

Harde ord i valgkampens hete

Upåvirket av at landet er på vei ut som norsk hovedsamarbeidsland går Nicaraguas folk til urnene 4. november. Kampen om presidentembetet står mellom sandinistenes partihøvding Daniel Ortega og regjeringspartiets kandidat Enrique Bolaños (bildet). Utfallene mot motparten er harde fra begge sider med beskyldninger om korrupsjon og terrorisme. Mer nøkterne observatører minner om at det er mindre enn to år siden de samme partier vedtok en pakt for å dele makten mellom seg.

Side 12-14

FOTO: SCANPIX

– Fare for storkrig i Colombia

Side 9

bistandsaktuelt

fagblad om utviklingsamarbeid · nr. 8 · 2001

10-åring med stormaktsambisjoner

For ti år siden ble den norske beredskapsordningen for nødhjelp NOREPS etablert. Les historien om da Norge skulle bli en humanitær stormakt.

Side 10-11

Strid om NUFU-midler

Side 5

Norsk bistand mot jentebrenning

Side 6-7

Norsk Folkehjelps generalsekretær Eva Bjøreng.

Folkehjelpen strammer livreima

Side 7

Kronikk: Afghanistan

Side 20

Hilde Frafjord Johnson overtok fredag 19. oktober nøkkelen til utviklingsministerens kontor fra den avgående minister Anne Kristin Sydnes. Førrige gang var det omvendt.

FOTO: GØRIL TRONSDEN

Hilde har nøkkelen

– Det blir nok endringer, men ikke dramatisk store, sier den nye statsråden

■ Nå er det KrFs utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson som sitter med nøkkelen til den videre behandling av bistandsbudsjettet, etter at Ap-statsråd Anne Kristin Sydnes har kastet kortene. I bistandsmiljøet venter man spent på hvilke endringsforslag som vil komme fra partiene bak Bondevik-regjeringen.

■ Ap-regjeringens budsjettforslag innebærer en kraftig økning av bistandsvolumet – i tråd med målet om å nå én prosent av brutto nasjonalinntekt. Samtidig er det en dreining i retning av større konsentrasjon av bistanden. Antallet hovedsamarbeidsland skrumper

inn fra 11 til syv, mens «bare» 31 land skal omfattes av regionbevilgninger.

■ Fem av syv hovedsamarbeidsland i det nye forslaget er å finne i Afrika. Støtten til verdens fattigste kontinent øker med en kvart milliard kroner. Aids-bekjempelse, «fred og demokrati» og overgangs-bistand er blant budsjett-vinnerne.

■ Etiopiske og eritreiske talsmenn er uenige i at landene ikke lenger fyller kriteriene for å bli regnet som hovedsamarbeidsland.

■ – Jeg regner med at hovedlinjene vil

stå. Det vil nok også bli vanskelig å gjøre noe med volumet – annet enn å øke det, sier Sydnes.

■ – Det blir nok endringer, men dramatisk store blir de ikke, sier Frafjord Johnson i sitt første dybde-intervju som statsråd. I første omgang vil hun gjøre opp status for arbeidet på viktige bistandsområder, deretter vil hun trekke sine konklusjoner. Hun utelukker ikke at det kan bli endringer av land-representasjonen i den norske bistandens øvre divisjoner.

Intervju: side 4
Statsbudsjett 2001: side 14-17

Bomber og brød

AV KARIN ASK OG BENTE DAMSLETH

DEBATT

ETTER ÅR MED givertrotthet strømmer nå nødhjelpsmidler til de krigs- og tørkerammede afghanerne. Mat er blitt USAs nye propaganda-våpen i Afghanistan.

De akutte behovene for nødhjelp til Afghanistan har vært kjent lenge, uten at FNs appeller har vunnet stor gjenklang. Men da USA startet bombetoktene mot Afghanistan, ble det viktig å vise verden at en ikke gikk til krig mot sivilbefolkningen. Tv-bilder av flyslipp av amerikansk nødproviant skulle tjene til å vise dette.

Bilder av desperate mennesker i kamp om matpakkene gir imidlertid et budskap som krenker det menneskeverd en ønsker å fremme. Samtidig er det en aksjon som fullstendig mangler kontroll med motak og distribusjon på bakken, og man kan derfor stille store spørsmål ved det «humanitære» i operasjonen. Et prinsipp som heller ikke ivaretas, er upartiskhet; at hjelpen når frem til alle nødrammede uansett på hvilken side de måtte stå i konflikten. Virkemiddelet undergraver også den tilliten som er nødvendig for langsiktig samarbeid med afghanerne om gjenoppbygging og fredsskaping i landet.

KOBLINGEN MELLOM bomber og brød, krigføring og humanitær hjelp til sivile, kritiseres av organisasjoner med profesjonell erfaring som tidligere nobelprisvinner Leger Uten Grenser. Organisasjonens talsmenn sier med rette at denne operasjonen frarøver «det humanitære» legitimitet både som handling og begrep. Også store norske hjelpeorga-

Lokalbefolkning i ferd med å plukke opp amerikansk nødhjelp etter et flydropp ved landsbyen Khawaja Bahuddine i nordøst-Afghanistan.

FOTO: SCANPIX/EPA/AFP

debatt

nisasjonene med erfaring fra området er kritiske til denne måten å håndtere nødhjelp på, og sier det er i beste fall uheldig, i verste fall skadelig.

Deres synspunkter er viktige, ikke minst fordi internasjonale og afghanske ikke-statlige organisasjoner står for omtrent all FN-bistand inne i Afghanistan. Uten den erfaring og tillit disse har opparbeidet seg i afghanske lokalsamfunn gjennom mange år, vil videre humanitær bistand, både kort- og langsiktig, ikke la seg gjennomføre i tråd med anerkjente prinsipper «om at humanitær hjelp skal være upartisk» (Stortingsmelding nr. 21).

Vi er her ved kjernen av problemet, hvordan formidle humanitær bistand i dette politiserte landskapet? Hvordan kan den humanitære bistanden komme befolkningen til gode på et vis som ikke unødig fremmer avhengighet av videre nødhjelp? Hvordan kan vi bygge inn en tankegang om fremtidig selvhelpenhet i de operative strategier og velger for formidling av nødhjelp?

PÅ 1980- OG 90-TALLET kanaliserte både EU og USA humanitær støtte via politiske grupperinger som hadde vært militært aktive mot det sovjetstøttede kommunistregimet. Det er grunnlag for å hevde at denne typen bistand var med på å forsterke og forlenge konflikten i Afghanistan. Vi risikerer å bidra til det samme, når vi som givere fremmer polarisering ved partiskhet.

I Bistandsaktuelt 8/2001 sier statssekretær Raymond Johansen at det er behov for en nytenkning i vestlig politikk overfor Afghanistan, og bruker dialog som et nøkkelord for denne nytenkningen. Terroranslagene mot USA den 11. september – og de militære angrepene som nå pågår mot Afghanistan – gjør det dessverre vanskelig å vinne gehør for en dialog som inkluderer alle nasjonale parter i landet, og vanskelig-gjør samtidig dialog som et sentralt element i en strategi for videre hjelpearbeid i Afghanistan.

I DENNE SITUASJONEN er det likevel mulig å bruke lærdommene fra de

mer enn tjue år med bistand til Afghanistan. En kan mobilisere eksisterende nettverk inn til afghanske grupper istedenfor å avskjære ytterligere dialog med noen av de afghanske partene i konflikten.

Profilen på bistanden til Afghanistan, slik den kommer til uttrykk i givrelandenes respons til de årlige FN-appellene, viser at kortsiktige nødhjelpsprosjekter dominerer. I 1999 ble for eksempel 88 prosent av bevilgningen til nødhjelpsprosjekter brukt til matvarehjelp.

Av programmer identifisert under tema «bærekraftige leveveier» («sustainable livelihoods»), ble kun 25 prosent finansiert. Ingen menneskerettighetsprosjekter oppnådde finansiering, ironisk nok, gitt det internasjonale samfunns politiske retorikk nettopp rundt dette temaet.

Norge har en gylden sjanse til å prøve påvirke dette bildet når vi på nyåret overtar formannskapet i givrergruppen Afghanistan Support Group. Som medlem av sikkerhetsrådet skulle det også gis anledning til å fremme konstruktive forslag når det gjelder bruk av humanitær bistand.

Karin Ask er forsker ved Chr. Michelsens Institutt, og har vært sentral i prosjektet «Gender Differentiated Assistance in situations of Conflict» 1996-1999. Hun deltok i evaluering av inntektsskapende prosjekt for afghanske flyktnings mestringsstrategier i Pakistan. Hun jobbet i Afghanistan og Nord-Pakistan for FN og Kirkens Nødhjelp i 1993-97 og gjorde antropologisk feltarbeid i området våren 1999.

Bente Damsleth er hovedfagstudent i sosialantropologi ved Senter for Utvikling og Miljø ved Universitetet i Oslo, og skriver om afghanske flyktnings mestringsstrategier i Pakistan. Hun jobbet i Afghanistan og Nord-Pakistan for FN og Kirkens Nødhjelp i 1993-97 og gjorde antropologisk feltarbeid i samme region fra 1998-1999.

Prøv et søk i vårt internett-arkiv. Her finner du ca. 1000 artikler om bistands- og utviklingsspørsmål. www.bistandsaktuelt.com

bistands
aktuelt

Fagblad om utviklingssamarbeid
nr. 8/01 – 4. årgang

Ansvarlig redaktør:

Astrid Versto

Redaktør:

Gunnar Zachrisen
gunnar.zachrisen@norad.no

Redaksjonssekretær:

Gro-Helene S. Henriksen

Journalister:

Odd Iglebæk
oddigle@online.no
Bibiana Dahle Piene
bibianapiene@hotmail.com
Liv Rønnebak Bjergene
liv.bjergene@norad.no
Camilla Solheim
camsol@hotmail.com

Redaksjonsråd:

Kristin Havgar
Nils Haugstveit
Helge Rønning
Benedicte Bull

Internett:

www.norad.no/bistandsaktuelt
www.bistandsaktuelt.com

Postadresse:

Boks 8034 Dep., 0030 Oslo

Kontoradresse:

Ruseløkkv. 26 (6. etg.)

Telefon sentralbord:

22 24 20 30

Telefon redaksjon:

22 24 20 40 - 22 24 20 64

E-post redaksjon:

gunnar.zachrisen@norad.no

Telefon annonser:

22 24 20 40 - 22 24 20 41

E-post annonser:

gunnar.zachrisen@norad.no

Fax:

22 24 20 66

Design / produksjon:

ok design as, Larvik #3080-Fred

Trykk:

Media Øst Trykk AS,
Lillestrøm

Abonnement:

Bistandsaktuelt, NORAD,

boks 8034 Dep., 0030 Oslo.

Telefon: 22 24 20 71.

Fax: 22 24 20 66.

E-post: adr-ba@norad.no

Abonnement kan også tegnes

via internett:

www.bistandsaktuelt.com

Abonnementet er gratis.

Artikler i Bistandsaktuelt uttrykker ikke nødvendigvis et offisielt syn.

Utgiver:

NORAD

DIREKTORATET FOR
UTVIKLINGSSAMARBEID
NORWEGIAN AGENCY FOR
DEVELOPMENT COOPERATION

ISSN 1501-0201

Redaksjonen avsluttet:

Mandag 22. oktober 2001

Opplag - denne utgave:

9500 eksemplarer

MÅNEDENS SITAT:

«Nervøs kollegial omgang. Erfaringer har vist at det befinner seg statssekretærer i de mest uventede mager i UD.»

Avdelingsdirektør i Utenriksdepartementet, Kjetil Paulsen, svarer på spørsmålet: «Hva betyr et eventuelt regjeringskifte for deg?». UD-postens spalte «FEM i korridoren», Husorgan for utenriktjenesten, nr. 3-2001.

Regionavdeling for Latin-Amerika, Midtøsten og Sørøst-Europa Ledig stilling som førstekonsulent (vikariat)

Avdelingen har ansvar for NORADs utviklingssamarbeid med land og regioner i Latin-Amerika, Midtøsten og Sørøst-Europa.

Arbeidsoppgavene er primært knyttet til NORADs bistandsprogrammer i det palestinske området, og omfatter i første rekke støtte til Norges representasjonskontor i oppfølgingen av programmer i regionen. Disse omfatter blant annet by- og areal planlegging, vannressursforvaltning, offentlig statistikkutvikling og oppgaver knyttet opp mot energisektoren.

Stillingen vil også kunne bli tillagt oppgaver fra andre deler av avdelingens ansvarsområde.

Søkere bør ha høyere utdanning og være fortrolig med økonomi- og budsjettstyring. Særlig kompetanse innen enkelte av de sektorer NORAD er involvert i, og relevant internasjonal erfaring, vil bli tillagt vekt. Mye av arbeidet foregår i team, og det er en forutsetning at søkerne er positive til dette og samtidig kan jobbe selvstendig. Søkerne må ha god muntlig- og skriftlig fremstillingsevne på norsk- og engelsk. Ved utvelgelse vil det bli tatt hensyn til teamsammensetningen i avdelingen.

Stillingen ønskes besatt så snart som mulig, og er et vikariat med varighet til 31. desember 2002. Avlønning som førstekonsulent kode 1067, lønnstrinn 34-46, avhengig av kvalifikasjoner.

Stillingen lyses også ut eksternt.

Nærmere opplysninger ved avdelingsdirektør Ingunn Klepsvik tlf. 22 24 03 30, eller rådgiver Gisle Hagen tlf. 22 24 03 45

Søknad merke "LAMS 01/49" sendes NORAD, Avdeling for Latin-Amerika, Midtøsten og Sørøst-Europa. Postboks 8034 Dep, 0030 Oslo, innen 15. november 2001.

NORAD

DIREKTORATET FOR
UTVIKLINGSSAMARBEID
NORWEGIAN AGENCY FOR
DEVELOPMENT COOPERATION

Bistand og resultater

LEDER

Med Hilde Frafjord Johnson får Regjeringen en erfaren og engasjert utviklingsminister. Hun tiltrer i en tid da den internasjonale situasjonen er ytterst alvorlig, og hvor det nettopp er viktig å sette fokus på langsiktig bistand og effekten av denne.

Etter at den avtroppede regjeringens budsjettforslag for 2002 er lagt fram kan vi fortsatt konstatere at Norge er blant de «beste i klassen» på bistand. Regjeringsskiftet vil neppe føre til store forandringer i bistandsbudsjettet.

Sett fra NORADs ståsted som fagetat var det gledelig at nettopp utviklingssamarbeid ble et debatttema i valgkampen. Det ligger en bevisstgjøring og dynamikk i slike debatter som er viktig dersom vi ønsker at en bred opinion skal slutte opp om bistanden. Undersøkelser forteller at folk gjør det, men at kunnskapen om hva bistand egentlig er ikke er særlig stor. Der ligger det en utfordring for NORAD.

Kampen mot terror er det mest synlige mål på den internasjonale arena for øyeblikket. Men grobunn for terror kan bekjempes ut fra flere innfallsvinkler. Det internasjonale samfunnet har satt opp noen dristige – men nødvendige – mål som kan settes inn i en slik sammenheng, som; halvering av fattigdommen innen 2015 og skjerpet kamp mot hiv/aids.

Disse målene er også nedfelt i NORADs strategi, og vi finner dem igjen i forslaget til bistandsbudsjett for neste år.

Budsjettforslaget inneholder nye valg av hovedsamarbeidsland og særskilte samarbeidsland. Budsjettstrukturen er også lagt om, og innsatsen konsentreres om tematiske satsingsområder som hiv/aids, helse og utdanning, økonomisk utvikling og handel, miljø og energi, godt styresett og regionalt samarbeid.

Fagetaten NORAD har også vært i endring. Omorganiseringen som var klar fra nyttår i år gjør organisasjonen bedre rustet til å møte de utfordringene som ligger i mål, strategi og budsjett. Dermed er det ikke sagt at det kan komme justeringer underveis, men i hovedsak er det tatt et tak for å få etablert en organisasjon som er mer skreddersydd for de oppgaver den er satt til å løse.

I budsjettåret 2002 er det 50 år siden det første norske bistandsprosjektet så dagens lys. På mikroplan har det vært rapportert om mange gode norske bistandstiltak, på makroplan har ikke alltid effekten vært like iøynefallende. Med den innretningen som nå ligger både i organisering, prioritering og budsjett er det et opplegg for bedre resultater. Samtidig er dette – å få til mer fattigdomsbekjempelse per bistandskrone – en konstant utfordring til fagmiljøene.

TB

bistandsaktuelt forbeholder seg retten til å lagre og utgi alt stoff i fagbladet i elektronisk form. Redaksjonen forbeholder seg også retten til å forkorte innsendte manuskripter.

På grunn av stor pågang av debattinnlegg, kronikker, reisebrev, og lignende vil mange artikler ikke komme på trykk.

Debattinnlegg honoreres ikke.

Joseph Stiglitz fikk årets Nobelpris i økonomi for å ha bidratt til å «endre måten økonomer tenker om markedet på». FOTO:SCANPIX

Nobel pris til omstridt økonom

rett på sak

HVEM: Joseph Stiglitz

HVA: Tidligere omstridt sjeføkonom i Verdensbanken. Hans kritikk av «markedsfundamentalismen» førte til at han trakk seg fra jobben.

HVORFOR: Er nå blitt tildelt årets Nobelpris i økonomi for ifølge komiteen å ha bidratt til å «endre måten økonomer tenker om markedet på».

I 1999 måtte Joseph Stiglitz gå fra stillingen som sjeføkonom i Verdensbanken etter å ha kritisert det han omtalte som «markedsfundamentalismen» og hvordan Det internasjonale pengefondet (IMF) håndterte Asia-krisen. Denne måneden ble han hedret med Nobelpris i økonomi.

• LIV RØHNEBÆK BJERGENE

Joseph Stiglitz fikk prisen sammen med de amerikanske økonomene George Akerlof og Michael Spence for deres forskning på 70- og 80-tallet. Den konkluderte med at markedet alene ikke klarer å få til en rettferdig fordeling av godene, og at regjeringer derfor må spille en større rolle i markedssystemet. Stiglitz sier han ble oppmerksom på den urettferdige fordelingen av verdens goder da han i 60-årene arbeidet i Kenya.

– Perioden jeg tilbrakte i Kenya ble virkelig en inspirasjon til mitt senere arbeid. Du kan ikke bo over tid i et slikt land, uten at du begynner å tenke over arbeidsledighet og hvordan markedet ikke fungerer. Det viste seg at mange av de ideene jeg utviklet i Kenya, også fungerer på industrialiserte land, sier Stiglitz i et intervju med pressebyrået IPS.

Fattige land betaler. Ifølge Joseph Stiglitz bidrar IMF og Verdensbanken ofte til økt fattigdom, i stedet for det motsatte. Han nevner spesielt Russland og Sørøst-Asia som eksempler.

– IMF's støttepolitikk fungerer ikke, men fører i stedet til at rike investorer blir rikere. Det er skattebetalere i fattige land som betaler for denne rikdommen, sier Stiglitz.

Den tidligere Clinton-rådgiveren og sjeføkonomen i Verdensbanken bruker nå tiden sin på å reise rundt og kritisere sin tidligere arbeidsgiver og IMF. Stiglitz er dessuten svært kritisk til hvordan USA og Europa subsidierer sin egen landbruksindustri, og nekter å libe-

ralisere for eksempel internasjonal skipsfart.

– Jeg skulle ønske en ville legge mer vekt på utviklingslandenes behov, sier Stiglitz og peker på at nettopp landbruk er en sektor hvor utviklingslandene har komparative fortrinn.

– Men slik det er nå makter de ikke å konkurrere med de subsidierte europeiske og amerikanske markedene.

Ny kurs. I lys av 11. september og terroraksjonene mot USA, mener Stiglitz at IMF nå bør stake ut en ny kurs, ved å se på for eksempel hvordan den økonomiske nedgangen er blitt forverret etter terroraksjonene i New York og Washington.

– IMF bør se på den globale økonomiske nedgangen og komme med en kurs som vil gi økonomisk oppgang, sier Stiglitz og mener IMF må bruke midlene sine på «globale økonomiske behov som kampen mot terrorisme, kampen for et bedre, globalt miljø og å få til en jevnere fordeling av godene slik at skillet mellom de som har og de som ikke har minsker».

Håper på WTO-runde. Stiglitz gir honnør til anti-globaliseringsbevegelsene for hvordan de har fått fram hvor urettferdig regelverket for handel har vært. Nå håper han at neste forhandlingsrunde i Verdens handelsorganisasjon (WTO), som etter planen skal finne sted i Qatar i november, vil gi utviklingslandene et løft.

– For de minst utviklede landene bør vi ikke en gang vente på en ny forhandlingsrunde, men vise god vilje ved umiddelbart å åpne markedene våre, mener Stiglitz og oppfordrer USA og andre rike nasjoner til å følge eksempelet til flere europeiske land og åpne opp for import fra de aller fattigste landene.

– Da vil vi i det minste gi dem muligheten til å kunne produsere noe for et marked.

Hilde i tenkeboksen

– Ingen dramatiske endringer, sier KrFs «nygamle» utviklingsminister

– Det kan bli endringer, men dramatisk store blir de ikke, sier Bondevik-regjeringens tilbakevendte utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson. Nå har hun gått i tenkeboksen for å gjøre opp status for utviklingen av norsk bistandspolitikk innenfor viktige områder.

• GUNNAR ZACHRISEN

Oppfølgingen av strategiene for fattigdomsbekjempelse, landbruk, næringsutvikling, helse og utdanning, forskning og næringsutvikling er noen av de områdene som nå blir satt under lupen.

– Jeg ser ikke helt bort fra at det kan bli endringer. Det kan blant annet være noen nyanser på virkemiddelsiden, for eksempel i vektleggingen av frivillige organisasjoners rolle, sier Frafjord Johnson.

Men hun vil beholde de nye satsingsområdene innenfor regionbevilgningene – helse og utdanning, hiv/aids, økonomisk utvikling og handel, miljø og energi, godt styresett og regionalt samarbeid.

– Dette synes jeg er gode prioriteringer, og her ser jeg ikke behov for store endringer, sier hun.

Andelen redusert. Frafjord Johnson varsler at hun vil sette seg grundig inn i bakgrunnen for de valgene som er foretatt for å få til en bedre geografisk konsentrasjon av bistanden, men støtter hovedprinsippet.

– Jeg har merket meg at andelen norsk bistand til prioriterte hovedsamarbeidsland har gått gradvis tilbake på 1990-tallet. I 2000 er man nede på 25,4 prosent av den bilaterale bistanden. Dette er en trend man må prøve å snu. Samtidig vil jeg se nærmere på hvilke land og hvilket omfang denne konsentrasjonen bør knyttes til, sier utviklingsministeren.

Statsråden, som sikkert vil få en rekke henvendelser fra Etiopia, Eritrea, Nicaragua- og Sri Lanka-venner i de nærmeste ukene, ser ikke bort fra at det kan bli endringer i forhold til de foreslåtte landvalg.

«Solid økning». KrF-statsråden vil foreløpig ikke røpe om Høyre/KrF/Venstre-regjeringen vil foreslå endringer i størrelsen på bistandsbudsjettet. Men hun er i hovedsak fornøyd med det foreslåtte bistandsvolumet, og hun ser positivt på fokuset på Afrika og satsingen mot hiv/aids.

– 1,2 milliarder kroner er i seg selv en ganske solid økning, som det er viktig å slåss for, sier hun.

Frafjord Johnson forventer ikke

– Jeg hadde en del på blokka, som jeg ikke rakk å bli ferdig med, sier KrFs Hilde Frafjord Johnson, til høyre, som her ønskes velkommen tilbake av den avtroppende statsråd, Anne Kristin Sydnes (Ap).

FOTO: GØRIL TRONDSEN

problemer med det tidligere «bistandskutt-partiet» Høyre, etter at bistandsmålsettingen ble nedskrevet i samarbeidserklæringen fra regjeringspartiene – den såkalte «Semerklæringen». Her framgår det at bistanden skal økes (fra dagens 0,89 prosent av anslått BNI) til 1 prosent av brutto nasjonalinntekt i løpet av stortingsperioden.

– Dette målet skal jeg slåss for så godt jeg kan, lover hun.

Et annet løfte hun framsetter er å være like engasjert som sin forgjenger i kampen mot hiv/aids.

Hadde mer på blokka... Selv om Frafjord Johnson av de fleste blir regnet som en meget aktiv minister under sin forrige periode, forsikrer KrF-politikeren at hun fortsatt har ideer som skal virkeliggjøres.

– Jeg hadde en del på blokka, som jeg ikke rakk å bli ferdig med, sier hun.

Blant disse er ideer om en mer

”

1,2 milliarder kroner er i seg selv en ganske solid økning, som det er viktig å slåss for.

Hilde Frafjord Johnson, utviklingsminister.

målrettet bistand til å bedre økonomiforvaltningen i samfunnet.

– Innenfor områder som godt styresett og økonomiforvaltning har jeg et sterkt ønske om at vi kan bli enda flinkere til å bidra – i tett samspill med andre bistandsgivere. Blant annet fra evalueringen av Botswana-bistanden har jeg merket meg betydningen det fikk for landets økonomi at bistandsgiverne bidro til å styrke finansdepartementet, sier hun.

Vellykket koordinering. – Du var selv sentral i etableringen av den såkalte «Utstein-gruppen», der bistandsministre fra Norge, Tyskland, Storbritannia og Nederland, har møttes. Hvilken betydning vil dette samarbeidet få videre?

– Utstein-gruppen har hatt og vil få en stor betydning for den videre koordineringen av bistandsgivernes politikk. Vi oppnådde å få gjennomslag for ny politikk på gjeldsområdet, gruppen var viktig for å få til en

bedre koordinering av internasjonal bistandsinnsats og den har stått for en ny bistandspolitikk med mindre vekt på «egne flagg» og mer vekt på resultater. Nå er det en realisering av de internasjonale utviklingsmålene som må stå i høysetet, i Utstein-gruppen og fra norsk side. Nylig ble det avholdt et fellesmøte, det andre av to slike møter, der afrikanske finansministre møtte europeiske utviklingsministre. Dette ser jeg som beviser på at arbeidet har vært vellykket, sier utviklingsministeren.

Hun viser til at det har vært en økende interesse for Utstein-gruppens møter.

I begynnelsen av november reiser statsråden på et Utstein 3-møte, der også andre tunge bistandsgivere har meldt interesse for å være til stede, som Canada, Japan og flere europeiske land. Disse vil delta på møtetets andre dag.

– Terroren vil gi nytt fokus i internasjonal politikk

• GUNNAR ZACHRISEN

Utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson tror at begivenhetene i New York 11. september vil få stor langsiktig betydning for internasjonal politikk overfor fattige land.

– Denne hendelsen vil utvilsomt bidra til en fokus-endring. Jeg tror det vil gå mer og mer opp for tunge aktører at fattigdomsbekjempelse er en viktig faktor for å forebygge og hindre terrorisme, sier hun.

Hun mener at de grove forskjell-

lene i verden – mellom land og internt i land – bidrar til å skape et klima som gjør det lettere for fanatiske grupper å nyrekruttere.

– Det finnes ingen aksept eller unnskyldning for terrorisme. La det være helt klart. Men når grupper av mennesker opplever at de blir marginalisert og at ingen vil lytte til dem og når vestlige land ikke tar fattigdomsproblemene på alvor, da skaper man en grobunn for et økt aggressjonsnivå, sier Frafjord Johnson.

Hun viser samtidig til at solidaritetstanken bak moderne internasjonal utviklingssamarbeid er den stikk motsatte.

– En sentral tanke bak utviklingssamarbeidet er jo nettopp å bidra til møter mellom mennesker og møter mellom institusjoner, for på den måten å bidra til fredsbygging, sier statsråden.

Hun mener også at terrorhandlingene vil reise konkrete utfordringer på kortere sikt, som man

må ta hensyn i norsk utviklingssamarbeid.

– Dette er en problemstilling vi vil bli stilt overfor i oppfølgingen av den pågående Afghanistan-krisen, både i forhold til Pakistan og Afghanistan, sier Frafjord Johnson.

Hun understreker samtidig at det er viktig å ha en langsiktig dagsorden for utviklingssamarbeidet – i motsetning til å la seg styre av tvbilder og avisoverskrifter.

Bråk om pengebruk

Krass kritikk mot NUFU-prioritering av universitetsbistand

NUFU må tåle kritikk for årets fordeling av forskningskroner til Nord-Sør-samarbeid. Universitetet i Oslo protesterer ilt mot at NUFU-styret halverer antall prosjekter, kutter ut samarbeid med Mellom-Amerika og Palestina og dreier den faglige sammensetningen.

• CAMILLA SOLHEIM

Styret for Universitets- og høyskolerådets program for utviklingsrelatert forskning og utdanning (NUFU) har nylig fordelt 254 millioner forskningskroner for de neste fem årene. Rektor Kaare R. Norum er sterkt kritisk til fordelingen og karakteriserer den som «et alvorlig tilbakeslag for institusjonenes Nord-Sør-engasjement».

Dårlig kvalitet. – Vi vil spesielt rette oppmerksomheten mot programets manglende bredde, generelle «frys-vedtak» for tidligere prioriterte samarbeidsregioner og manglende kvalitetssikring, skriver Norum i et brev til Norges universitets- og høyskoleråd der han ber dem ta initiativ til en gjennomgang av den inneværende søknadsrunden og beslutningsprosesser i NUFU. Universitets- og høyskolerådet har mottatt brevet, men opplyser til Bistandsaktuelt at det er Senter for internasjonalt universitetssamarbeid (SIU) som i første omgang skal behandle saken.

Norum uroer seg over flere negative konsekvenser av det «nye» NUFU-programmet, blant annet halvering av antall prosjekter, reduksjon av antall samarbeidsinstitusjoner i Sør, overveiende stort fokus på Afrika, «frys» av bevilgninger til Mellom-Amerika og Midtøsten og store endringer i faglig sammensetning. «Det nye NUFU-programmet innebærer et brudd med nødvendig langsiktighet, forutsigbarhet og strategisk planlegging for alle institusjoner som er involvert i NUFU-

I Vietnam samarbeider NTNU-professor Helge Reinertsen (t.v.) med University of Fisheries i Nha Trang om marint fiskeoppdrett. Her viser han norske kolleger karene der yngel av havabbor føres med zoo-plankton. Knut Stenberg ved NTNUs Arena utviklingsforskning og UiO-rektor og NUFU-kritiker Kaare Norum (t.v.).

FOTO: ARNE ASPHJELL, NTNU.

samarbeid. NUFU dreier i retning av et program for finansiering av enkeltprosjekter, og ikke av institusjonelt samarbeid», skriver Norum.

Vonde avslag. Styreleder Rune Nil- sen i NUFU mener at styret har gjort en skikkelig jobb med å hamre ut en strategi på bakgrunn av fjorårets evalueringsrapport av NUFU-programmet. – Men det er klart at det gjør vondt med en så høy avslagsprosent. Dette er en bekymring, men i denne prosessen har vi tatt partene i Sør alvorlig og lagt større vekt på deres prioriteringer. Vi har ønsket å gi mer makt til institusjonene i Sør, sier Nil- sen.

Han er urolig over den lave prioriteringen helse og landbruk fikk ved institusjonene i Sør.

92 fikk nei. For den nye femårsperioden kom det inn 141 søknader til en «verdi» av nær en milliard kroner. 49 av søknadene fikk positivt svar.

– Denne søknadsprosessen gikk veldig bra, men den etterlater seg likevel store sår fordi det var så mange gode prosjekter vi ikke hadde mulighet til å finansiere. På helsefeltet, som er «mitt» område, har vi foretatt en massiv reduksjon, sier Nil- sen, som til daglig er professor ved Senter for internasjonal helse ved Universitetet i Bergen.

NUFU har økt gjennomsnittsbevilgningen til det enkelte prosjekt

fra tre til fem millioner kroner. Nil- sen mener økningen i mange tilfeller var nødvendig, samtidig som at NUFU-styret har kuttet i de godkjente prosjektene slik at bare det som er strengt NUFU-anliggende blir finansiert.

Ikke klage. Norum kritiserer NUFU-styret for å ha oppmuntret til økt søknadsmasse ut fra en forventning om økte bevilgninger fra NORAD/UD. Nil- sen er derimot stolt over at NUFU har klart å mobilisere såpass.

– Jeg hadde trodd at bevilgningene ville øke, og det tror jeg de vil gjøre i framtida. Men vi ønsker også å stimulere til at institusjonene selv også setter av ressurser til slik forskning. Men i stedet for å klage på at vi stimulerte til å søke, så vil jeg si at NUFU-programmet har greid å mobilisere et faglig engasjement som dels kan dekkes av NUFU-midler, dels fra Forskningsrådet og dels egne midler. Vi skal jo drive slikt universitetssamarbeid fordi det er viktig, ikke fordi vi får penger fra NORAD, sier Nil- sen som mener det er et sunnhetstegn at det kom så mange søknader.

Samtidig understreker Nil- sen at NUFU-styret har satt av 20 prosent av midlene med tanke på en ny søknadsrunde neste år. Da kan noen av søknadene som nå fikk avslag, komme inn i varmen igjen.

”

Det nye NUFU-programmet innebærer et brudd med nødvendig langsiktighet, forutsigbarhet og strategisk planlegging...

Kaare R. Norum, rektor ved Universitetet i Oslo.

Aktuelle linker:

Se søkerbunken: www.siu.no/nufu/projects2002-06

FORSKNINGSSAMARBEID

notiser

Anarki truer hjelpearbeidet

• LIV RØHNEBÆK BJERGENE

Den ustabile politiske situasjonen i Afghanistan truer nå nødhjelpsarbeidet.

– Sikkerhetssituasjonen er forverret og landet er på vei mot anarki, sier Andrew Wilder, nødhjelpsadministrator for Redd Barna i Afghanistan og Pakistan.

De siste dagene har flere hjelpeorganisasjoner meldt om angrep fra talibangrupper og ulike andre væpnede bander som har frastjålet organisasjonene nødhjelpsutstyr som medisiner, mat og transportmidler.

– Flyktningene forteller at de rømmer vel så mye fra et samfunn hvor det politiske systemet er i ferd med å bryte sammen som fra bombene. Altfor mange ganger før har de opplevd anarki preget av sivile overgrep, sier Wilder.

Hjelpeorganisasjonene ber det internasjonale samfunnet om å trappe opp bidragene til Afghanistan. Verdens Matvareprogram, WFP, melder om at de har mottatt mindre enn seks prosent av appellen på 257 millioner dollar, UNHCR kun 12 millioner dollar av sin appell på 50 millioner dollar og UNICEF kun halvparten av appellen på 36 millioner dollar.

– Mange regjeringer har lovet å hjelpe, men vi har ikke sett noe til sjekkene ennå, sier Andrew Wilder og ber myndighetene om å gi mer penger.

– Vi må få mer penger slik at vi kan bygge opp vår hjelpekapasitet. Vår frykt nå er at regjeringer kun tenker kortsiktig nødhjelp til Afghanistan, og at landet vil være glemt når denne krisesituasjonen er over. Det landet trenger er langsiktig hjelp, sier han.

Wilder forteller at det før 11. september virket som Afghanistan var et land som verdenssamfunnet hadde glemt.

– I deler av landet har vi kunnet hjelpe flere enn tidligere, for eksempel har nå 700.000 mennesker som var rammet av tørke nord i landet mottatt hjelp. Andre steder, som for eksempel i de store byene, er situasjonen verre enn noen gang og vi har inntil videre måttet stenge programmene, sier Andrew Wilder i Redd Barna-alliansen på telefon fra Islamabad.

Japan kutter bistanden

TOKYO: Japan foreslår å kutte ti prosent i det nye bistandsbudsjettet for neste år.

Budsjettet for utenlandsk bistand er for øvrig det største i sitt slag i verden. For inneværende år har det vært på hele 72 milliarder kroner. Nå foreslår finansdepartementet å skjære ned sju milliarder for neste år – til 65 milliarder kroner.

Det betyr en reduksjon med ti prosent – hvilket er voldsomt mye sammenlignet med tidligere kutt i bistanden. Budsjettet ble også justert ned i fjor, men da kun med tre prosent. (IPS)

30 vil bli Røde Kors-sjef

5. oktober gikk søknadsfristen ut for stillingen som ny generalsekretær i Norges Røde Kors. Organisasjonen har fått inn omkring 30 søknader. – Vi har flere gode søkere, og har en liste med både kjente og ukjente navn, sier personalsjef Ingebjørg Vatne.

Ut over dette ønsker hun ikke å

røpe noe mer om søkerne.

Nåværende generalsekretær Sven Mollekleiv har sagt fra til organisasjonens landsstyre at han vil fra tre sin stilling ca. 15. november i år. Etter ti år som generalsekretær i Norges Røde Kors, går han over til å bli personaldirektør i Det Norske Veritas. Nå jobber personalavdelingen

i Norges Røde Kors på spreng for å ha klar sin innstilling til landsstyremøtet 26. oktober.

– Dersom alt går greit, håper vi å klare denne datoen, ettersom det formelt er landsstyremøtet som ansetter generalsekretær, sier Vatne.

RØDE KORS

15 år gamle Zarghona ble påtent av

Kvinneundertrykkelse også utenfor Talibans grenser

AFGHANISTAN

Afghanske kvinner er utsatt for undertrykking – både i og utenfor Afghanistans grenser.

PESHAWAR (b-a): Kvinnene i Afghanistan er svært undertrykt av Taliban-regimet. Et liv som flyktning i nabolandet Pakistan innebærer imidlertid ikke alltid større frihet.

• I PAKISTAN: GÖRREL ESPELUND

Kvinneundertrykkelsen i Afghanistan er et komplisert problem, som ikke bare grunner i det ekstreme talibanstyret. Palwasha Hassan, leder for CSCW (Center for Street Children and Women) mener vold og undertrykkelse av kvinner kommer av den patriarkalske samfunnsstrukturen, og det faktum at landet har vært i krig i over 20 år.

– Selv under det forrige regimet i Afghanistan var det sterk kvinneundertrykkelse. Tro ikke at alt kommer til å bli forandret over natten dersom taliban mister makten. Det er mange flere grunner til at kvinner er så utsatt, sier Palwasha Hassan.

Støtte fra Norge. CSCW har et kontor i Peshawar, nordvest i Pakistan. Der kan de ta imot maksimalt 300 personer, og i dag er det 150 kvinner og barn fra Afghanistan som får skoleundervisning og rådgivning. Senteret arbeider med flyktninger de finner på gata. For at de skal få mulighet til å få arbeid og inntekt, får de voksne praktisk yrkesopplæring.

Det kan være vanskelig å få kvinnene til å komme til senteret. Under utdanningen får de 200 rupis (ca tre US dollar) i lommepenger i måneden. Kvinner som ikke har noen annen inntekt, har vanskelig for å overleve på dette og «tjener» mer på å tigge på gata.

– Noen ganger har vi flere samtaler med kvinnene før de kommer til oss. Våre sosialarbeidere finner dem på gata og forteller dem om vår virksomhet og hva vi kan hjelpe dem med, sier Shukria Noor, som arbeider ved CSCW.

De tre siste årene har senteret holdt på å bli stengt tre ganger, på

”

Noen av de afghanske flyktningene behandler ikke kvinnene sine som mennesker. Kvinnene er bare tjenestepiker.

Shukria Noor, ved Center for Street Children and Women (CSCW)

USAs utenrikspolitikk: Kamp mellom hauk og due

Dragkampen mellom «haukene» og «duene» i Det hvite Hus kan danne premissene for USAs utenrikspolitikk overfor den 3. verden i mange år framover. – Hovedspørsmålet er hvem Bush vil høre på – utenriksminister Colin Powell eller forsvarsminister Donald H. Rumsfeld, sier den amerikanske fredsforskeren Scott Gates.

• BIBIANA DAHLE PIENE

Den amerikanske forskeren og professoren ved University of Michigan er for tiden engasjert ved Institutt for fredsforskning (PRIO) i Oslo. Men Scott Gates holder et våkent øye med debatten som pågår i USA etter terrorangrepene den 11. september, og de amerikanske angrepene på Afghanistan.

I Norge er det stadig flere, med kjendiser og kirkelige i spissen, som protesterer mot bombingene i Afghanistan. Men også i USA vokser mot-

standen, ifølge Gates, selv om et stort flertall av amerikanerne fortsatt er for krigen.

– Et argument som amerikanske motstandere bruker, er at man bomber ene og alene for å tilfredsstille en intern opinion. Det amerikanske folket krevde handling, og Bush turde ikke vente lenger. Det argumentet har jeg ikke sett brukt her i Norge, sier han.

Fått verden i fanget. Ellers skiller ikke debatten rundt krigføringen i Afghanistan i USA seg vesentlig fra den som foregår i Norge, mener Gates.

– Blant intellektuelle pågår det en stor debatt nå om det spiller noen rolle hva USA gjør og mener i utenrikspolitikken. Noen mener den er svært begrenset, og henviser til Carter og Clinton og det de ikke fikk til, mens andre mener at en direkte årsak til terrorangrepene nettopp er den amerikanske utenrikspolitikken.

– Er dette noe Bush-administrasjonen tar inn over seg?

– Til en viss grad, ja. Det faktum at man nå forsøker å adressere Isra-

el/Palestina-problemet kan jo leses som et resultat av dette.

– Har terrorangrepet ført til et annet syn på hvordan man bør behandle denne konflikten?

– Definitivt ja. Det er blitt langt større oppmerksomhet mot palestinerne behov.

– I hvilken grad kan man vente at USA legger om sin politikk overfor den 3. verden som følge av terrorangrepene?

– Før 11. september hadde ikke Bush-administrasjonen noen politikk her i det hele tatt. Man brydde seg ganske enkelt ikke. En stor del av befolkningen delte også Bush' syn om at USA er seg selv nok. Nå har de jo rett og slett fått verden i fanget, og det er noe de må ta alvorlig.

Øke bistanden? – Terrorangrepene fikk jo USA til å blant annet betale gjelden sin til FN. Tror du det som har skjedd vil føre til at USA øker bistanden til 3. verden?

– Det er et svært spennende spørsmål! Hvilken politikk USA vil velge å føre i det lange løp avhenger faktisk helt av hvem Bush velger å lytte til nå: Velger han Powell, vil bistandsbudsjettene gå opp. Velger

han Rumsfeld, vil det motsatte skje. Da vil det trolig ta lang tid før trenden vil snu, mener Gates.

I dag ligger USA farlig nær jumboplassen i giversammenheng. I 1999 brukte USA bare 0,10 prosent av bruttonasjonalinntekt, eller om lag 80 milliarder kroner, på utviklingsformål i Sør. Til sammenligning bevilget USAs kongress nylig 3000 mrd kroner til forsvaret.

– I hvor stor grad anser man i USA fattigdom og verdens skjevfordeling som underliggende årsaker til terrorangrepet?

– Her er det i hovedsak to meninger. Den ene er at fattigdom er årsaken, den andre gruppen mener at det ikke er fattigdommen i seg selv, men det at store deler av verdens befolkning føler seg marginalisert. Fattigdom er et aspekt av dette, samtidig finnes det medlemmer av terroristbevegelsene som kommer fra temmelig rike omgivelser. En felles ting er imidlertid følelsen av å ikke ha noen framtid.

– I tillegg er det selvsagt noen som definerer bevegelsene kun som religiøs fundamentalisme, sier Gates.

Det er blitt langt større oppmerksomhet mot palestinerne behov, sier den amerikanske fredsforskeren Scott Gates.

FOTO:PRIO

v svigerfare

grunn av økonomiske problemer. CSCW finansieres gjennom internasjonale organisasjoner, men de ti siste månedene har lærerne deres vært nødt til å arbeide uten lønn.

Den norske regjeringen har nå godkjent en søknad fra CSCW, slik at senteret vil motta nesten 400.000 norske kroner i løpet av et år. Pengene skal finansiere 80 prosent av virksomheten.

Så for voksen ut. – For to måneder siden flyttet jeg fra hjemmet mitt, som ligger like ved Kabul, hovedstaden i Afghanistan. Da var livet vanskelig. Vi hadde ingen sikkerhet, ikke jobb og nesten ikke inntekt. Faren min ble drept i krigen, så nå bor jeg, tre søsken og moren min sammen på ett rom, sier Arzio (13 år), som vi treffer i CSCWs sosal.

To ganger har Arzio blitt slått i Afghanistan, fordi hun gikk ute uten heldekkende klesdrakt (burqa). Men hun var så ung at hun ikke hadde behov å kle seg som en voksen kvinne. Hennes «lovbrudd» var da isteden at hun så voksen ut for alderen og ikke hadde med seg mannlig følge. Det er nemlig forbudt for afghanske kvinner å gå ute uten mannlig følge, ifølge talibans lover.

– Hvis jeg kan få gå på skole eller jobbe og slippe og være redd, da vil jeg tilbake. Ellers blir jeg her, selv om livet ikke alltid er så enkelt her heller, sier Arzio.

Tente på svigerdatter. Normalt bor ingen elever på CSCW, men i september gjorde senteret et unntak for 15 år gamle Zarghona. Fire måneder før hun kom til CSCW ble hun giftet bort til en ung mann på 15 år. To måneder etter bryllupet kom hun på sykehus, svært forbrent, fordi svigerfare hennes hadde helt lampeolje på henne og tent på.

– Hun vasket sin manns klær, men en flekk gikk ikke bort. Da begynte svigerfare hennes å slå henne. Zarghona skrek og da stengte de henne inne i et rom sammen med mannen hennes. Der satte svigerfa-

ren fyr på henne, forteller Nargis Noori, rådgiver ved CSCW.

Det er Noori som forteller Zarghonas historie, for selv ligger 15-åringen under et tynt teppe og følger oss med blikket. Etter mishandlingen tok det flere uker før hun sa et ord til noen.

Zarghonas familie kom som flyktninger fra Afghanistan for flere år siden. De lever fortsatt i den samme flyktningeleieren, som nå er blitt deres hjem.

– Hun arbeidet i hjemmet til sin svigerfamilie, men de sa hun ikke var flink nok. Noen av de afghanske flyktningene behandler ikke kvinnene sine som mennesker. Kvinnene er bare tjenestepiker. Når Zarghona sa til moren sin at hun ville flytte hjem, fikk hun høre at det var imot tradisjonene, sier Noori.

– At en kvinne blir slått av mannen sin eller svigerfamilien, er vanlig. Men at hun blir brent, skjer sjelden. Da Zarghona kom til sykehuset, var 40 prosent av brystet, armene og hendene forbrent. Politiet har tatt hånd om saken og svigerfare sitter fengslet, forteller Noori.

Trues på livet. Men til tross for at saken er overlatt til politiet, kan man ikke være sikker på utfallet, mener Palwasha Hassan.

Politiet er korrupt, og de har begynt å trakassere Zarghonas familie.

CSCW har kontaktet FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) for å forsøke å få Zarghona flyttet til et annet sted. I Peshawar lever hun med drapstrusler hengende over seg.

Sasha Ali i UNHCR sier:

– Vi skal forsøke å finne en evakueringsplass til henne. På lang sikt er det snakk om å plassere henne i utlandet. Kanskje kan hun komme til et skandinavisk land? Zarghona trenger profesjonell hjelp for å bearbeide den traumatisk hendelsen.

Görrel Espelund er svensk frilansjournalist.

15 år gamle Zarghona fikk forbrent 40 prosent av kroppen etter at svigerfare helt lampeolje over henne og tente på. FOTO: PER-ANDERS PETERSSON

På sparebluss

Folkehjelpen kutter i staben

Norsk Folkehjelp kjører nå en knalltøff sparekampanje for å komme på rett kjølig økonomisk. Det betyr færre ansatte, færre utestasjoner og færre prosjekter. – Vi bremser på driftskostnadene så gnistene spruter, sier generalsekretær, Eva Bjørgeng.

• LIV RØHNEBÆK BJERGENE

Ved utgangen av 2002 håper hun at målet – å bygge opp en egenkapital på 20 millioner kroner – skal være nådd.

Bjørgeng forteller at Folkehjelpen allerede har redusert bemanningen ved hovedkontoret med ti ansatte.

– Disse reduksjonene kom som en konsekvens av at vi har redusert aktivitetsnivået vårt. Færre ansatte gjør nå den samme jobben, og vi påtar oss ikke nye oppgaver, forteller hun.

To hovedsatsingsområder. Norsk Folkehjelps 2000-regnskap viste et underskudd på nærmere 11 millioner kroner. Nå vil organisasjonen fokusere på to satsingsområder:

– I planene for neste år har vi to hovedsatsingsområder. Det ene er minerydding, det andre antirasistisk arbeid. Det betyr ikke at vi vil trekke oss ut av for eksempel driften av flyktningemottak eller nettverksamarbeid som Forum. Men vi innser at vi i en periode ikke kan sitte i førersetet i for eksempel Forum, og at vi nå heller må dra nytte av slike nettverk enn å drive dem, sier Bjørgeng.

Kraftig reduksjon av utekontorene. I tillegg til arbeidet med å få en slankere organisasjon ved hovedkontoret, ser Norsk Folkehjelp på hvordan en kan rasjonalisere og regionalisere organisasjonens stedlige representasjon ute.

– Vi har vedtatt at vår stedlige representasjon i Sør-Afrika skal tas ut og styres fra Oslo, mens vi styrker nærværet til vår stedlige representanten i Zimbabwe, opplyser utenlandssjef Nils Røhne.

Han forteller at den stedlige representasjonen i Somalia og Sudan trolig slås sammen fra neste år. Av totalt 30 land hvor Folkehjelpen har prosjekter, var det kun Sør-Sudan og Somalia som i fjor ikke klarte å levere i forhold til budsjett.

– Vi snakker her om to land med enormt store utfordringer. Når det gjelder Sør-Sudan, så har ting falt på plass, sier Nils Røhne, som legger vekt på at overskridelsene ved kontorene må sees i forhold til den ekstremt vanskelige arbeidssituasjonen i disse landene.

– Vi føler en forpliktelse til fortsatt nærvær og vil være en sentral norsk hjelpeorganisasjon i både Sør-Sudan og Etiopia, sier Røhne.

Styres fra Kambodsja. Norsk Folkehjelp har dessuten faset ut sin stedlige representasjon ved kontoret i Laos. Videre arbeid i Laos vil derfor nå bli organisert fra Kambodsjas hovedstad Phnom Penh. I Latin-Amerika er det i dag stedlige representanter i Nicaragua, Guatemala og Ecuador. Det drøftes nå om disse kan slås sammen til én stedlig representant.

– Når det gjelder Europa har vi hatt to store satsingsområder: Nord-

Minerydding vil fortsatt være ett av Norsk Folkehjelps satsingsområder. Her er det Hans Rune Kampenhøy og Bjørn Aasprong fra Norsk Folkehjelp som rydder miner i Angola.

FOTO: HARALD HENDEN, VG/SCANPIX

vest-Russland og Sørøst-Europa. I Russland vil vi utvikle programmene videre og fortsette med én stedlig representant. I Sørøst-Europa har vi hatt ualmennlig stor aktivitet med stedlige representanter i både Serbia, Bosnia, Kosovo og Albania.

Neste år planlegger vi å omorganisere arbeidet, og ende opp med én stedlig representant, sier Røhne.

– Tøffere enn forventet. Eva Bjørgeng overtok formelt som generalsekretær i Norsk Folkehjelp 1. juni i år. Hun innrømmer at jobben som «opprydningssjef» er krevende.

– Egentlig ble det nok en tøffere jobb enn jeg hadde trodd. Men jeg har mye erfaring og innsikt i slike prosesser, og jeg er overbevist om at vi vil komme styrket ut av dette. Våre ansatte viser en utrolig

vilje og innser at disse innsparingene er en dyd av nødvendighet for å sikre videre eksistens, sier Bjørgeng.

Hun sier at nedgangen i antall ansatte vil fortsette, men at hun håper å unngå oppsigelser.

Innen utgangen av neste år tror hun skuta vil være snudd.

NORSK FOLKEHJELP

■ Norsk Folkehjelp ble stiftet i 1939 og er fagbevegelsens humanitære hjelpeorganisasjon.

■ Organisasjonens økonomiske situasjon er kritisk etter at 2000-regnskapet viste et overraskende underskudd på nærmere 11 millioner kroner.

■ Per 31. desember i fjor hadde Norsk Folkehjelp 130 000 kroner igjen i egenkapital, mens den i 1999 var på over 11 millioner kroner. 2000-underskuddet er dekket av egenkapitalen.

Eva Bjørgeng, generalsekretær i Norsk Folkehjelp

Fortsatt for mange sultne

– Ingen bedring i matfordelingen siste 30 år, sier FAO

STOCKHOLM (b-a): – Det går for sakte med å redusere antallet sultne mennesker i verden. Men sult skyldes ikke mangel på mat, men hvordan maten fordeles – særlig innenfor de enkelte land, sier Hartwig de Haen i FAO.

• ODD IGLEBÆK

Nestlederen i FNs organisasjon for ernæring og landbruk påpeker at selv om det blir mer mat i et land, fører ikke det i seg selv til bedre fordeling. Han sier også at FAO ikke har registrert noen land som i løpet av de siste tretti årene har gjennomført politisk tiltak for å få til en bedre

fordeling av tilgjengelige matressurser.

– Når vi likevel ser at tallet på antall sultende går ned, skyldes det som oftest at prisene på mat har blitt lavere i forhold til de fattigste kjøpekraft. Eller det kan være at de har klarer å øke effektiviteten og dermed øke egen tilgang på mat, sier de Haen under et forberedende møte til matvaretoppmøtet, «World Food Summit +5». Når dette evalueringsmøtet etter FNs første toppmøte om mat i 1996 skal finne sted, er imidlertid høyst usikkert. Møtested og tidspunkt har allerede blitt forandret flere ganger.

Halvering innen 2015. I forbindelse med det planlagte toppmøtet om verdens matvaresituasjon har FAO gjort opp status i forhold til hvordan det går med å redusere sult og underernæring i verden. FNs målsetning, vedtatt under mattoppmøtet i 1996, er at antallet mennesker som daglig går sultne til sengs, skal halveres innen 2015. I praksis vil det

si antallet skal ned fra dagens 800 millioner til 400 millioner.

På 90-tallet fikk 116 millioner mennesker det bedre og 77 millioner det verre. Ifølge FAO «løftes» seks millioner mennesker årlig over sultegrensa.

– Det betyr at det går altfor sakte. Med dette tempoet vil det ta oss 60 år å nå målet om «bare» 400 sultne, sier Hartwig de Haen, og peker på at dersom målsetningen skal nås, må tempoet nesten firedobles:

– Vi må «løfte ut» 22 millioner mennesker hvert år, sier han.

Fire faktorer. – Er dette realistisk?

– Vi tror det, men det er vanskelig. Vi har studert land som har oppnådd forbedringer, og det er deres erfaringer vi må bygge på, sier han. Særlig er det fire faktorer som FAO legger vekt på. Disse er:

■ Politisk og økonomisk stabilitet.
– Betydelig økonomisk vekst, målt per innbygger.

■ Store investeringer i jordbruk og utvikling av landsbygda

■ Sosiale sikkerhetsnett for å beskytte de mest utsatte gruppene

Subsidier til besvær. – Det blir ofte hevdet at de store tilskuddene til jordbruket i industriland undergraver jordproduksjon i de fattigste land?

– Som en FN-organisasjon med 180 medlemmer må vi være nøytrale, men offentlig statistikk viser at OECD-landene i fjor subsidierte eget landbruk med 325 milliarder dollar. Deres landbruksbistand til utviklingsland var på samme tid 12 milliarder, svarer de Haen.

– Mange vil være skeptiske til økning av verdens matproduksjon utfra at det vil føre til økt forurensning og miljøødeleggelse?

– Jeg forstår dette, men problemet er ikke de fattige. Utfra at de har så lite fra før, kan de gjerne fordoble sin produksjon, uten at det medfører særlig økte farer, sier Hartwig de Haen.

MATVARESikkerhet

PLUSS OG MINUS I FORHOLD TIL ANTALL SULTNE

Målingen gjelder perioden 1990-92 til 1997-99 og viser antallet mennesker i enkelte land og verden som helhet, som har fått det bedre eller verre i forhold til sult. Tall er i millioner.

De som har bidratt mest til reduksjon:

Kina.....	76
Peru.....	6
Indonesia.....	5
Nigeria.....	4
Thailand.....	4
Vietnam.....	4
Brasil.....	3
Ghana.....	3
Pakistan.....	2
Sudan.....	2
Alle andre.....	7
Sum, hele verden.....	116

De om har bidratt mest i negativ retning:

D.R. Kongo.....	17
India.....	11
Tanzania.....	6
Nord-Korea.....	5
Bangladesh.....	5
Afghanistan.....	3
Venezuela.....	3
Uganda.....	2
Kenya.....	2
Irak.....	2
Alle andre.....	21
Sum, hele verden.....	77

Kilde: FAO

PLUSS ELLER MINUS I FORHOLD TIL ANDEL AV BEFOLKNING

Målingen gjelder perioden 1990-92 til 1997-99. Den viser hvor stor andel av befolkningen, som har fått det bedre eller verre i forhold til sult.

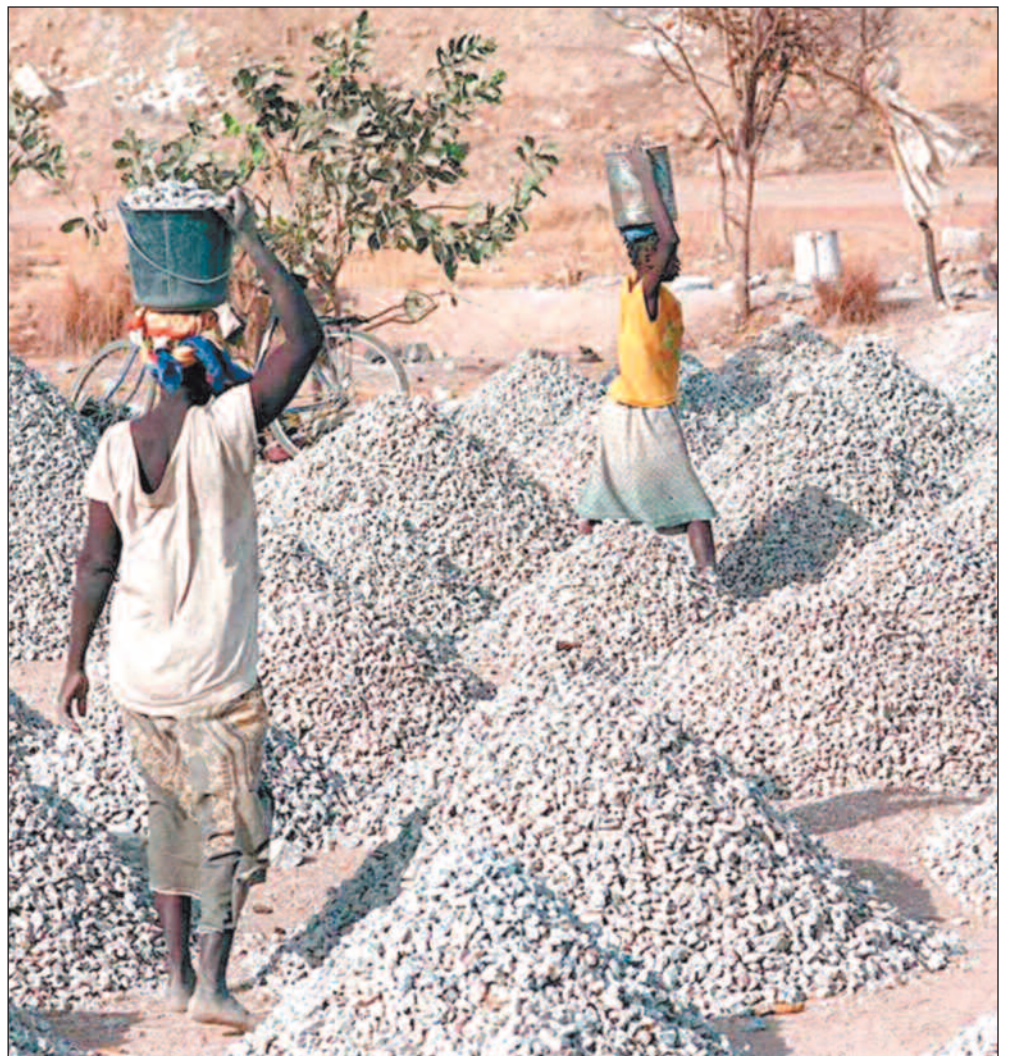
De ti land som har gjort det best:

Peru.....	+ 28 %
Tsjad.....	+ 24 %
Ghana.....	+ 20 %
Kuwait.....	+ 19 %
Mosambik.....	+ 15 %
Malawi.....	+ 14 %
Angola.....	+ 10 %
Sudan.....	+ 10 %
Togo.....	+ 10 %
Thailand.....	+ 9 %

De ti land som har gjort det dårligst:

Irak.....	- 7 %
Guatemala.....	- 8 %
Mongolia.....	- 8 %
Somalia.....	- 8 %
Venezuela.....	- 11 %
Cuba.....	- 12 %
Tanzania.....	- 12 %
Burundi.....	- 18 %
Nord-Korea.....	- 23 %
D.R. Kongo.....	- 29 %

Kilde: FAO

Kvinner i Burkina Faso bygger kanaler for å kunne dyrke ris i det tørre Sahel-beltet. I dag går 800 millioner mennesker sultne til sengs, mens målet er en halvering.

FOTO: SCANPIX/EPA/AFP

FN vil ha strengere regulering av global økonomi

• LIV RØHNEBÆK BJERGENSE

Ifølge FN har den politikken som er blitt ført de siste ti årene ikke ført til noen generell nedgang i antall fattige. Den økonomiske veksten var dessuten høyere i 60- og 70-årene enn på 90-tallet. FN legger mye av skylden på de frie markedskreftene, og vil ha strengere reguleringer.

– Dagens vekst er i økende grad ulikt fordelt, mener en av forfatterne bak «2001 Report on the World Social Situation», professor Giovanni Andrea Cornia, og viser til at i to tre-

”

Dagens vekst er i økende grad ulikt fordelt.

Giovanni Andrea Cornia, professor.

delers av alle land i verden har forskjellene mellom folk økt de siste årene.

Den økonomiske veksten har dessuten i økende grad skjedd i uformell sektor, slik at flere jobber uten arbeidskontrakter. Arbeidernes sosiale rettigheter er dermed dårligere ivaretatt nå enn tidligere. Arbeidsledigheten blant unge har økt og er nå to til tre ganger høyere enn den generelle ledigheten. I tillegg peker rapporten på at dagens økonomiske vekst i økende grad skaper konflik-

ter. Mens det i begynnelsen av 1990-tallet var om lag 20 humanitære konflikter hvert år, hadde dette tallet økt til omkring 50 konflikter i 1995.

– Denne blandingen av langsommere vekst, mindre stabil vekst, at veksten er dårligere fordelt og en konfliktorientert vekst, er neppe egnet til å skape bedre samfunn, sier professor Cornia.

Forfatterne konkluderer med at det vil være «naivt og korttenkt kun å stole på det frie markedet». FNs av-

deling for Economic and Social Affairs mener derfor at en hovedutfordring er å gi utviklingslandene adgang til verdensmarkedene. Rapporten foreslår dessuten å endre fokuset i den internasjonale økonomiske politikken. I stedet for liberalisering og globalisering ønsker FN økt fokus på det å skape en bred, økonomisk vekst hvor grunnleggende ting som forventet levealder, ernæring og utdanning står i sentrum.

FU-RAPPORT

Ei lita jente gråter i begravelsen etter at de paramilitære gruppene har slått til på ny. Det antas at 36 menn mistet livet i massakren som fant sted i oktober 16 mil sørvest for Bogota. FOTO: SCANPIX/AP

Frykter full krig i Colombia

– Dette kan være siste sjanse for fredsprosessen, sier Egeland

Tiden har begynt å renne ut for de som jobber for en endelig avtale om våpenhvile og menneskerettigheter i det voldsherjede Colombia. – Hvis det ikke oppnås en avtale innen 20. januar neste år, kan det bli full krig, tror FNs visegeneralsekretær med ansvar for Colombia, Jan Egeland.

• LIV RØHNEBÆK BJERGENE

Mens verdens øyne er rettet mot Afghanistan og USAs krig mot terror, foregår det et drama i Colombia som vies liten oppmerksomhet i norsk presse. 20. januar neste år løper fristen for president-dekretet om FARC-geriljaens store selvstyreområde ut, etter allerede å ha blitt forlenget flere ganger.

– President Pastrana vil neppe ha mulighet politisk til å forlenge denne avtalen dersom det ikke foreligger en avtale om våpenhvile og menneskerettigheter, sier Egeland, som nylig kom tilbake fra Colombia hvor han hadde møter med presidenten, FARC og ELN-geriljaen.

– Jeg er en av de få som har møtt partene jevnlig, og jeg vil si at ver-

den nå har all grunn til å holde pusten. En krig i Colombia vil være den vestlige verdens største krig, med de konsekvenser dette vil få for hele regionen og den vestlige verdens mulighet til å kontrollere narkotika-produksjonen.

Torpederer fredsprosessen. I de tre årene det har vært en fredsprosess i Colombia, har arbeidet vært preget av mange tilbakeslag.

– Det har gått uhyggelig langsomt framover. Det virker som geriljaen og spesielt de paramilitære bruker enhver mulighet de har til å torpedere prosessen, sier Egeland som frykter at dersom fredsprosessen først bryter sammen, vil det være vanskelig å få den opp å stå igjen.

– En fredsprosess sammenlignes ofte med et tog. Etter å ha jobbet med ti fredsprosesser er min erfaring at den heller er som en sykkel. Når den først stopper opp, faller den og er vanskelig å reise opp igjen, sier Egeland.

Han mener det er flere årsaker til at fredsprosessen i Colombia ikke fører fram.

– Det var lenge en tendens til å undervurdere hvor vanskelig geriljaorganisasjonene er å forhandle med og hvor lite de gjør for å finne

”

Verden har all grunn til å holde pusten. En krig i Colombia vil være den vestlige halvklules største krig.

Jan Egeland, FNs visegeneralsekretær og fredsmeidler

kompromisser med president Pastrana, som har gjort mer enn noen tidligere presidenter for å komme dem i møte. Det er likevel et for ensidig fokus på de mord, overgrep og sabotasje-handlinger som geriljaen foretar seg, mens de voldsomme overgrepene de paramilitære står bak vies liten oppmerksomhet, sier Egeland.

Han mener at man heller ikke skal undervurdere betydningen av det gamle og til dels ineffektive forhandlingsapparatet som ble opprettet i forbindelse med fredsprosessen.

Tre scenarier. Egeland ser for seg tre mulige scenarier i Colombia.

– Det ene er at vi får en våpenhvile og menneskerettighetsavtale på plass før 20. januar neste år, og at FN blir bedt om å overvåke og sette avtalen ut i praksis. Scenario to er at vi fortsetter i en permanent krisesituasjon som nå, noe som vil føre til en gradvis økning av volden og vanskelige arbeidsforhold for fredsprosessen. Det siste – skrekksscenarioet – er fullt sammenbrudd med nedleggelse av FARC-sonen. Da vil alle slåss mot alle og FN vil få ansvaret med å redde flyktninger og sivile ofre, men uten å beskyttelse fra alle parter og uten å kunne nå alle deler av landet.

Svekket fredshåp. Jan Egeland sier at han jobber for og håper på det første, fredelige scenarioet, men at det mest sannsynlige nå er scenario to eller tre.

– Dette må vi være klar over og forberede oss på. I menneskelig lidelse er det kun Afghanistan og noen konflikter i Afrika som vil være større, sier han.

Kontrakten Jan Egeland har med FN går ut nå i november. På spørsmål om han vil forlenge avtalen for nye seks måneder, svarer han:

– En viss forlengelse blir det nok, men det er grenser for hvor lenge man kan fortsette å pendle over Atlanterhavet.

notis

Nytt utvalg skal gi regjeringen råd

På tampen av sin regjeringstid opprettet Arbeiderpartiet et rådgivende utvalg som skal gi råd til regjeringen i utviklingspolitikken.

Utvalget ledes av professor i medievitenskap ved Universitetet i Oslo, Helge Rønning, som også har betydelig erfaring fra arbeid i tilknytning til utviklingssamarbeid. De 16 medlemmene representerer norsk fagmiljø, organisasjoner, medier og næringsliv.

– Utvalget må anses som uavhengig av denne regjeringen. Selv om det er Ap-regjeringen som oppnevner utvalget, er det ikke tatt partipolitiske hensyn i oppnevningen, sier avdelingsdirektør ved Utviklingspolitisk avdeling, Evalueringssesjonen, Jan Dybfest.

Utvalget skal medvirke til å øke innsynet i og skape bredere dialog om utviklingspolitikken. Utvalget vil diskutere sentrale utfordringer på utviklingsområdet, som bl.a. å skape bedre samstemmighet i forhold til politikk på handels- og næringsområdet, gi råd om hvordan Norge kan styrke det internasjonale samarbeidet for bedre å oppnå resultater, og å øke det offentlige samarbeid med bl.a. forskningsmiljøene, næringslivet og frivillige organisasjoner.

FNs Fredskorps – United Nations Volunteers

Utenriksdepartementet deltar i United Nations Volunteers-programmet (UNV) gjennom å finansiere fagfolk innenfor forskjellige yrker, som er bosatt i Norge og som er norske statsborgere. United Nations Volunteers må ha en yrkesutdanning eller akademisk bakgrunn, yrkeserfaring og gode språkkunnskaper.

Som en del av UNV-programmet, skal Utenriksdepartementet finansiere følgende stillinger til FNs Fredskorps:

■ UNV Coordination Officer, Office of the UN Resident Coordinator, Bosnia and Herzegovina

■ UNV Programme Officer on Human Rights, Nepal

■ UNV Project Management Support Specialist, UN Inter-Agency Project on Trafficking in Women and Children in the Mekong Sub Region, Lao PDR

■ UNV Field Coordinator, Umbrella Programme for the Conflict-Affected Areas, Sri Lanka

■ UNV Specialist on HIV/AIDS, Ethiopia

■ UNV Programme Officer, Safer Cities Project Dar es Salaam, Tanzania

Detaljerte stillingsbeskrivelser finnes på www.dep.no/ud/norsk/dep/stillinger/

Skriftlig søknad (CV på engelsk) med stillingsangivelse, sendes før 16. november 2001 til

United Nations Volunteers
FRM-PTI-A115
Postfach 260 111
D-53153 Bonn, Tyskland

Søknader pr e-post:
pia.tirronen@unv.org
Informasjon om UNV:
www.unv.org

FAKTA OM COLOMBIA

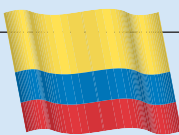
■ Konflikten i Colombia har vart i 48 år og er en av verdens mest voldelige. Hvert tiende drap i verden skjer i Colombia. Landet har over én million internt fordrevne flyktninger.

■ Høyreekstreme paramilitære og to marxistiske geriljaer kjemper om kokaområder og terroriserer sivile.

■ President Andreas Pastrana har forhandlet med geriljaen siden 1999 for å få slutt på den væpnede konflikten. For å få i gang forhandlinger opprettet Pastrana en egen FARC-sonerør i landet. Pastrana har flere ganger forlenget avtalen, nå sist 7. oktober. Neste utløpsdato er 20. januar 2002.

■ Norge er med på å tilrettelegge fredsforhandlingene mellom regjeringen og den nest største geriljagruppen, ELN. Norge er også blant de ti landene som skal bistå i forhandlingene med FARC.

■ I 2000 bevilget Norge i overkant av 51 millioner kroner til Colombia. I forslaget til neste års budsjett har Ap-regjeringen signalisert fortsatt støtte til Colombia. Her økes dessuten den globale bevilgningen «Fred, forsoning og demokratiltak» fra 98 millioner kroner til 223 millioner kroner.

Ti år i beredskap mot krig og katastrofer

Er drømmen om å bli en «humanitær stormakt» oppfylt?

Gjennom beredskapssystemet Norwegian Emergency Preparedness System (NOREPS) er Norge i verdens-toppene i beredskap. Det mener både norske og internasjonale organisasjoner. Men for norsk næringsliv er ikke NOREPS blitt den gullgruven de hadde ventet seg.

NOREPS

• BIBIANA DAHLE PIENE

Ti år er gått siden Gulfkrigen og den påfølgende kurderkatastrofen i Irak fikk utenriksminister Thorvald Stoltenberg og statssekretær Jan Egeland til å love seg selv og verden at dette aldri skulle skje igjen. Aldri mer skulle tusener på tusener av flyktninger måtte vente i dager og uker på hjelp. Aldri mer skulle verden stå trippende på sidelinjen når katastrofen inntraff og lure på hvem som skulle trå til først. For nå skulle Norge gå fra å spille rollen som en passiv pengesekk til å bli en humanitær stormakt.

24 timer. I løpet av noen få måneder var det norske beredskapssystemet NOREPS stablet på beina. Et unikt samarbeid mellom bedrifter, myndigheter og frivillige organisasjoner hadde tatt form, et samarbeid ingen andre land hittil har greid (eller ønsket?) å ta etter.

Ideen var kort fortalt å kunne stille med en full nødhjelpspakke – for eksempel et beredskapssykehus med personell, lagertelt, nødproviant og kommunikasjonsutstyr – i løpet av 24 timer. Fra FN-hold fikk ideen høylytt applaus.

De frivillige organisasjonene fikk ansvar for å spesifisere behovene og stille med personell, et tjuetalls bedrifter for å produsere og lagre skreddersydd nødhjelpspakker, og Utenriksdepartementet for å betale. Koordineringen av systemet ble lagt til Norges Eksportråd.

– Systemet regnes fortsatt som et vellykket konsept, og er etterspurt i FN, sier NOREPS-ansvarlig i Eksportrådet Nina Jørgensen.

– Norge er blant dem som kan

Telt har vært en viktig del av norske NOREPS-leveranser. Plast-teltene fra firmaet O.B. Wiik var med på å muliggjøre en rask etablering av Røde Kors' store feltsykehus under jordskjelvet i India i januar i år.

FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

mobilisere raskest når katastrofen inntreffer, bekrefter innkjøpschef Martin Halland ved FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) i Genève.

Også de «fem store» norske hjelpeorganisasjonene er fornøyde med ordningen.

Markedsfremstøt. Men bak målet om bedre beredskap lå et mindre uttalt, men viktig, mål om å øke salget av norske nødhjelpsvarer til FN-systemet.

– NOREPS er et virkemiddel som kan gjøre oss i stand til å forbedre jumboplassen på gjenkøpsstatistikken i FN, sa daværende FN-medarbeider Knut Ringstad i Eksportrådet til Aftenposten da det norske «katastrofebrannkopset» ble lansert i september 1991.

Gjennom NOREPS fikk norske bedrifter en unik mulighet til å kjempe om millionkontrakter i den etterhvert gullkantede nødhjelps-

dustrien. Med Eksportrådet i spissen ble verdens katastrofeekspertise og mulige storkunder i FN traktert med røykelaks og akevitt under et PR-framstøt i Genève.

Satsingen ga resultater: Året etter var salget til FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) tvedoblet – fra to til 40 millioner kroner. I alt økte FN-eksporten av norsk nødhjelpsutstyr fra 55 millioner kroner i 1990 til 325 millioner i 1991.

Suksessen fortsetter. Under krisen på Balkan på 90-tallet hadde det norske beredskapssystemet sin storhetstid. Konvoi på konvoi med norske nødhjelpsvarer rullet nedover eksjugoslaviske landeveier. Det fikk Jan Egeland til å uttale: «Det har gjennom de siste år foregått en stille revolusjon – humanitært hjelpearbeid er kommet i sentrum for internasjonal politikk og gjennom NOREPS har Norge beveget seg fra pengesekkrollen til å bli en aktiv partner

– med andre ord fra observatør til operatør.»

– Vi gikk fra å være null og niks til å bli en humanitær stormakt, sier Egeland i dag til Bistandsaktuelt. Selv likte han aldri uttrykket, innrømmer han, men den norske innsatsen innenfor katastrofeberedskap hevet i alle fall Norges anseelse internasjonalt betraktelig.

I årene 1993-99 selger NOREPS-bedriftene varer til FN-systemet og til norske hjelpeorganisasjoner for 1,76 milliarder kroner, viser tall fra Norges Eksportråd. Av dette blir nærmere halvparten betalt av UD over nødhjelpsbudsjettet.

Konsulent-kritikk. I 1999 får konsulentfirmaet Nordic Consulting Group (NCG) i oppdrag av UD å evaluere NOREPS, og konsulentene leverer en rapport med uvanlig skarp kritikk. NCGs konklusjon er at systemet mer er et salgskontor for dyre kjeks og telt, og desto mindre fokusert på selve beredskapen. Kun i ti prosent av tilfellene har man nådd målet om å mobilisere nødhjelp innen 24 timer.

Rapporten påpekte også at NOREPS faktisk ikke hadde et eget mandat, at målsettingen var ullen, og at organiseringen av systemet ikke hadde en fast forankring noe sted.

– Det er klart betenkkelig å bruke såpass mye penger uten å ha et klart definert system, sier Jens Claussen, som ledet arbeidet med evalueringen.

I kjølvannet av evalueringen ble også mindre heldige sider ved systemet kjent. Blant annet kom det frem at kostbar norsk nødproviant var å finne til spottpris på markedene i eks-Jugoslavia.

Kritisk til Eksportrådet. På bakgrunn av rapporten varslat daværende utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson en omlegging av NOREPS. De administrative uklarhetene som hersket ble sett på som en stor svakhet. Blant annet ønsket man å flytte både sekretariatet og ansvaret for å utløse beredskapen til UD. Men før man kom så langt gikk KrF-regjeringen av.

Spesielt var Frafjord Johnson tvi-

3000 nordmenn på oppdrag i over 50 land

Beredskapsstyrken NORSTAFF, som er en del av NOREPS, feirer nå sine første ti år. I løpet av denne tiden har man sendt ut personell på 3000 oppdrag i over femti land.

• CAMILLA SOLHEIM

Ifølge kontrakten med Utenriksdepartementet er de 280 i beredskapsstyrken forpliktet til å rykke ut på 72 timers varsel. I virkeligheten kan det ofte ta litt lengre tid. Det er ikke alltid at det er nødvendig å komme så raskt på plass, men i prinsippet skal medlemmer av styrken være der når det smeller, som i Kosovo 1999 og Afghanistan 2001.

– I praksis kan det ta litt lengre tid på grunn av praktiske detaljer, som det å skaffe visum. Men i prinsippet skal det gå på 72 timer, og det er bare Norge og Danmark som kan sende personell på så kort varsel, sier koordinator Aase Vardøen i

Flyktningerådet.

I dag er hele organisasjonen i beredskap på grunn av krigssituasjonen i Afghanistan. Flere fra hovedkontoret er reist til nabolandene, og de aktuelle i beredskapsstyrkene har fått telefon om at de snart kan komme til å måtte pakke sekken. Nå sjekkes alle praktiske detaljer i forhold til å sende folk til Pakistan, Iran, Usbekistan og Tadsjikistan.

– Vi sjekker flypriser, hvor ofte det går fly, hvordan været blir i tiden som kommer, visum. Vi forsøker å forberede alt det praktiske. Det er mye vi kan gjøre i forkant, sier Vardøen.

Verdifull FN-erfaring. Mellom de store katastrofene legger Flyktningerådet vekt på å bygge opp kompetansen hos medlemmene i styrken.

– Våre folk sendes alltid ut i krise, men det er ikke sikkert at det er akutt krise – og det må være greit så lenge hvert oppdrag blir evaluert. Et av poengene med styrken er at vi skal kvalifisere og øke nordmenns

FN-erfaring på feltnivå, ikke minst slik at de forstår det interne FN-systemet. Det kan vi gjøre ved å først sende dem ut i fase 2 i nødhjelpsfasen, så er de kvalifisert til fase 1 senere, sier Juell.

Evalueringsrapporten kritiserte nettopp beredskapsstyrken for at uteoppdragene var for langvarige.

– Tre måneder er det vanligste i dag, men dersom du arbeider i en flyktningeleir kan det fort bli seks måneder eller enda lenger. Det kommer an på hvordan man definerer nød. Vårt personell får helt ulike oppdrag fra for eksempel FNs høykommissær for flyktninger eller FNs barneorganisasjon. I Kenya jobber de blant annet for å hente tilbake barnesoldater. Det klarer man ikke på tre måneder, sier Juell.

Etterspurte teknikere. Gjennom årene har det skjedd endringer i hvilke yrkesgrupper som blir etterspurt. I dag er det stor mangel på teknisk personale, for eksempel innen telekommunikasjon, men el-

Flyktningerådet opplever i dag at det er vanskelig å rekruttere teknisk personell.

Nina Juell og Aase Vardøen i Flyktningerådets beredskapsstyrke

lers rekrutterer Flyktningerådet folk innenfor logistikk, felt, sikkerhet, undervisning eller folk med stor regional kompetanse.

NORSTAFF

rofer

lende til Eksportrådets rolle. Det viser en rekke av hennes egne antegninger på UD-dokumenter i saken. I dag ønsker hun imidlertid ikke å gå i detaljer.

- Dette skjedde tre måneder før vi gikk av. Jeg har ikke hatt mulighet til å følge med på hvordan Ap fulgte opp saken, sier hun til Bistandsaktuelt i begynnelsen av oktober.

- Kommer du til å følge opp dette dersom du nå blir statsråd igjen?

- Det ønsker jeg ikke å kommentere, sier Frafjord Johnson.

Avbundet. Den etterfølgende Ap-regjeringen valgte imidlertid å beholde NOREPS omtrent som før, med ett unntak: Et eget mandat rendyrker beredskapskomponenten. I mandatet heter det at NOREPS skal være «en ressursleverandør for kvalitetssikrede, tilpassede og konkurransedyktige varer og tjenester i den innledende fase av en krisesituasjon». UD har nå ansvar for koordineringen, mens Eksportrådet holder kontakten med bedriftene.

I Utenriksdepartementet legger man vekt på lite byråkrati og få formelle rutiner. Dessuten er man nøye med å påpeke at UD ikke driver markedsføring av norske produkter og tjenester. Ettersom prinsippet om avbinding av bistanden er blitt stadig viktigere, er det ikke lenger krav om at organisasjonene skal kjøpe norske varer.

- Hvordan kan man tone ned det eksportfremmende elementet og samtidig legge sekretariatet til Eksportrådet?

- Behovene identifiseres andre steder enn hos oss. Vi sier aldri at norske varer skal prioriteres, understreker spesialrådgiver Hans Fredrik Lehne i UD's Seksjon for humanitær bistand.

Han fremholder at beredskapen innenfor NOREPS utløses av brukerne, det vil si frivillige organisasjoner både i Norge og internasjonalt, samt FN-organisasjonene.

- Vi tar ikke eget initiativ. Men det er klart at vi i enkelte tilfeller har lagt press på organisasjonene for at de skal gå inn. Men dette er ikke knyttet til levering av norske varer og tjenester.

”

Der vi har mest å hente er på nødhjelpsmarkedet, mens FN bruker mest penger på vaksiner og biler. Her har ikke Norge noe å tilby.

Nina Jørgensen, NOREPS-ansvarlig i Norges Eksportråd.

DETTE ER NOREPS

Norwegian Emergency Preparedness System (NOREPS) ble opprettet i 1991 etter initiativ av daværende statssekretær Jan Egeland og utenriksminister Thorvald Stoltenberg. Ideen var å få et system på plass som kunne svare på akutte nødsituasjoner med både materiell og personell.

NOREPS er organisert som et løst nettverk, som består av fire aktører:

■ De «fem store» frivillige organisasjonene, som både er brukere, premiss- og ressursleverandører. Personelldelen er administrert under Flyktingerådet, under navnet NORSTAFF.

■ Om lag 20 norske bedrifter som leverer mer eller mindre skreddersydde varer til bruk i nødsituasjoner.

■ Utenriksdepartementet betaler utgiftene og koordinerer aktivitetene.

■ Norges Eksportråd har ansvar for kontaktene med bedriftene samt internasjonal markedsføring.

Dyre norske nødhjelpsvarer taper terreng

De siste årene er norske varer og tjenester blitt mindre etterspurt i FN-systemet. Dette gjelder både NOREPS-bedrifter og andre som leverer til FN.

- Vi er blitt langt flinkere til å bygge opp egne lagre i rolige tider. Dermed kan vi shoppe der det er billigst. Norske varer er nokså dyre, sier UNHCRs innkjøpschef Martin Halland.

Svingninger. I toppåret 1994 oppnådde norske leverandører av varer og tjenester totalt en markedsandel på 0,92 prosent av totalmarkedet i FN. Det året solgte norske bedrifter varer for om lag 290 millioner kroner til FN-organisasjonene.

De neste fire årene sank imidlertid markedsandelen kraftig år for år, før den nådde bunnivået i 1998 og 1999 med bare 0,17 prosent av totalmarkedet. I 1998 ble det levert varer for kun 42,5 millioner kroner.

Men i 2000 svingte pendelen noe tilbake, viser ferske tall. Da gikk markedsandelen opp til 0,45 prosent av totalmarkedet. Dette er like-

vel bare halvparten av nivået i 1998.

Slår ikke ut. NOREPS-ansvarlig i Norges Eksportråd, Nina Jørgensen, forklarer nedgangen med at det er blitt færre norske aktører.

- Tidligere har norske bedrifter levert papir, datautstyr samt konsulenttjenester. Men blant de som finner dette interessant i dag er et lite antall små og mellomstore bedrifter. De slår ikke ut på statistikken, sier Jørgensen.

- Der vi har mest å hente er på nødhjelpsmarkedet, mens FN bruker mest penger på vaksiner og biler. Her har ikke Norge noe å tilby.

Ifølge Jørgensen har FN også gått mer over til langtidskontrakter.

- Tidligere var det gjerne anbud fire-fem ganger per år. Nå er det blitt slik at dersom man ikke vinner fram, er man ute av systemet for flere år av gangen. FN er også blitt mer opptatt av å kjøpe inn varer fra utviklingsland. Vi mener dette er en riktig trend, men vi vil gjerne konkurrere på det vi er gode på.

Kjeks med smak av suksess?

Et av de norske nødhjelpsproduktene som har vunnet størst internasjonal ry er BP5-kjeksene, som produseres av bergensfirmaet Compact AS. Den er beregnet på sterkt underernærte mennesker, og er proppfull av proteiner, vitaminer og mineraler. I tillegg kan kjeksene droppes fra fly. Ikke særlig smakfull, men til gjengjeld svært dyr i pris.

Derfor stusset evaluererne fra Nordic Consulting Group da de på markedene i det tidligere Jugoslavia, etter Bosnia-krisen, gjentatte ganger snublet over BP5-kjeks til spottpris. Kjeks som opprinnelig var betalt for i dyre dommer av Uten-

riksdepartementet. Også i Albania oppdaget en medarbeider fra CARE International kartongvis med gamle kjeks som måtte kasserer. Hensikten ble rapportert til UD.

- Mye kan tyde på at man nokså ukritisk pøste på med dyre nødhjelpskjeks i stedet for å undersøke hva som kunne skaffes lokalt, sier Jens Claussen.

Dette avvises av Tom Roll i Compact AS.

- Vi tilbyr et nisjeprodukt til bruk i akutte nødsituasjoner. Produktet er i utgangspunktet dyrere enn vanlig mat, men uendelig mye billigere å frakte over lengre avstan-

der. Det finnes ingen annen vare som gir mer næring per kilo. Man sparer mye på logistikken, sier han.

- Men BP5 er ikke egnet til å fø mange mennesker i lengre tid, understreker han.

2. halvår i fjor solgte Compact AS kjeks gjennom NOREPS-systemet for 15,4 millioner kroner.

- Hvor viktig har NOREPS vært for dere?

- NOREPS er et unikt system for å finne effektive løsninger ute i felt, og til å utvikle en felles forståelse av hva som er effektiv nødhjelp, sier Tom Roll.

”

Lønnen begrenser hvem som søker hos oss. Hvis du tjener 800 000 kroner i Norge, har du kanskje lagt deg til vaner som gjør det umulig å gå inn i styrken.

Aase Vardøen, Flyktingerådets beredskapsstyrker.

Hver måned sender de ut nyhetsbrev til alle i styrken med brev fra felten og med «forhåndsvarsel» fra hovedkontoret om hvor det kan komme til å «smelle» neste gang og hvilke kvalifikasjoner de tror vil være nødvendig.

Vanskelig å rekruttere. Flyktingerådet opplever i dag at det er vanskelig å rekruttere teknisk personell. I dagens Norge er de svært ettertraktet, godt lønnet og hvis de ønsker internasjonal erfaring kan de lett få en mer komfortabel tilværelse enn FN-jobb ute i felten.

- Da vi startet NORSTAFF var det dårlige tider i Norge, og kvalifisert personell sto i kø. I dag er det langt vanskeligere, sier Juell.

I dag «lokker» Flyktingerådet med lønnstrinn 39 pluss alle utenlandstillegg. - Lønnen begrenser hvem som søker hos oss. Hvis du tjener 800 000 kroner i en jobb i Norge, har du kanskje lagt deg til vaner og forpliktelser som gjør at du ikke har mulighet til å gå inn i

styrken, sier Aase Vardøen.

Færre utsendinger. Etterspørselen etter personell fra den norske beredskapsstyrken har falt siden midten av 90-tallet. Juell understreker at volumet ikke betyr alt og at de ikke har ekspansjonsdrømmer.

- Vi sendte masse folk ut i toppå-

Fagfolk fra Sør til Sør

I tillegg til NORSTAFF administrerer Flyktingerådet også NORAFRIC. Rundt 50 afrikanere fra åtte afrikanske land står i denne beredskapsstyrken. Flyktingerådet understreker at dette personellet møter de samme krav som det norske. Da organisasjonen rekrutterte til styrken, annonserte de i afrikansk presse.

- Dermed nådde vi den nye afrikanske middelklassen, og har unge, dyktige folk i styrken, forteller rådgiver Nina Juell.

Hun mener styrken er en mulighet for disse til «å vise seg fram».

rene 1994-95, men spørsmålet er om det var det rette. Norsk personell i felt er dyrt, og det betyr at FN bare spør etter få og gode, sier Juell. Flyktingerådet har i dag samarbeidsavtaler om bruk av beredskapsstyrken med åtte FN-organer, og fra i fjor inngikk de en rammeavtale med Utenriksdepartementet.

- Det eneste som ikke fungerer er at det er mye vanskeligere å få fri fra jobben i Afrika. De fleste som er i denne styrken kan ikke ha noen annen fast jobb, sier Juell.

- En annen ulempe er vel at styrken trekker ut kompetanse som kunne kommet det enkelte landet til gode?

- Det er en relevant diskusjon. Disse folkene forlater landet sitt, og kanskje ender de opp med en karriere innenfor internasjonal nødhjelp. På den annen side så ligger fortsatt erfaringen igjen i Sør, sier Juell.

beredskapsstyrker.

FOTO: CAMILLA SOLHEIM

- De fleste lever et helt normalt liv i Norge, men av og til reiser de ut. I mellomtiden ser vi at de ofte skaffer seg ny kompetanse, sier Juell.

Opphetet valgkamp i Nicaraguas «C

Sandinister og liberale kjemper side om side på meningsmålingene

MANAGUA (b-a): To partier, dominert av hver sin sterke partihøvdning, kjemper nå side om side på meningsmålingene foran valget i Nicaragua 4. november. Sandinistpartiets og de liberale ledere, som for mindre enn to år siden sto sammen om «et kupp mot demokratiet», bruker nå all kraft på å manøvrere seg tilbake til maktens middagsbord.

• I NICARAGUA:
GUNNAR ZACHRISEN

NICARAGUA

- Og vinneren får gratis lunsj for to på restaurant «La Plancha, numero 2», lyder det over høytaleranlegget.

Det er regjeringspartiet Partido Liberal Constituyente (PLC) som holder valgkampmøte, og den jublende vinneren av sekkeløpet er nettopp kåret. Nå er det klart for høy musikk og eggende salsa - i regi av partiets håpefulle - unge jenter i åletrange jeans og gutter med røde parti-pannebånd og blå trøyer med påskriften «Contras».

Med unntak av krasse utfall mot hovedopposisjonen - «terroristene fra 80-tallet»: sandinistpartiet - er arrangementet kjemisk fritt for politisk innhold. Her er det ingen som snakker om at underernæring og sult er et alvorlig problem i store deler av landet, at arbeidsledigheten er dramatisk høy, at halvparten av befolkningen lever i fattigdom, at de offentlige helse- og utdanningssystemene opererer med et minimum av ressurser eller at forskjellene mellom rike og fattige i landet har økt betydelig på 1990-tallet.

Opprømte kvinner, menn og ungdommer fra byens bedre middelklasse er samlet. Støynivået er nicaraguansk, og valgkampen amerikansk. Titalls millioner av dollar er brukt på flagg, plakater, brosjyrer, radio- og tv-reklame. «En godbit» fra de liberale - lansert i ukene etter 11. september - er en tv-reklame med gamle bilder av «terroristen» Daniel Ortega, fra 1980-tallet, i selskap med gamle venner som Saddam Hussein og Moammar Khadafi.

«Favoritismo». For de liberale gjelder det å bruke alle midler i kampen om å holde posisjonene ved valget 4. november - i nasjonalforsamlingen og presidentboligen. En årsak kan være den som landets mest kjente journalist, redaktøren og tv-journalisten, Carlos Fernando Chamorro, framhever:

- Partido Liberal Constituyente er i virkeligheten intet liberalt parti. Det kan virke som et doktrinært parti i forhold til markedsøkonomi, men uten noen egentlig ideologi. Først og fremst er det et gammelt parti basert på «favoritismo», det vil si å gi fordeler til sine egne støttespillere. I likhet med sandinistpartiet er det ledet av en sterk mann og hans lojale støttespillere, sier Chamorro.

Hovedproblemet for de liberale i denne valgkampen er at partiets sterke mann, den sittende presidenten - Arnoldo Alemán Lacayo - har gjort seg mektig upopulær i vide kretser på grunn av udemokratisk lederstil og påstått innblanding i omfattende korrupsjon.

Aleman er selv forhindret fra å

T-skjorter, flagg og plakater preger valgkampen i hovedstaden Managua. Titusener av dollar brukes på en valgkamp preget av stort engasjement og kraftig polarisering mellom de to store partiene.

FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

Jose Rizo, vise-presidentkandidat for de liberale.

Når partiene gjør sitt beste for å betone forskjeller er det blant annet for å overskygge at de to erkefiendene for under to år siden inngikk en oppsiktsvekkende pakt.

stille til valg på grunn av regler om at en president bare kan sitte i én femårsperiode. Nå skal den hvithårede gamle mannen Enrique Bolaños (73) - «hedersmannen» som har ledet regjeringens anti-korrupsjonsgruppe (uten å ha oppdaget et snev av korrupsjon i den sittende regjering) - overbevise folket om at han er en leder av et helt annen støpning. Hovedbudskapet til de brede masser er at det liberale parti er et tryggere alternativ for fred og økonomisk vekst enn sandinistenes valgfront ledet av tidligere president Daniel Ortega (56).

Individets rettigheter. - En hovedforskjell mellom oss og sandinistene er at vi på en helt annen måte kan garantere individets rettigheter. Sandinistene har ingen troverdighet på dette området. Deres styre på 80-tallet var preget av en overdreven sterk statsmakt og overgrep mot sivile rettigheter, ytringsfrihet og eiendomsrett. I vår periode har vi på en helt annet måte tatt vare på enkeltmenneskets frihet, sier de liberale vise-

president-kandidat José Rizo når vi møter ham noen dager senere i det liberale partiets valgkamp-hovedkvarter.

Rizo, som selv gikk i eksil under sandinistenes styre på 1980-tallet, understreker samtidig at det er stor forskjell på deres økonomiske politikk.

- Landets økonomi er svak, og vår handlefrihet er begrenset av de krav det internasjonale samfunn stiller. I denne situasjonen er det viktig for alle å ha troverdighet i den økonomiske politikken. En fortsettelse av dagens økonomisk kurs, med stor vekt på personlig initiativ og markedsfrihet, er det som kan få landet på fote igjen. Det sandinistiske perspektiv ville derimot kunne bli en katastrofe for økonomien, slik det var på 80-tallet, sier vise-president-kandidaten.

Han minner om at sandinistene største «bragd» var en inflasjonsrekord som kunne vært innskrevet i Guinness rekordbok - opp imot 36.000 prosent.

Frykt blant investorer. Rizos dommedagsprofetier for et sandinistisk styre underbygges ytterligere av økonomen Mario Arana i regjeringens økonomiske sekretariat.

- Skulle sandinistene komme til makten, er jeg svært bekymret for de økonomiske effektene - ihvertfall på kort sikt. Jeg tenker da på både utenlandsinvesteringer og innenlandsk sparing, sier Arana.

Den unge sjeføkonomen - som bekjenner at han var sandinist i enda yngre år - viser til at en rekke mennesker i landet har varslet at de vil ta ut sparepengene sine fra nicaraguanske banker dersom sandinistene overtar.

- Det eneste håp for sandinistene er at de handler svært raskt - og gjør en rekke grep - for å vinne tillit i markedet. Jeg tror kanskje de kan overbevise noen nicaraguanere om ikke å ta ut alt av bankinnskudd, men jeg tror det blir langt vanskeligere å lokke skeptiske utenlandske investorer inn, sier Arana.

Tvilsomme bekjensheter. Han inn-

Sandinistenes leder, tidligere president Daniel Ortega, i karakteristisk rosa skjorte, håper fortsatt på seier i første valgøring. Da trenger han minst 40 prosent av stemmene.

FOTO: SCANPIX

President Arnoldo Aleman stiller ikke til valg, men er sikret plass i nasjonalforsamlingen. Mange mener det er han som vil trekke i trådene, dersom det liberale partiet vinner valget.

FOTO: SCANPIX

demokrati light»

Sjølskryt, sex-fiksert salsa og sekkeløp er blant ingrediensene når Det liberale parti holder valgkampmøte i hovedstaden. FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

rømmer samtidig at det ikke bare er sandinistene som har problemer med å skape tillit i finansmarkedet. Den påståtte korrupsjonskulturen rundt presidenten Arnoldo Aleman har heller ikke bidratt til å skape stor tillit blant investorene. I parlamentet har opposisjonspolitikere sogar hevdet at presidentens formue, som følge av private økonomiske transaksjoner, har økt voldsomt - i løpet av hans regjeringstid. Det hevdes at den tidligere nærmest ubemidlede politikeren er god for omlag 600 millioner kroner. Flere av hans nære venner har også vært innblandet i tvilsomme økonomiske forhold, blant annet bankskandaler.

- Presidenten har dessverre beveget seg i et miljø der ikke alle er like renhårig. Det er høyst beklagelig, sier presidentens egen økonomiske rådgiver Mario Arana.

Marxist i ny drakt. Nettopp kampen mot korrupsjonen har blitt et av sandinistopposisjonens trumfkort i valgkampen - paradoksalt nok for et parti som selv grafset til seg av statens eiendom i de siste månedene før man forlot regjeringkontorene i 1990. For å dempe stanken fra «La Piñata» (grafseperioden i 1990), 80-tallets fadese innen økonomisk politikk og utukts-beskyldninger (fra steddatteren) har den ukarismatiske sandinist-lederen gått i allianse med småpartier i en bred valgfrent, blant annet det kristeligdemokratiske parti. Samtidig framstår den tidligere marxisten nå som en tilhenger av privat næringsliv og markedsøkonomi, og han er en varm tals-

mann for forsoning og fred. Samtidig er de gamle røde og sorte gevanter skiftet ut med rosa skjorte og halssmykke med krusifiks.

Denne evnen til omstilling, kombinert med taktisk kløkt og fortsatt støtte i de fattigere deler av befolkningen (særlig i byene), har bragt Ortega side om side med Bolaños i opinionssmålinger. Ingen kan i dag med sikkerhet fastslå hvem av de to som til slutt kaprer presidentembetet ved valget 4. november, selv om en gallup første uke i oktober ga Bolaños en knapp ledelse over Ortega. Tidligere i valgkampen har resultatet vært det omvendte.

Taktisk gevinst. En av sandinistleders store taktiske gevinster i valgkampen er at han har fått landets tidligere riksrevisor, kristeligdemokraten Agustin Jarquin, til å stille som sin visepresidentkandidat. Jarquin, som ble utsatt for kraftig kritikk og ble fengslet, under den sittende regjeringens konfrontasjon med riksrevisorembetet, er i dag trolig den person som har størst troverdighet i korrupsjonsspørsmålet. Samtidig er han også et symbol på forsoningen som har skjedd i landet siden sandinistrevolusjonen i 1979 og krigen mot contras. Den fritalende samfunnskritikeren satt også fengslet seks ganger under sandinistperioden og en gang under Somoza-diktaturet.

Jarquin vektlegger at han går til valg på valgfrenten «Convergencia Nacional» sitt manifest, og han føler seg ikke som sandinist selv om han nå står side ved side med Ortega.

Agustin Jarquin, kristeligdemokrat og landets tidligere riksrevisor, stiller overraskende som Ortegas visepresidentkandidat.

- Selve ordet «Convergencia» betyr «tilnærming». Det er valgt fordi vi har kommet fram til et felles manifest, som innebærer en politisk utvikling og en politisk tilnærming mellom oss og dem. Vi er opptatt av for eksempel markedsøkonomi, menneskerettigheter og enkeltmenneskets frihet, som nå er poengtert som en sterk del av vårt felles program med sandinistene. Å gi prioritet til kampen mot fattigdom har alltid vært det flagget sandinistene har marsjert under, og som vi nå sluttet oss til, sier Jarquin.

Desentralisering av makt. Han mener samtidig å kunne påvise at kampen mot fattigdom ikke er vektlagt av regjeringpartiet.

- Fattigdom synes ikke å være relevant for dem. Når Bolaños er ute på kampanjereise er det arbeidsgiverne, ikke arbeiderne han møter. Vi derimot føler et fellesskap med arbeiderne, og vi har tro på viktigheten av folkelig deltakelse. Et viktig element i vår kampanje er desentralisering av makt og økte budsjetter for kommunestyrene, sier Jarquin.

Han viser til at Convergencia har lovet å overføre 6 prosent av stats-

budsjettet til kommunesektoren, mens regjeringpartiet PLC synes at 1-2 prosent er nok.

Pakt mellom erkefiender. Når de sentrale kandidatene i valgkampen gjør sitt beste for å betone forskjellene mellom de to politiske alternativene er det blant annet for å prøve å overskygge at de samme to politiske erkefiendene for under to år siden inngikk en oppsiktsvekkende pakt om å dele makten seg imellom, blant annet for å hindre andre partier i å kunne utfordre topartidominansen.

Gjennom «El Pacto» ble de sentrale posisjoner i demokratiets uavhengige institusjoner - høyesterett, det øverste valgrådet og riksrevisjonen - fordelt mellom regjeringspartiet og sandinistene.

Samtidig ble valgloven endret til fordel for «topartissystemet». Et viktig element i lovendringen var at de to partiers sterke menn, den utuktsbeskyldte sandinist-lederen Daniel Ortega og den korrupsjonsbefengte president Arnoldo Aleman, både ble sikret plasser i nasjonalforsamlingen og immunitet mot straffeforfølgelse.

Knuste «det tredje alternativ»

Pakten som ble inngått mellom regjeringspartiet PLC og sandinistpartiet FSLN for to år tilbake har effektivt knust mulighetene for et tredje alternativ i nicaraguansk politikk. Det er de fleste politiske observatører i landet enige om.

Under dekke av å skulle hindre et overdrevent mangfold av partier har de to pakt-partiene effektivt forhindret enhver rimelig politisk konkurranse. Et av ofrene er den brede valgfrent som Det konservative partiet (PC) håpet å være en del av, men de opplevde å få sin mest populære kandidat avvist i det øverste valgråd - med høyst tvilsomme begrunnelser. Deres visepresidentkandidat Consuelo Sequeira beskriver de to ledende partiene som preget av en korrupsjonskultur og udemokratiske holdninger, og med to ledere som har monopolisert makten innenfor sine to partier.

- Særlig regjeringspartiet frykter et «tredje alternativ», fordi det kunne splitte partiene på den antisandinistiske fløy, og frata Aleman makten. Det vi har opplevd er ren politisk sabotasje, sier hun.

De fleste uavhengige observatører og den relativt kritiske pressen er enige i hennes vurdering av de to partienes «kupp mot demokratiet» i januar 2000.

- Pakten har vært svært ødeleggende for det gryende nicaraguanske demokratiet. De uavhengige demokratiske institusjonene vi hadde, som gradvis vokste fram etter Somoza-diktaturet, og særlig etter at krigen var over og nye demokratiske regjeringer kom på plass i 1990 og 1995, er nå erstattet med et system basert på partistandpunkter, sier lederen av senteret for sosiokulturell analyse ved universitetet UCA, Manuel Ortega Hegg.

Han mener det mest alvorlige ved pakt-politikken og korrupsjonskulturen har vært et nasjonalt tap av etiske verdier.

- Vi opplever en politisk pessimisme i befolkningen. Samtidig som folk er positive til å bruke stemmeseddelen og bruke fredelige midler, mangler de fullstendig tillit til demokratiets institusjoner, sier Ortega Hegg.

- Et ungt demokrati

- Vi fungerer så godt vi kan innenfor den kontekst vi har, sier leder av det øverste valgråd Roberto Rivas i en kommentar til kritikken mot at valgrådet favoriserer de to dominerende partiene - regjeringspartiet PLC og sandinistene.

Han mener at partipolitisk innflytelse i valgrådene har en sterk tradisjon i Latin-Amerika, ikke minst i de mellomamerikanske smårepublikkene.

- Man må huske på at dette ikke er Europa. Nicaragua er et ungt demokrati. I virkeligheten var det først i 1995 at det nicaraguanske demokratiet ble født. Selvsagt gjenstår det ennå en del å gjøre.

- Det hevdes blant annet at dere har forhindret mulighetene for et reelt tredje

alternativ i nicaraguansk politikk?

- Det har vært anmodninger fra bevegelser som ennå ikke har styrke til å kunne oppfylle alle de krav som loven stiller, og det har vært enkeltkandidater som ikke har klart å oppfylle de krav som loven stiller. I disse tilfeller har valgrådet måttet gå inn og fortolke valgloven, og fatte beslutninger gjennom flertallsavgjørelser. Loven er hard, men det er den loven vi har - og da må vi forholde oss til den, sier Rivas.

Valgrådets leder, som enkelte anser som en mann «håndplukket» av landets mektige kardinal og antisandinist Miguel Obando y Bravo, understreker at han selv ikke er medlem av noe parti.

Det vi har opplevd er ren politisk sabotasje.

Consuelo Sequeira, visepresidentkandidat for det konservative parti.

Roberto Rivas, leder av Consejo Supremo Electoral, det øverste valgråd.

FAKTA OM NICARAGUA

■ Et av verdens mest gjeldstyngede land.

■ Hele 50 prosent av befolkningen lever i fattigdom (inntekt mindre enn 2 dollar per dag). 30-40 prosent av barn under 5 år er kronisk underernært.

■ Etter at krigen mot USA-støttede contras ble avsluttet, har landet hatt en relativt fredelig situasjon. Blant annet er det avholdt to valg med fredelige maktskifter.

■ Etter den sandinistiske regjeringstiden på 1980-tallet - med høye krigsutgifter, USA-blokkade og økonomisk kaos - har økonomien blitt lagt om i retning av mer markedsøkonomi. Inflasjonen er brakt under kontroll, mens utenlandsinvesteringene har vært økende.

Den arbeidsløse kaffearbeideren Carmen Gaitano fra Matagalpa viser fram sitt «hjem» – en plastpresenning omgitt av gateløys og trafikkstøy, der hun og tre barn skal tilbringe natten i oktober-regnet.

FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

Kaffearbeidernes stille protest

MANAGUA (b-a): Våte og forblåste. Utmagrede og syke. Uten jobb og uten penger. Sovende under plastpresenninger mens regnet bølter ned fra en høstlig regnværnsfront over det mellomamerikanske området.

• I NICARAGUA:
GUNNAR ZACHRISEN

Slik er virkeligheten for landarbeiderne som har slått seg ned ved en parkeringsplass tvers overfor Nicaraguas nasjonalforsamling.

– Se hvordan dette landet behandler sine kaffearbeidere. Tenk på at det er vi som har skaffet staten de største inntektene. Millionverdiene passerer gjennom fingrene våre hvert år, men hva sitter vi igjen med? Ingenting. Absolutt ingenting. Og slik har det alltid vært, sier Antonio Martinez Cano.

Han er nestleder for de aksjonerende kaffearbeiderne. Den brunbarkede landarbeideren forklarer at de fleste har gått på sine bein i 25 dager for å komme til hovedstaden – og de har holdt til på parkeringsplassen tvers overfor nasjonalforsamlingen omtrent like lenge.

– Her blir vi, vi drar ikke før myndighetene har innfridd våre krav. Vi må få jord, så vi kan dyrke vår egen mat, sier han.

Ingen løfter. Så langt har de 280 familiene ikke fått noen løfter om hjelp – de kom for sent til bli tilgode sett med jord som andre kaffearbeidere fra de nordlige områdene ble tildelt av staten noen uker tidligere. Mat og klær har de fått litt av – ikke fra myndighetene – men fra enkeltpersoner og religiøse grupper i hovedstaden.

– Vi er her fordi vi er blitt kastet ut fra kaffeplantasjene. Eierne klarer ikke å betale avdragene til banken. De måtte stenge, forteller sybarnsmoren Carmen Gaitano.

Hun er bekymret for seg selv, for mannen og barna. – Hvordan skal det gå med oss? Vi blir syke av å være her, sier Gaitano.

Hun peker på sønnen. En naken guttekropp med tjafsete hår over et uttrykksløst ansikt. En grønn boble i neseboret vitner om at en infeksjon har sneket seg inn i kroppen hans. Andre kvinner kommer med sine barn – barn med influensa, øyekatarr, diaré, sår og hudinfeksjoner.

«Utnyttet uansett». De totalt 20.000 landarbeidere som de siste ukene har flyktet fra sult og arbeidsledighet i de nordlige områdene av landet er ofre for en kjede av ulykker som har rammet Nicaragua: Langvarig tørke, elendige offentlige trygg-

hetssystemer, historisk lave kaffepriser på verdensmarkedet, bankkonkurser og kaffe-haciendaer som ikke har hatt råd til å lønne og fø sine leilendinger.

Når fattigfolk i store deler av Nicaragua sulter og har det verre enn på mange år skulle man kanskje tro at landarbeiderne ville stemme i protest mot det partiet de tradisjonelt har støttet – regjeringspartiet Partido Liberal?

Antonio Martinez Cano, kaffearbeider.

Vi lar spørsmålet gå til aksjonistenes talsmann Antonio Martinez Cano.

– Valgkamp? Nei, vi er ikke interessert, ingen politikere er jo heller interessert

i oss. Vi arbeidere blir bare utnyttet uansett hvem som sitter ved makten, sier han med et trist smil.

NORSK BISTAND TIL NICARAGUA

■ Nicaragua har vært Norges eneste prioriterte samarbeidsland i Mellom-Amerika (en status som foreslås opphevet i forslaget til statsbudsjett for 2002)

■ Norsk bilateral bistand startet i 1987 og bakgrunnen var et politisk ønske om å støtte sandinistrevolusjonens mål om sosial utvikling. Støtten markerte også en forankret norsk motstand mot USAs politikk i regionen.

■ Innenfor bistandsområdet «menneskerettigheter og demokrati» har Norge støttet ulike frivillige organisasjoners rettighetsarbeid, landets riksrisjon, valgobservasjon, Det øverste valggråds utstedelse av identitetskort og Ombudsmannen for menneskerettigheter.

■ Støtten til Riksrevisjonen fra Norge og de øvrige nordiske landene ble trukket tilbake etter at de store partiene, sandinistpartiet FSLN og regjeringspartiet PLC, inngikk en pakt som bidro til politisering av det tidligere uavhengige organet.

■ Total norsk bistand var i 2000 117 millioner kroner, hvorav 44,7 millioner gikk via frivillige organisasjoner.

■ Volumet på bistanden til Nicaragua er ikke spesifisert i det nye statsbudsjettforslaget for 2002, men det antas at bistandsvolumet på sikt vil synke.

Budsjett-forslag

Verdens fattigste kontinent får en kvart mill

statsbudsjettet 2002

Den nå avgåtte Ap-regjeringen gir Afrika et løft i årets forslag til statsbudsjett. Hele fem av de sju landene i den nye kategorien «hovedsamarbeidsland» er afrikanske, mens støtten til verdens fattigste kontinent øker med 250 millioner kroner.

• BIBIANA DAHLE PIENE

STATSBUDSJETTET

Årets bistandsbudsjett ble møtt med stor spenning, især når det gjelder hvilke land Norge skal samarbeide tettest med i fremtiden. Gruppen av 12 prioriterte samarbeidsland er nå redusert til sju såkalte hovedsamarbeidsland, nemlig Malawi, Mosambik, Tanzania, Uganda, Zambia, Bangladesh og Nepal.

Ut ryker altså Nicaragua, Sri Lanka, Etiopia og Eritrea, mens Zimbabwe røk ut i fjor. Disse rykker ned i kategorien «særskilte samarbeidsland». Denne gruppen teller i alt 21 land, men også her har det vært en del utskiftninger. Blant annet har Namibia, El Salvador, Honduras og Laos falt helt ut, mens Nigeria, Niger, Botswana, Mongolia og Bhutan er kommet inn.

Dette betyr samtidig at gruppen på 42 land som i fjor var omfattet av land- eller regionbevilgninger med årets forslag er redusert til 33.

Satser på Afrika En plass øverst på prioriteringslista innebærer imidlertid ikke noen særlig økning i bistanden til hvert enkelt av hovedsamarbeidslandene. Unntakene er Malawi og Nepal som kan notere seg for en reell økning på 30 millioner kroner hver – fra 55 til 85 millioner, viser justerte tall Bistandsaktuelt har mottatt fra Utenriksdepartementet.

For de flestes del blir overføringene omtrent på samme nivå som i fjor. Dette skyldes blant annet at flere stat-til-stat-tiltak som tidligere ble finansiert over regionbevilgningene, nå er regnet inn i landrammen.

I budsjett-forslaget skjerper Stoltenberg-regjeringen fokuset på Afrika. Hele fem av hovedsamarbeidslandene er afrikanske. I tillegg økes regionbevilgningen til Afrika med 230 millioner kroner, og samtidig kan man regne med at store deler av hiv/aids-satsingen og tilskudd under de globale ordningene vil komme især afrikanske land til gode.

Også næringslivsbevilgningen som har overtatt etter de såkalt «blandede kreditter» (som var bundet bistand) ligger nå inne i regionbevilgningen for Afrika, med nytt navn: ubunden samfinansiering.

– Vi ønsker ikke å spre dette ut over hele verden, men vil satse mer på næringsutvikling i Afrika, sier tidligere politisk rådgiver for utviklingsministeren Håvard Aagesen (Ap).

Tre sirkler. Det man kan kalle «bistandsbudsjettet» er inndelt i tre hovedkapitler: bilateral bistand, globale ordninger og bistand via multilaterale kanaler. Av de totale midlene har globale ordninger nå 5684 millioner kroner, multilateral bistand 4779 millioner kroner og bilateral bistand 2417 millioner kroner. Prosentvis øker den bilaterale bistanden mest (om lag 16 prosent), mens globale ordninger og den multilate-

rale bistanden via FN-organisasjoner og finansinstitusjoner begge øker med om lag 8 prosent, viser underlagstallene Bistandsaktuelt har mottatt.

Mottakerne av bistanden er organisert i tre sirkler: Innerst er hovedsamarbeidslandene plassert. Foruten øremerket bilateral bistand, kan disse landene få penger fra regionbevilgningene og de globale ordningene. I sirkelen utenfor ligger de «særskilte samarbeidslandene», som vil få støtte over regionbevilgningene samt globalordningen.

I den tredje og ytterste sirkelen ligger de øvrige landene. Disse kan få bistand til ulike punktinnsetser innenfor temaområdene.

Økning. Bistandsbudsjettet øker med 1,16 milliarder kroner i forhold til i fjor. Det betyr at bistanden har krøpet fremover med 0,01 prosent mot stortingsflertallets énprosentmål, og utgjør nå 0,9 prosent av anslått brutto nasjonalinntekt.

Den bilaterale bistanden øker med 340 millioner kroner til 2,4 milliarder, hvorav tre fjerdedeler går til Afrika.

Bistanden via globale ordninger øker med i overkant av 427 millioner kroner, hvorav støtten til sivil samfunn utgjør 850 millioner og er om lag på nivå med fjoråret. Det er fra denne bevilgningen de frivillige organisasjonene henter hoveddelen av sin støtte fra NORAD. De samme organisasjonene kan imidlertid glede seg over en ny bevilgning på 50 millioner kroner øremerket til hiv/aids-tiltak via organisasjonene.

Gledelig for de samme er det nok også at nødhjelp og humanitær bistand får et solid løft med 108 millioner mer i potten enn i år, og er foreslått til totalt 1266 millioner kroner.

Overføringene via multilaterale kanaler er på 334 millioner mer enn i fjor. Her er det spesielt støtten til særskilte områder som «helse og utdanning» og hiv/aids som tar størstedelen av potten, med til sammen én milliard kroner.

BISTAND TIL HOVED-SAMARBEIDSLAND

(justerte tall i mill.kr.)

(Tallene i parentes for økning/reduksjon framgår ikke direkte av St.prp. nr.1, men er ifølge Utenriksdepartementet sammenlignbare med fjoråret.)

Malawi	85 (+30)
Mosambik	230 (-10)
Tanzania	190
Uganda	130
Zambia	120
Bangladesh	130 (-10)
Nepal	85 (+30)

SÆRSKILTE SAMARBEIDSLAND

I Afrika: Angola, Botswana, Etiopia, Eritrea, Mali, Niger, Nigeria, Sør-Afrika, Zimbabwe.
I Asia: Bhutan, India, Indonesia, Kina, Mongolia, Pakistan, Sri Lanka, Vietnam og Øst-Timor.
Øvrige: Det palestinske området, Guatemala og Nicaragua

med skjerpet fokus på Afrika

1 milliard kroner mer i bistand

Hele fem av de sju landene i den nye kategorien «hovedsamarbeidsland» er afrikanske. Malawi kan glede seg over en pen økning i landdrammen for neste år.

FOTO: ODD IGLEBÆK

– Politisk vilje er viktigste krav, sier Sydnes

Avtroppende utviklingsminister Anne Kristin Sydnes rakk å legge om både landvalg og budsjettstruktur før hun måtte overlate kontornøkkelen til sin etterfølger. – Det viktigste kravet til våre partnere er politisk vilje til å utvikle et godt styresett, sier hun til Bistandsaktuelt.

• BIBIANA DAHLE PIENE

Tre dager før regjeringsskiftet er utviklingsminister, nå eks-statsråd, Anne Kristin Sydnes mest opptatt av at Ap-regjeringen har økt bistanden med i alt 2,7 milliarder kroner i sin regjeringstid. Det vil hun gjerne bli husket for.

– Hvor mye av budsjettforslaget tror du kommer til å bli stående?

– Jeg regner med at hovedlinjene vil stå. Det vil nok også bli vanskelig å gjøre noe med volumet – annet enn å øke det, sier Sydnes.

Vilje viktigst. De nye kravene til hovedsamarbeidsland er at de skal være blant verdens minst utviklede (lavinntektsland), og lederskapet må gi uttrykk for en reell politisk vilje til å ta fatt i landets fattigdomsproblemer. Andre forhold, som relativt stabil politisk situasjon og landets regionale betydning for stabilitet og utvikling, er også viktig. I tillegg er det lagt vekt på spesielle forutsetninger og kompetanse fra norsk side.

– Det viktigste kravet til våre partnere er politisk vilje til å utvikle et godt styresett – i vid forstand. Dette vil vi bruke mer penger på, både bilateralt og gjennom FN-systemet, sier Sydnes.

Den avtroppende utviklingsministeren vil imidlertid ikke gå nær-

mere inn på begrunnelsene bak valget av hvert enkelt hovedsamarbeidsland.

I gode og onde dager. – For Zambias del kom det nylig en svært kritisk rapport fra EU om landets korrupsjonsproblemer og manglende politisk vilje til å ta fatt i dem?

– Ennå har ingen land utviklet et perfekt styresett, heller ikke giverlandene, repliserer Sydnes.

– Samtidig er det klart at vi er bekymret for situasjonen i flere av landene. Men overfor hovedsamarbeidslandene må vi være innstilt på et slags «ekteskap» – vi skal følge dem i «gode og onde dager». Men vi stiller krav, og det går noen grenser. Vår politikk overfor Zimbabwe er et eksempel på det.

– Hva med de landene som rykker nedover på prioriteringslista?

– Det har jo lenge vært en diskusjon omkring Nicaragua. Her har mangelen på viljen til å utvikle et bedre styresett vært avgjørende. For Etiopias og Eritreas del er disse landene i en post-konflikt situasjon, og det vil være mer riktig å gi bistand i forhold til mer avgrensede temaer.

Nytt energi-fokus. Sydnes mener det er viktig at Norge konsentrerer seg om å bli en flinkere samarbeidspartner for de landene man inngår et langsiktig partnerskap med.

– Et av hovedmålene med bistanden er å bygge kapasitet i Sør. Men dette gjelder også for oss. Vi må selv ha tilstrekkelig kapasitet og innsikt som samarbeidspartner. Da er det begrenset hvor mange land vi kan ha et bredt og langsiktig samarbeid med, fremholder hun.

Dette gjelder for eksempel den økte satsingen på energiforsyning og petroleumsförvaltning som regjeringen har lagt opp til.

– Tilgang til energi er avgjørende

statsbudsjettet 2002

for å redusere fattigdommen. Men temaet har falt på den internasjonale dagsorden. Men for oss er det å styrke samarbeidet rundt vannkraft og petroleum logisk. Dette er jo områder som vi kan mye om her i Norge. Men vi må skaffe oss mer og bedre innsikt i forsynings- og etterspørselsituasjonen i samarbeidslandene. Vi må også kunne føre en dialog som omfatter bioenergi og andre fornybare energikilder. Her må vi bygge opp forvaltningskapasiteten både i NORAD og i UD.

Nye partnere. Mens en rekke land har røket ut av prioriteringslista, er flere nye tatt inn i varmen som særskilte samarbeidsland, deriblant Nigeria. Sydnes mener det er riktig at Norge etablerer et mer omfattende utviklingsarbeid i Vest-Afrika.

– Nigeria har som Afrikas mest folkerike land enorm regional betydning. Nå er landet inne i en demokratisk utvikling, og president Obasanjo trenger bred støtte. Landet har enorme problemer, understreker Sydnes.

Hun viser ellers til at norske selskaper allerede driver med oljeutvinning i Nigeria.

– Det vi for eksempel kan bidra med er hjelp til å bygge opp en bedre petroleumsförvaltning. Dessuten er vi allerede engasjert i et prosjekt gjennom Verdensbanken for å få slutt på brenningen av gass, som både representerer et enormt miljøproblem og bortkastede ressurser.

Utstein-gruppa. – Hva med de landene som nå faller helt ut av prioriterte grupper, som Laos?

– Det er viktig at ikke alle er inne over alt. Gjennom Utstein-gruppa (Norge, Nederland, Tyskland, Stor-

Anne Kristin Sydnes.

britannia, red.anm.) diskuterer vi nå en arbeidsdeling. Konsentrasjon og koordinering er stikkordene.

– I alt har seks nye land fått status som særskilte samarbeidsland. Er dette i tråd med OECDs anbefaling om å konsentrere bistanden?

– Vi har redusert antall land vi skal samarbeide med fra over 50 til 28. I tillegg er bistanden blitt mer tematisk avgrenset. Dette mener vi er å følge OECDs anbefalinger, sier Sydnes.

HOVEDTALL I BISTANDEN

(justerte tall i mill.kr.)

(Tallene i parentes for økning/reduksjon framgår ikke direkte av St.prp. nr.1, men er ifølge Utenriksdepartementet sammenlignbare med fjoråret.)

Bilateral bistand:	2417	(+340)
Hovedsamarbeidsland:	970	(+40)
Regionbevilgning Afrika:	905	(+230)
Regionbevilgning Asia:	255	(+70)
Regionbevilgning Midtøsten:	166	(0)
Regionbevilgning Mellom-Amerika:	122	(0)
Globale ordninger:	5684	(+427)
Sivilt samfunn/demokrati:	1188	(+120)
Næringsutvikling:	712	(+1,5)
Overgangsbistand (GAP):	300	(+146)
Nødhjelp:	1266	(+108)
Fred/forsoning/demokrati:	1080	(+205)
Forskning mm.:	354	(+22)
Ymse tilskudd:	103	(0)
Flyktninger i Norge:	680	(-177)
Multilateral bistand	4779	(+ 335)
FN-organisasjoner:	1796	(+65)
Finansinstitusjoner:	1007	(-85)
Gjeldslette:	350	(0)
Prioriterte temaer (utdanning, hiv/aids mm):	1626	(+354)

– Uforståelig degradering

Representanter fra Eritrea og Etiopia misliker å bli satt i lavere divisjon

– Etter hva vi kan forstå, oppfyller vi alle kriteriene for fortsatt å være norske hovedsamarbeidsland. Om vi nå flyttes til gruppen særskilte samarbeidsland, så synes det nærmest uforståelig. Slik kommenterer representanter for Etiopia og Eritrea statusendringen i budsjettforslaget.

• ODD IGLEBÆK

I forslaget til statsbudsjett for 2002 er et hovedpunkt å konsentrere bistanden, ved blant annet å redusere antallet hovedsamarbeidsland. Planen er også at det fra neste år bare skal være syv land som får plass i denne kategorien, mens det i dag er elleve. De fire som skal bort, er Eritrea, Etiopia, Nicaragua og Sri Lanka.

I budsjettet er kriteriene for status som hovedsamarbeidsland «status som lavinntektsland, klar vilje til fattigdomsrettet politikk, relativt stabil politisk situasjon og landets betydning for regional stabilitet og utvikling.»

statsbudsjettet 2002

Oppfyller kravene. – Jeg kan ikke se noe annet enn at vi oppfyller det meste av dette. Vi er utvilsomt et meget fattig land, og vi har en klar politikk for å redusere fattigdom. Vi er nå også i en relativt stabil situasjon politisk, selv om det klart er rom for forbedringer, kommenterer Woldai Futur, som leder Eritreas Ministry of International Cooperation.

– Dessuten, vi ville gjerne fortsette å være et norsk hovedsamarbeidsland, men som kjent er ikke dette opp til oss. Forslaget som nå ligger på bordet er ensidig utarbeidet av givener. Vi som mottaker har ikke deltatt i en reell diskusjon. Derfor er ikke dette partnerskap, slik det bør være, tilføyer samarbeidsministeren.

«Klart fattigdomsorientert.» Tewolde Gebru, som er Etiopias ambassadør til de nordiske land, mener at det ikke er internasjonal uenighet om at Etiopia er blant de fattigste landene i verden:

– Vi fører også en klar politikk for å redusere fattigdommen, vi har relativt politisk stabilitet og vi bidrar aktivt til utvikling og stabilitet i re-

”

Dette er ikke partnerskap, slik det bør være.

Woldai Futur, Eritreas minister for internasjonalt samarbeid

gionen. Jeg kan her vise til at vi trakk oss ut av Eritrea, selv om vi kunne ha blitt værende. Vi har også undertegnet fredsavtale, og vi har sagt ja til at den internasjonale domstolen i Haag skal løse grensetvisten. Likeens arbeider vi for et godt forhold til Somalia og særlig til våre brødre i Sudan, sier han.

Ambassadør Gebru framhever også at Etiopias politikk er klar og åpen, og at landet arbeider aktivt for demokrati og parlamentarisme: – For vår makroøkonomiske politikk får vi også gode skussmål fra Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet, tilføyer han.

– *Hva med myndighetenes overgrep i april da minst 41 mennesker ble drept av de militære under opptøyer i Addis Abeba. Er det et skritt i demokratisk retning?*

– Jeg har ikke sagt at alt er perfekt, men jeg vil framheve at undersøkelser i etterkant viser at 34 av disse dødsfallene var det sivile som stod bak. De angrep dem som robbet og ødela forretningene deres, sier Tewolde Gebru.

Reaksjon på krigen? – Det som kanskje gjør den norske reaksjonen ekstra uforståelig er at Sverige diskuterer en helt motsatt utvikling. De vil øke framfor å trappe ned bistanden,

sier ambassadør Gedbru.

– Slik vi ser det, vil forslaget i budsjettet ikke innebære noen praktiske endringer for Norges bistand til Etiopia. Beløpene vil bli omtrent det samme, og også innretning på bistanden, sier Oskar Oskarsson, Norges ambassadør til Etiopia.

For høy inntekt? – *Hva med Sri Lanka?*

– Vi forstår at dersom Sri Lanka skal bytte kategori, er det fordi vi har for høy gjennomsnittsinntekt, sier Vipula Wanigasikira, Sri Lankas offisielle utsending i Norge. Han tilføyer at forslaget i budsjettet ikke er overraskende:

– Bistandsminister Anne Kristin Sydnes nevnte alt for et halvt år siden, at noe slikt var på gang. Vi fikk da også forståelsen av at en slik endring i netto penger ikke vil bety vesentlig endringer, legger han til.

Nicaraguas ambassadør i Stockholm sier at han foreløpig ikke kan kommentere saken, siden han ikke er blitt orientert av norske myndigheter.

Budsjettforslaget innebærer at de fire landene som ikke lenger får være hovedsamarbeidsland, flyttes til en ny gruppe som er døpt særskilte samarbeidsland.

STATSBUDSJETTET

STATSBUDSJETTET

Kraftig økning for Fredskorpset

Fredskorpset er en av årets budsjettvinnere og får 83 millioner kroner neste år. – Vi er veldig godt fornøyd, men midlene er også nødvendige fordi responsen er så stor, sier generalsekretær i Fredskorpset, Tor Elden.

• LIV RØHNEBÆK BJERGENE

I statsbudsjettet går det klart fram at det legges opp til en rask vekst i Fredskorpset i 2002 og 2003, for så å ende i en konsolidering i 2004.

– Tempoet i veksten avhenger i stor grad av våre partnere. Vedtekene våre sier at halvparten av veksten skal skje i de minst utviklede landene (MUL), og vi vil derfor ha et konstant blikk på disse landene. Styret i Fredskorpset har dessuten valgt ut kultur, næringsliv, media og spesielle ungdomsprogrammer som særskilte satsingsområder, sier Elden.

Årets statsbudsjett slår fast at det forventes at det for i år inngås i alt 48 partnerskapsavtaler, og et tilsvarende antall avtaler også for neste år, hvor gjensidig utveksling vil være en del av avtalene.

– Vi har planer og prosjekter som går ut over de rammene vi har fått. Samtidig er det viktig at det også er kvalitet på arbeidet, sier Elden.

Veksten gjør at organisasjonen nå lyser ut ytterligere to stillinger ved hovedkontoret i Oslo.

– Ellers vil vi ha engasjement for kursledere rundt om i landet, og satser på å skape Fredskorpssentre regionalt hvor vi samarbeider med faglige ressurser i regionen, sier han.

Tor Elden sier at det i årets budsjett legges opp til budsjettøkning også i 2003, før det skjer en konsolidering i 2004.

– Da vil vi ikke lenger tenke vekst, men stoppe opp for å se om rutiner og kvaliteter er på plass og om vi har nådd målsetningene våre, sier generalsekretær Tor Elden.

Eget MUL-vindu i NORFUND

• BIBIANA DAHLE PIENE

Private investeringer tar en stadig større andel av kapitaloverføringene fra Nord til Sør. Det meste av dette havner imidlertid i mellominntektslandene, mens det investeres svært lite i de minst utviklede landene (MUL).

Derfor har den forrige regjeringen øremerket 75 millioner kroner av NORFUNDs totale bevilgning på 435 millioner til investeringer i MUL-land. Pengene kommer i tillegg til den vanlige kapitalpåfyllingen.

Høyere risiko. Risikomessig er tomelfingerregelen at jo fattigere et land er, jo mer risikable er investeringene. Hittil har NORFUND bare

lagt en tredjedel av investeringene til MUL-land på grunn av risikoen.

– MUL-vinduet gjør det mulig for oss å gå ut over dette, og ta en ekstra risiko, sier utviklingsansvarlig i NORFUND Kjartan Stigen.

Nye områder. NORFUND investerer i dag i norske bedrifter og lokale utviklingsfond. I takt med avbindingspolitikken vil det fra neste år også bli mulig å investere i utenlandske bedrifter.

– I MUL-landene vurderer vi også å gå inn på nye områder. For eksempel kan lokale, kommersielle mikrofinansinstitusjoner være interessant, sier Stigen.

Mindre til flyktningemottak

• CAMILLA SOLHEIM

For første gang på flere år reduseres andelen av bistandsbudsjettet som går til flyktningtiltak i Norge. Reduksjonen i den omstridte bistandsposten er på om lag 18 prosent.

I Norge har de frivillige organisasjonene, men også i perioder opposisjonen på Stortinget, vært svært kritisk til at bistandspengene skulle gå til norske flyktningemottak. Frykten har vært at dette ville gå på bekostning av bistand til utviklingsland.

I årets forslag statsbudsjett foreslår regjeringen at 680,5 millioner kroner av bistandsbudsjettet skal brukes på flyktningarbeid her hjemme. I bistandsbudsjettet for 2001 var det til sammenligning øremerket

827 millioner kroner til disse formålene. 100 prosent av de ODA-godkjente flyktningkostnadene regnskapsføres som utviklingshjelp. – Årsaken til nedgangen er at det er kommet færre flyktninger. De anslagene vi har satt ser foreløpig trygge ut, sier politisk rådgiver Håvard Aagesen.

Siden tidlig på 90-tallet har OECDs utviklingskomité (DAC) godkjent at en del av pengene som brukes til mottak av flyktninger i eget land, kan godkjennes som offisiell bistand (ODA). Dette betyr utgifter til mat, bolig og språkopplæring de første tolv månedene, samt flyktingers tilbakevending til sine hjemland.

Ny type bistand skal fylle gap

• CAMILLA SOLHEIM

Overgangsbistand skal fylle vakuemet mellom nødhjelp og bistand. For første gang har «gap»-bistand fått en egen post på statsbudsjettet. – Vi fikk en liten aha-opplevelse da vi i fjor gikk gjennom porteføljen til humanitær nødhjelp, og fant ut at noen av de prosjektene hadde fått støtte i 10-15 år, sier den avgåtte utviklingsministerens politiske rådgiver Håvard Aagesen.

«Mellomlangsiktig». I forslaget til statsbudsjett er det satt av 300 millioner kroner til denne nye kategorien som skal sørge for støtte i gapperioden, det vil si i perioden mellom en kortsiktig humanitær innsats og en mer langsiktig bistand til samfunnsbygging. Aagesen opplyser at halvparten av dette er «friske penger», mens den andre halvparten kommer fra regionalbevilgningen. I statsbudsjettet beskrives tidsperspektivet for overgangsbistanden til å være av «mellomlangsiktig varighet».

FN og de internasjonale finansieringsinstitusjonene vil være sentrale kanaler for overgangsbistanden, sammen med norske frivillige organisasjoner.

Forebygging og utvikling. Pengene vil brukes i post-konfliktsituasjoner, og Aagesen ser blant annet for seg at en stor del av pengene på neste års budsjett vil gå til Afghanistan. Andre land som i dag vil være aktuelle er de afrikanske landene Rwanda, Burundi og Sierra Leone.

– Følelsesmessig ville det kanskje vært rett å løfte Rwanda og Sierra Leone opp til samarbeidsland, men jeg tror de vil ha et bedre «hjem» i gap-bevilgningen. Senere må man vurdere å gå inn på langsiktig bistand, sier utviklingsminister Anne Kristin Sydnes.

I første rekke vil man støtte tiltak som kan bidra til å styrke de internasjonale institusjonenes evne til å arbeide for fredsbygging og utvikling i land rammet av komplekse kriser.

Fornøyd med budsjett-forslaget

...men «de fem store» raser over momsreformen

– Vi er fornøyd med årets statsbudsjett, men er svært skuffet over Arbeiderparti-regjeringens momsreform, sier talsmann for de «fem store» hjelpeorganisasjonene, Gro Brækken.

STATSBUDSJETTET

• **LIV RØHNEBÆK BJERGENE**
Generalsekretæren i Redd Barna forteller at Ap-regjeringens momsreform, som er gjennomført i løpet av året, har påført organisasjonen en ekstrakostnad på i alt fem millioner kroner. Hun håper at en ny regjering vil bety romsligere økonomiske vilkår for organisasjonene. Før momsreformen betalte Redd Barna sju millioner kroner i moms. Nå lyder regningen på 12 millioner kroner.

– Dette er penger vi heller kunne ha brukt på å bekjempe fattigdom. Vårt enkle budskap er at vi vil ha fjernet momsen, sier Gro Brækken.

FAKTA:

■ Støtten til sivilt samfunn under bistandsbudsjettets globale ordninger er foreslått satt til 850 millioner kroner neste år. Frivillige organisasjoner kan søke NORAD om støtte fra denne posten til langsiktige utviklingstiltak.

■ I tillegg er det foreslått en ny post på 50 millioner kroner som er øremerket hiv/aids-tiltak via de frivillige organisasjonene.

statsbudsjettet 2002

Hun forklarer at ettersom de frivillige organisasjonene har skattefritak, har de heller ikke mulighet til å føre et momsregnskap og bli momsregistrert. Dermed kan de heller ikke få trukket ifra momsen.

Kompensasjon. – Arbeiderpartiet har riktignok satt av 100 millioner kroner i budsjettet for den belastningen momsreformen påfører de frivillige organisasjonene i år, slik at vi for vår del får kompensert de ekstra fem millioner kronene. Men vi vet ikke hvordan dette blir til neste år. Dessuten er det en kjempejobb å regne ut dette, noe som påfører oss ekstra administrasjonskostnader, sier Brækken.

Hun forteller at momsreformen rammer hardest de organisasjonene som kjøper mye varer i Norge, og nevner Norges Røde Kors, Norsk Folkehjelp, Redningsvesen og Den Norske Kreftforening som eksempler på organisasjoner som påføres store ekstrakostnader på grunn av reformen.

– Hvordan skal dessuten de mindre frivillige organisasjonene greie å ha oversikt over de ekstrabelastingene årets momsreform gir, slik at de får det tilbakebetalt? Vi må jo styrke administrasjonen vår for å ha oversikt over dette, sier Gro Brækken, som kommer med en utfordring til Samarbeidsregjeringen: Rydd opp i momsrotet!

Håper på Samarbeidsregjeringen. Gro Brækken har lest grundig

”

Utfordring til Samarbeidsregjeringen: Rydd opp i momsrotet!

Gro Brækken, talsmann for «de fem store».

gjennom Samarbeidsregjeringens Sem-erklæring, for å se hva Bondevik og hans mannskap akter å gjøre med momsreformen.

– I utgangspunktet lover de ikke noe som er bedre enn Arbeiderpartiet, kun at de vil kompensere fullt ut de ekstrakostnadene årets momsreform påfører oss. Men samtidig skriver de at de vil foreta en opprydning i forhold til frivillige organisasjoner, slik at vi kan drive tilnærmedesvis skjemafritt. Dette momskaoset vi har nå er langt fra skjemafritt, sier Brækken og forteller at de vil ta saken opp med ny regjering.

– **God prosess.** Redd Barna-sjefen mener at bistandsdelen i Arbeiderparti-regjeringens statsbudsjett virker gjennomarbeidet.

– Prosessen angående landvalg og tema har vært forutsigbar og håndterlig, og vi i de frivillige organisasjonene kan ikke si at vi er uenig i valgene, sier hun.

Brækken mener samarbeidsavtalen med NORAD er god og at det gis muligheter i budsjettet til å få mest mulig ut av pengene.

Redd Barna-sjef Gro Brækken er fornøyd med statsbudsjettet, men er mer opptatt av at Ap-regjeringens momsreform har gitt uheldige økonomiske utslag for organisasjonene. FOTO: LIV RØHNEBÆK BJERGENE

Glede i Kirkens Nødhjelp over økt satsing på hiv/aids

Regjeringen foreslår å øremerke 337 millioner kroner til hiv/aids-tiltak, hvorav 50 millioner kroner er satt av til de frivillige organisasjonene og næringslivet. – Det blir ikke vanskelig å bruke opp disse pengene, sier aids-rådgiver og konsulent ved HeSo Anne Skjelmerud.

• **LIV RØHNEBÆK BJERGENE**

Hun mener dette er en viktig stimulans for organisasjonene, og får støtte av generalsekretær i Kirkens Nødhjelp, Atle Sommerfeldt:

– 50 millioner kroner til de frivillige organisasjonene og næringslivet er ikke for mye, men vi hadde heller ikke forventet mer, sier Sommerfeldt.

Kirkens Nødhjelp har hatt bekjempelse av hiv/aids som sitt hovedsatsingsområde, og har det med som en viktig komponent i alle sine programmer.

– Pengene bruker vi på forebyg-

ging, omsorg og pleie, hvor vi er en del av et globalt engasjement, sier Sommerfeldt.

Omvendt integrering. I årets budsjett er midler til bekjempelse av hiv/aids øremerket, noe som ikke har vært gjort de seneste år.

– Det at midlene er øremerket, tror jeg er viktig. Vi trenger både at hiv/aids integreres normale prosjekter og spesielle øremerkede midler som gjør at det skjer en omvendt integrering – det vil si at andre tiltak integreres i hiv/aids-program, sier Anne Skjelmerud ved Senter for helse og sosial utvikling (HeSo).

Regionbevilgninger. I tillegg til at 50 millioner kroner øremerkes til frivillige organisasjoner og næringsliv, øker også bevilgningene via multilaterale kanaler (primært UNAIDS) fra 130 millioner kroner i 2001 til 230 millioner kroner i 2002. De øvrige midlene fordeles via regionbevilgningene.

Her får Afrika den største potten på 36 millioner kroner.

I budsjettet heter det at selv om

det er tegn som kan tyde på at epidemien er i ferd med å stabilisere seg i deler av regionen, var så mange som 25,3 millioner mennesker smittet ved utgangen av 2000.

Asia får ti millioner kroner til aidsbekjempelse. Budsjettet slår fast at selv om smittenivået foreløpig ligger på én prosent, innebærer dette et stort antall ettersom halvparten av verdens befolkning bor i Asia. Det høye fattigdomsnivået gjør dessuten

regionen sårbar for epidemien.

Mellom-Amerika tildeles sju millioner kroner. Her legges det spesiell vekt på Karibia hvor smittenivået er blant de høyeste i verden, bortsett fra Afrika.

Midtøsten får fire millioner kroner til aids-tiltak. Ifølge budsjett-teksten er datagrunnlaget her dårlig, ettersom emnet er tabubelagt, men det kan være tegn til økning i epidemien.

Fem mill. kroner til politikk

• **BIBIANA DAHLE PIENE**

Partiene på Stortinget får neste år fem millioner kroner til å styrke samarbeidet med søsterpartier i Sør.

Samarbeidet skal i første rekke gjelde langsiktig, demokratisk organisasjonsbygging og kunnskaps-overføring. I statsbudsjettet advarer Regjeringen mot å bruke pengene til materielle gaver eller pengeoverføringer.

– Dette handler først og fremst om å bidra til å bygge opp demokratier. Vi håper at flere partier kan gå sammen om å samarbeide med politiske miljøer i Sør, sier tidligere utviklingsminister Anne Kristin Sydenes – som anbefaler norske politikere å ta kontakt med andre giveland som har lignende ordninger, for eksempel Nederland.

– Det er lett å tenke seg at pengene går til stortingspolitikere på tur?

– I utgangspunktet er støtten ikke tenkt til dette. Men utviklings-

politikken har heller aldri tatt skade av at politikere har tatt seg en tur, påpeker Sydenes.

Hvordan pengene skal fordeles, er imidlertid fortsatt uklart. Partiene skal selv delta i en styringsgruppe for å utarbeide kriterier for en rimelig fordeling av bistandsmidlene. Hvordan disse kriteriene vil se ut vil ikke politikerne uttale seg om ennå.

– Dette må vi diskutere i fellesskap med de andre partiene før vi binder oss opp i en løsning, sier tidligere leder av utenrikskomiteen Haakon Blankenborg (Ap).

I Sverige, som har en tilsvarende ordning, har Riksdagen vedtatt å fordele støtten etter hvor mange representanter hvert parti har. Ordningen har imidlertid fått skarp kritikk fra forskerhold, fordi mesteparten av støtten går til land på EUs søkerliste.

Fornøyd Malawi-ambassadør

I Arbeiderpartiets forslag til statsbudsjett er Malawi en av budsjettvinnerne med en økning på 30 millioner kroner. – I og med at Malawi nå er foreslått som hovedsamarbeidsland, er det naturlig med en viss økning, sier en fornøyd ambassadør i

Malawi, Asbjørn Eidhammer. Han forteller at pengene vil bli fordelt på de fire hovedsatsingsområdene helse, aids, godt styresett og makroøkonomisk støtte. – For oss ved ambassaden er det utfordrende med en såpass stor økning, sier Eidhammer.

Kjemper mot handel med barn

Over én million er ofre for sex-handel

Bidrar globalisering også til at flere barn havner som sex-slaver? Flere av Norges samarbeidsland opplever nå at handel med barn øker.

SEX-HANDEL

• CAMILLA SOLHEIM

Det finnes ingen troverdig statistikk over hvor mange barn i verden som er ofre for sex-handel. Likevel, dersom man legger sammen de laveste tilgjengelige tallene fra alle land, så er det snakk om mer enn én million barn, ifølge ECPAT, et globalt nettverk som arbeider for å få slutt på barneprostitusjon, barnepornografi og handel med barn.

Bangladesh, Pakistan og Nepal er blant de norske samarbeidslandene som opplever stor handel med barn, ifølge NORAD-direktør Tove Strand.

Rikdom frister. Daglig leder Salma Ali i Bangladesh National Woman Lawyers' Association mener at stadig flere fattige barn og kvinner blir lokket av løfter om jobb og ekteskap, men ender som regel opp i prostitusjon.

Juristen Salma Ali arbeider for å få bangladeshiske barn som er sex-slaver i utlandet tilbake til hjemlandet.

FOTO: CAMILLA SOLHEIM

– Med globaliseringen er dette blitt et økende problem, sier Salma Ali.

Hun forteller at 80 prosent av jentene er under 18 år, og at mange er mellom ni og tretten år, ifølge undersøkelser organisasjonen hennes har utført.

– Alle er tvunget til dette, det er ingen som frivillig går inn i prostitusjon, er Alis erfaring. Unge gutter helt ned i sjuårsalderen blir sendt

til Den arabiske halvøy som såkalte «kameljockeys».

Forpliktende. I desember arrangeres den andre verdenskongressen mot kommersiell seksuell utnyttning av barn i Japan. Regjeringer fra hele verden skal rapportere om hva de konkret gjør for å få slutt på seksuell utnyttning av barn.

– Den første kongressen ble holdt i 1996, og da ble det vedtatt en erklæring, samtidig som myndighetene forpliktet seg til å lage en handlingsplan, sier spesialrådgiver Turid Heiberg i Redd Barna. Kongressen blir arrangert av UNICEF, ECPAT, Japan og en rekke barnerettighetsorganisasjoner. Forrige gang var over 120 regjeringer representert.

Ser gjennom fingrene. – Det er en global forståelse for at dette er et globalt problem, og at det er økende, sier Heiberg. Hun forteller at barnehandel-kriminaliteten er viktet inn i andre kriminalitetsformer, som for eksempel narkotikasmugling.

– Dette er organisert kriminalitet. Samtidig opplever vi at myndighetene, også de europeiske, ser gjennom fingrene med denne type kriminalitet. Kundene kommer fra alle samfunnsklasser, og politi og rettsvesen tar ikke denne typen kriminalitet like alvorlig som annen. Årsaken er at det er blitt fokusert mye på kvinner og barn som individuelle ofre, og lite på den organiserte kriminaliteten som står bak, mener Heiberg.

Integrering. I Bangladesh jobber blant andre Grameen Bank, Bangladesh National Woman Lawyers' Association og andre organisasjoner for å øke kunnskapen til hjemvendte kvinner.

– Hvis man gir kunnskap og kompetanse til kvinnene er det enklere å integrere dem i samfunnet, sier Ali.

Denne jenta er blant de mange unge prostituerte som blir ofre for spott og trakassering i sørasiatiske storbyer.

FOTO: RUNE ERAKER

Norsk arbeid mot handel med barn

NORAD og UD støtter en rekke tiltak mot kommersiell seksuell utnyttning av barn og handel med barn.

■ **I Vest-Afrika** gis det støtte til UNICEFs regionale prosjekt knyttet til «Child trafficking» hvor tiltak settes inn i forhold til leveringsland, transitland og mottakerland. «Drivkraften» til handel med barn er økonomisk utbytting gjennom arbeid på farmer, fiskeindustri, salg av varer, tiggingsprostitusjon, bygg- og konstruksjonsarbeid og husarbeid.

■ **I Nepal** støttes ILOs «Anti-trafficking»-prosjekt for Sør-Asia. I Nepal kjører de en kampanje mot dette sammen med myndighetene. UNDP i Nepal leder en nasjonal koordineringskomité hvor den norske ambassaden er representert. Norge støtter en studie for å få mer klarhet i årsakene til at jenter blir solgt til dette markedet, hvordan handelen organiseres og konsekvensene av handelen med barn.

■ **I Pakistan** støttes flere organisa-

sjoner som arbeider for å fremme barns rettigheter.

■ **Ambassaden i Bangladesh** har utarbeidet en handlingsplan for norsk støtte til menneskerettigheter og demokrati, der kamp mot handel med barn er et av fem prioriterte områder. Ambassaden støtter blant annet et prosjekt i regi av myndighetene som har som overordnet mål å redusere handel med barn. Prosjektet skal utvikle mekanismer for samordning av myndighetsinstusjoner som er involvert i kamp mot handel med barn. Det skal bidra til å styrke rettssikkerheten til barn som blir berørt og til rettslig forfølging av overgrepene.

■ **India:** NORAD samarbeider med lokale organisasjoner som arbeider med bekjempelse av barnearbeid og barneprostitusjon. Organisasjonene søker å påvirke politikutforming, samtidig som de driver med praktisk rettet arbeid i forhold til de berørte målgrupper.

Aktuelle linker: ECPAT; globalt nettverk som arbeider for å få slutt på barneprostitusjon, barnepornografi og handel med barn www.ecpat.net Verdenskongressen mot kommersiell seksuell utnyttning av barn: www.focalpointngo.org/yokohama/

Fattige land misfornøyde med WTO forslag

WTO offentliggjorde 26. september sitt første utkast til ministererklæringen som etter planen skal vedtas i november på WTOs 4. ministermøte i Qatar. Utviklingslandene og forskere kritiserer utkastet for å ikke ta tilstrekkelige hensyn til de fattigste landenes behov. Norge på sin side sier de ikke er villig til å gi noe i forhandlingene, uten selv å få noe igjen.

• TOR AKSEL BOLLE

Utkastet er det første forsøket fra WTO på å få medlemslandene til å bli enige om en tekst. Det er med dette forslaget som bakgrunn at WTOs medlemmer vil diskutere seg fram til en endelig ministererklæring som etter planen skal vedtas i Doha i november. Denne ministererklæringen vil angi WTOs mandat og hovedfokus fram til neste ministermøte.

Kraftig kritikk. Tanzanias ambassadør til WTO, Ali Mchumo, har i på

vegne av de førti fattigste medlemslandene i WTO kommet med flengende kritikk av forslaget til ministererklæring. På et WTO-møte 2. oktober pekte Mchumo på at forslaget ikke tar hensyn til den eksisterende ubalansen i WTO-systemet, og behovet for reformer som gjentatte ganger er blitt påpekt av de fattigste landene. Mchumo kritiserte også forslaget for å overse de fattigste landenes store tap som følge av stadig lavere råvarepriser, og for å ikke ta hensyn til de vanskelige billige eksport fra industrilandene skaper for utviklingslandenes egen industri. Tanzanias WTO-representant omtalte avsnittet som dreier seg om patenter, inkludert patenter på medisin og levende organismer, for «ekstremt skuffende» og avsluttet innlegget sitt med nok en gang å understreke at de fattigste landene er imot en bred forhandlingsrunde hvor nye temaer tas opp.

–**Tom norsk retorikk.** – Dette forslaget er, som Mchumos tale uttrykker, i altfor stor grad preget av de rike landenes interesser. I forhandlingene som nå følger framover mot Doha-møtet, vil utviklingslandene utsettes for et sterkt press for å godta så

mye som mulig av dette utkastet. Mange fattige land er ikke representert i Geneve og andre har bare en representant. Slik WTO fungerer nå, er det derfor meget vanskelig for fattige land å få gjennomslag for sine interesser, sier forsker Helene Bank ved Diakonhjemmets Internasjonale Senter. Bank er også kritisk til den rollen Norge spiller i WTO.

”

Dette forslaget er i alt for stor grad preget av de rike landenes interesser.

Helene Bank, forsker ved Diakonhjemmets Internasjonale Senter

–Norge har en retorikk hvor det hele tiden gjentas at man arbeider for de fattigste landene. Likevel jobber de norske representantene for en bred forhandlingsrunde, hvor det forhandles om nye temaer. Dette på tross av at utviklingslandene har gjort det krystallklart at de er motstandere av en slik runde. Utviklingslandene ønsker i stedet økt fokus på implementering av det eksisterende regelverket, slik at de blant annet kan få bedre markedsadgang for sine produkter. De hevder, og har rett i, at de ga innrømmelser for å få markedsadgang i forrige forhandlingsrunde, sier Bank.

– **Urealistisk.** Underdirektør Jan Henrik Knuterud ved WTO seksjonen i Utenriksdepartementet mener imidlertid at ett av utviklingslandenes krav om at det fokuseres på

implementering uten at det åpnes for nye temaer, er urealistisk.

– Vi jobber for at utviklingslandene skal bli hørt, men WTO er et forhandlingsforum hvor det dreier seg om å gi og ta. Norge ønsker en bred forhandlingsrunde hvor det åpnes for å diskutere temaer vi har interesse av. Å bare diskutere implementering blir for snevert. Skal vi gjøre innrømmelser i forhold til landbruk, slik mange utviklingsland ønsker, vil vi ha noe igjen på et annet område som for eksempel fisk, sier Knuterud.

Han mener noe av utviklingslandenes misnøye med forslaget til ministererklæring, skyldes at det er vanskelig å bli enige om hvor mange av utviklingslandenes krav som skal tas opp i Doha.

– Dette utkastet er en prøveballong og er balansert i den forstand at alle er misfornøyde. Vi mener blant annet at teksten om miljø er særlig mangelfull. Utviklingslandene er kritiske til forslaget på andre områder. Forhandlinger pågår og neste utkast, som skal foreligge rundt 20. oktober, vil trolig inneholde en del endringer, sier Knuterud.

50 shilling, for å bli mobbet

AV SAMMY MAKILLA, TANZANIA

SKOLEBARN

Hver dag må Violet Marko (12) ta mer enn seks forskjellige busser for å komme til og fra skolen. Det er rundt 16 kilometer fra skolen til der hun bor. Og hun får ikke engang sitte.

Den daglige reisen til og fra skolen kan ses som et sørgelig tegn på at samfunnet ikke har klart å ivareta barnas interesser. Som oftest får Vai, som vennene kaller henne, ikke lov til å sette seg på disse bussene (kjent som daladala). Vai betaler nemlig ikke full takst.

Regjeringen fastsetter fremdeles busstaksten for elever og studenter, og for tiden er taksten 50 tanzaniske shilling (om lag 50 øre). Busselskapene tillater bare at voksne passasjerer setter seg, siden de betaler full pris, som er 150 tanzaniske shilling. Selv om Vai er villig til å betale de 50 shillingene, nekter de fleste busselskapene henne å stige på bussen. De hevder hun ikke er en passasjer man tjener penger på. Hvis Vai prøver å trenge inn på bussen, hender det at hun blir kastet av, slått og sparket.

I en gjennomsnittlig uke bruker Vai fire timer hver dag på å komme seg til og fra skolen. Det tilsvarer 24 timer hver uke. Dessuten må hun bruke 12 timer i uken på å vente på en buss som vil ta henne med.

Marko Mambo, Vais far, tror at Vais prestasjoner på skolen blir påvirket av den tungvinte reisen frem og tilbake. For å hjelpe Vai med å holde tritt, har han meldt henne på privatundervisning hos en lærer i nabolaget. Læreren Jane Mathias sier at Vai kommer til undervisningen når hun er for trøtt til å tenke og arbeide skikkelig. Hun gir Vai mer lekser i helgene når hun er mer uthvilt og avslappet.

- Barn på Vais alder bør gå på skole i nærheten av der de bor for å

Mange skolebarn i Tanzania er trøtte og lite konsentrerte på skolen. Problemet er skoleskyssen i byene.

FOTO: PER KR. LUNDEN/SØRVIS

få fullt utbytte av undervisningen, sier Jane Mathias.

Det Vai utsettes for hver dag, har hun til felles med tusenvis av elever i Dar es Salaam. Byen på Afrikas østkyst vokser svært raskt, og det har vært lite byplanlegging. Derfor har det vokst frem mange boligområder hvor det myldrer av barn, men der det ikke fins skoler. Dessuten mangler enkelte skoler kvalifiserte lærere, og foreldre sender heller barna på bedre skoler lengre unna.

Myndighetene må ofte slå hardt ned på de offentlige busselskapenes sjikanering av elevene. Men myndighetenes mål er kun å få elevene inn på bussen. Det å få sitteplasser er en annen sak. Selv de som arbeider for barns rettigheter, ser ut til å overse problemet så langt. Nå har enkelte elever dannet ræppegrupper, og sangene deres om problemer og forhåpning-

er har blitt populære blant andre elever. De unge musikerne ræpper med stor innlevelse om busselskapenes overtramp mot menneskerettighetene.

”

Selv om Vai er villig til å betale de 50 shillingene, nekter de fleste busselskapene henne å stige på bussen.

For noen år tilbake lanserte ungdomsfløyen av det regjerende partiet Chama cha Mapinduzi (CCM) et skolebussprosjekt. Bare et år eller to senere brøt prosjektet sammen. For mange analytikere og kommentatorer kom ikke det som noen overraskelse. De fleste CCM-prosjekter har mislyktes fordi de har vært for politisk orientert, snarere enn å ta kommersielle hensyn.

Slutten på skolebussprosjektet betydde at elevene var tilbake der de startet. Daladala-selskapene var svært fornøyd med å få tilbake passasjerene de elsker å hate. Skoleelevene som transportproblemen angår, kommer hovedsakelig fra svært fattige familier. De som er fra noe ri-

sett fra sør

I spalten **Sett fra Sør** vil du møte korrespondenter fra afrikanske land.

Sammy Makilla er redaktør i Business Times i Tanzania. Han er med i det internasjonale journalistnettverket til Sørvis Presse & Informasjon.

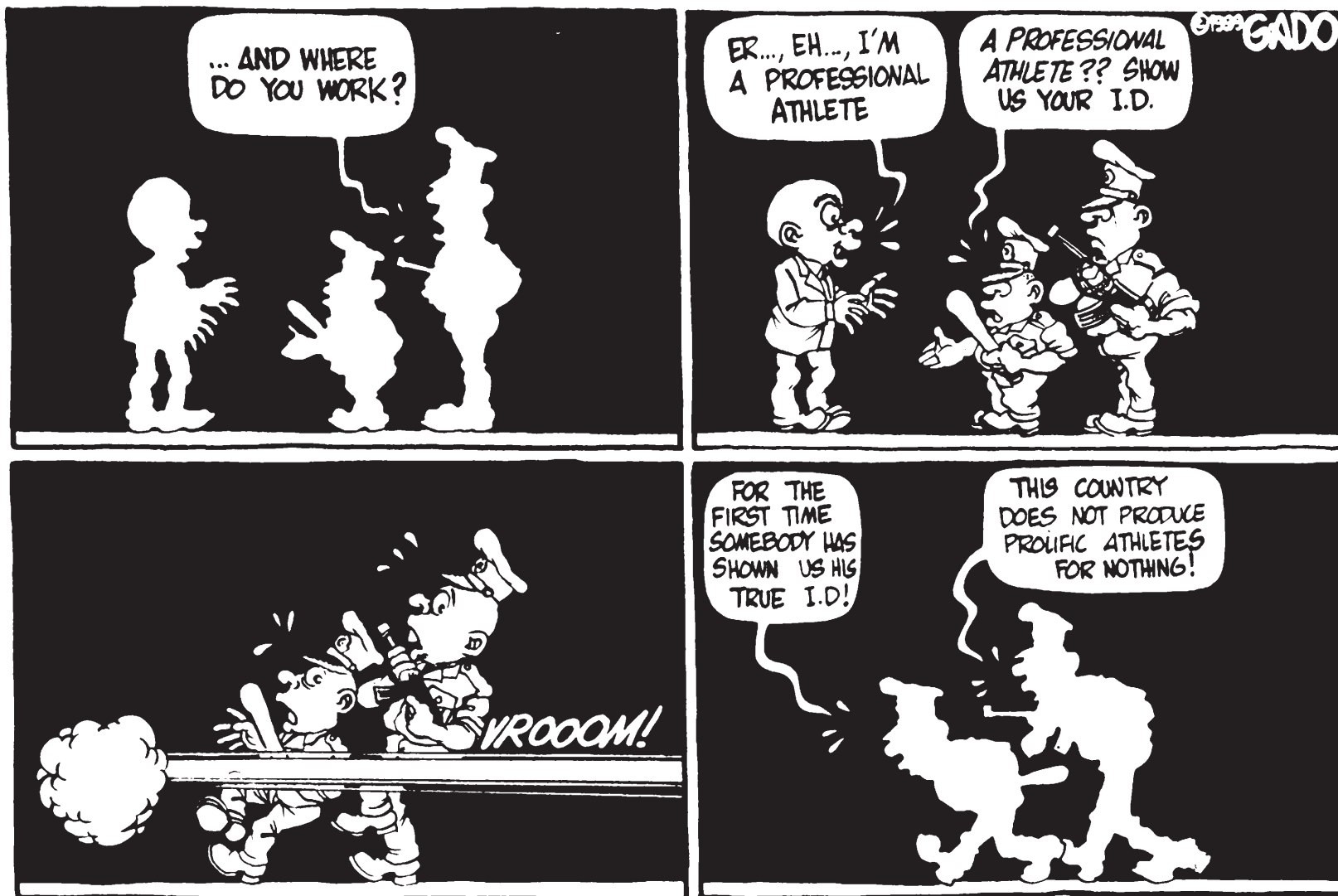
kere familier, går enten på skoler som har egne busser, eller har foreldre som kan sørge for at de blir kjørt til og fra skolen.

- Det er ikke rart at de rike og mektige ikke ser problemet med elever som må ta buss til skolen. Det er jo ikke ungene deres som opplever ulempene, sier Salome Ishumi som er hjemmeværende.

Myndighetene har lovet å sørge for at elevene kan reise rundt i byen uten å bli mishandlet. Løftene har imidlertid ikke ført til sitteplasser for elevene. Derfor er Vai og andre elever dødsens trøtte når de kommer hjem. Når de ikke gjør pliktene sine hjemme fordi de er for slitne, blir de straffet hjemme. Når de av samme grunn ikke gjør leksene, blir de straffet på skolen.

- På lang sikt er løsningen å bygge flere skoler og forbedre standarden på undervisningen der barna bor. På kortere sikt kan foreldre gå sammen i ulike bydeler og leie busser som kan kjøre barna deres. Slik unngår de å bli ydmyket og nedverdiggjort av de offentlige busselskapene, foreslår David Kessy, en av byens byggeentreprenører.

Gados verden

Tanzanianeren Godfrey Mwampembwa, bedre kjent som «Gado», er en av Afrikas mest profilerte karikaturtegnere. Han tegner blant annet for den uavhengige kenyanske avisen Daily Nation.

Afghanistan: Gi makt til sivile

AV ARNE STRAND OG
KRISTIAN BERG HARPVIKEN

AFGHANISTAN

Afghanistan har vore i krig i snart 23 år, og i like lang tid har verdssamfunnet gitt bistand. I samband med den pågåande militæraksjonen, har det kome lovnader om milliardar til naudhjelp og gjenreising. Landet si nære bistandshistorie viser at bistanden til tider har medverka til å vidareføra konflikten, samstundes som der er eksempel på prosjekt som har redusert strid og styrkja sivile strukturar. For Noreg, som allereie sit i Tryggingrådet, og som frå årsskiftet tek over leiinga i Afghanistan Support Group (ASG), er det viktig alt no å ta opp diskusjonen om kva bistandsstrategi og kva implementeringskanalar ein skal prioritera i tida framover.

Det som kjenneteiknar dei stridande partane i Afghanistan-konflikten er at dei er sjølvoppnemnde, har liten oppslutning i det afghanske folket, og er sterkt avhengig av krigsøkonomien og av ekstern støtte. Etter Sovjet sin invasjon i 1979 har krig stått øvst på dagsordenen, og makt har vorte knytt til militær slagkraft, snarare enn til evne og vilje til sivil styre. Alle tilgjengelege midlar, inkludert dei humanitære, har gått til å styrkja gruppene militært. I den grad dei har hatt kontroll over humanitær hjelp, så har den ofte vorte formidla til dei som kunne gje dei støtte i det militære kapp-laupet, ikkje til dei som trong det mest.

På 1980-tallet danna det seg ein praksis av ekstremt politisert bistand, der militær og humanitær støtte gjekk hand i hand. Den såkalla 'cross-border' assistansen som gjekk til Afghanistan, vart i all hovudsak kanalisert gjennom kommandantar i motstandsrørsla, mujahedin. Hjelpa vart gitt som eit solidarisk handslag, få stilte spørsmål ved om den kom sivilbefolkninga til gode, få drøfta mujahedin sitt forhold eller haldningar til grunnleggjande menneskerettar. Folk som budde i områda kontrollert av Kabul-regimet vart ikkje prioritert. Då kommunistane gjekk av i 1992 møtte bistandssamfunnet seg sjølv i døra – etter tolv års tilvenning var det tungt å overtida mujahedinleiarane om at bistanden ikkje var å rekne som deira lommepengar.

Det særreigne med assistansen på 80-talet var også at den vart gitt gjennom frivillige organisasjonar, NGOar. Dei fleste var vestlege, mange var oppretta som solidaritetsorganisasjonar, nokre få var internasjonale islamske organisasjonar og ein handfull var afghanske. Frå 1989 ønska FN å styrkja rolla til afghanske NGOar, og eit etableringsprogram førte til ei enorm auke i talet. Kommandantar, militære grupper og forretningsfolk melde seg på. Av dei nærare fire hundre afghanske NGOane som er registrert, framstår no under 10 % som seriøse organisasjonar. Men mellom disse finn me nokon av dei beste humanitære organisasjonane i Afghanistan, inkludert mineryddingsorganisasjonar som er rekna for å vera i verdstoppen. Eit tankekor her er at berre tre av desse arbeider med menneskerett eller fredsbygging.

Utover på 90-talet vart det leita etter alternativ til dei militære gruppene for formidling av assistansen. Nokre NGOar øymerka støtta til formål som lettare kunne kon-

trollerast. Andre bygde opp eigne implementeringsapparat som gjekk utanom både kommandantar og lokale strukturar. Den tredje framgangsmåten var å oppretta samarbeid med eit lokalt råd, shura, på landsby og distriktsnivå. Shuraen har lange tradisjonar i Afghanistan, hovudoppgåva har vore å respondera på kriser og stå for konfliktløsning. Alle menn har møterett og avgjerder fattast ved konsensus. Men dei NGOane som var ute etter raske løysningar, møtte problem. Mange av kommandantane presenterte seg og sine næraste som ein shura, og mange organisasjonar oversåg at ein shura i utgangspunktet ikkje er ein permanent organisasjon sett opp for å planleggja og driva langsiktig arbeid.

Andre organisasjonar innsåg at shuraen måtte utviklast vidare skulle den kunne tene som forankring for bistanden lokalt. I eit større samarbeid mellom FN og NGOar har dei i enkelte områda omforma tradisjonelle shuraer til å verta landsbykomitear for gjenreising og utvikling. Gjennom desse har så lokalsamfunna prioritert oppgåver og mottakarar, forvalta ein viss startkapital og organisert eigeninnsatsen i prosjekta.

UNDP, som administrerer programmet, hevdar at desse har klart seg langt betre under dei siste to år med tørke enn dei som har stått utafor prosjektet – programmet har utvikla lokalsamfunna sin mestringskapasitet. Vidare har shurane opparbeida seg autoritet. Der er eksempel på at dei har vunne fram overfor Taliban med krav om stogg i innkrevjing av skatt frå tørkeramma og nekt av rekruttering til frontane.

Slik synest prosjekta å ha tatt eit langt steg i å styrkja afghanarane sin motstandsevne mot utnytting av dei stadig skiftande krigsherrane, og i å skapa ein meir permanent sivil struktur. Eit liknande system har vorte sett opp i byane og, der det mellom anna har vorte oppretta egne kvinnekomitear.

Verdas Matvarefond sine erfaringar med eit naudhjelpsprogram kalla Food for Auset Creation (FoodAC), peikar i same retning, same om dei i mindre grad arbeider gjennom veletablert shuraer. Her får folk mat mot arbeid på enkle

kromikk

Erfaringar gjort i Afghanistan over dei siste 23 åra viser at ein kortsiktig naudhjelpsatsing med assistansen kanalisert gjennom dei stridande partane, vil kunna forlenga konflikten.

Arne Strand.

Kristian Berg Harpviken.

NGO - ikke-statlig organisasjon.

prosjekter for å gjenreisa eller reparera vegar, skular, vassreservoar eller kanalar. Ein viss del, for eksempel ti prosent, går til familiar og individ som ikkje har ressursar til å delta.

Men lokalsamfunnet spelar ein viktig rolle i val av prosjekt, i å identifisere verdig trengjande, og i gjennomføringa. Dei som då står for samhandlinga med landsbyen, er ofte nasjonale NGOar. Dei organiserer konsultasjonen, ofte mellom fleire landsbyar, og ser til at det er semje om dei prosjekta og mottakarane som vert valt, og at det vert gjennomført etter avtalen. Denne erfaringa visar at også naudhjelp kan organiserast med eit meir langsiktig perspektiv, og med sterk lokal deltaking. Samstundes ser ein at det er ein føresetnad å nytta organisasjonar med lokalkunnskap og kompetente medarbeidarar.

Utan å skjæra alle over same kammen, så er manglande kunnskap om det afghanske samfunnet eit problem for mange internasjonale organisasjonar. Dette heng saman med den store gjennomtrekken i leiande stillingar, som oftest utlendingar, og at dei fleste arbeider med eit kortsiktig naudhjelpsfokus.

Derfor vert det endå viktigare å styrkja og utvikla dei seriøse afghanske organisasjonane. Ikkje berre implementerar dei ein stor del av den bistanden som går via FN i dag, men med den kunnskapen og nærheita dei har til det afghanske samfunnet har dei ofte leia an i å utvikla innovative måtar å få fram humanitær støtte. Nokre av dei har kome svært langt i å inkludera kvinner sitt syn og prioriteringar, også i dei mest konservative områda.

Dei gode afghanske organisasjonane er viktige representantar for eit afghansk sivilsamfunn, og representerer dermed eit alternativ til dei militære strukturane. I dagens situasjon er dei ein viktig kanal for å få inn og fordela naudhjelp, ettersom mange internasjonale organisasjonane har redusert verksemda si etter å ha trekt ut dei utanlandske medarbeidarar. Men ei ytterlegare styrking av rolla til dei afghanske or-

ganisasjonane, krev at donorane også støttar tiltak for å auka kompetansen deira, både på organisasjonsnivået og hjå den enkelte medarbeidaren.

Same om desse eksempla peikar på ein del positive erfaringar, er der trong for ein grundigare gjennomgang av erfaringane. Det er viktig å vita om den auka autoriteten til shurane, og den konsultasjonspraksisen som ligg i slike organisasjonar, kan føra til større grad av lokal konfliktløsning, betre administrasjon og meir rettferdig fordeling av bistanden. Om ein i eit land som Afghanistan, som tradisjonelt har hatt ei veik sentralmakt og der 85% av folket har budd på landsbygda, bør legge vekt på å byggja opp slike sivile strukturar på lik linje med å styrkja statsadministrasjonen.

For å gå attende til starten: Erfaringar gjort i Afghanistan over dei siste 23 åra viser at ein kortsiktig naudhjelpssatsing med assistansen kanalisert gjennom dei stridande partane, vil kunna forlenga konflikten. Med dei lovnader som no føreligg om omfattande hjelp både før og etter at krigshandlingane er avslutta; så har ein høve til å ta ein anna og meir langsiktig kurs, der ein søker å skifta makta frå dei militære til dei sivile strukturane. Det inneber vektleggjing av kompetansebygging heile vegen frå landsbyen til ministeriet.

I ein slik strategi vert dei nasjonale NGOane og andre som har oppretta eit nært og tillitsfullt samarbeid med lokalbefolkninga svært viktige. For at det skal kunna verta ein meir varig fred, er det ikkje nok å reparera dei skadane som er gjort i dei siste krigshandlingane eller innsetja ei overgangsregjering. Ein må ta fatt på dei meir grunnleggjande problema i dette samfunnet. Underutvikling, mangel på folkeleg innflytelse og låg respekt for menneskerettar let seg ikkje bota på med meir kortsiktig nødhjelp eller enkeltprosjekt, det må ein samordna, velfundert og langsiktig satsing til.

Arne Strand er forskar ved Chr. Michelsen Institutt (CMI), Bergen, samt ved University of York. Kristian Berg Harpviken er forskar ved Universitetet i Oslo, samt ved Institutt for Fredsforskning (PRIO).

For at det skal kunna verta varig fred i Afghanistan, må ein ta fatt på dei meir grunnleggjande problema i samfunnet, skriv artikkelforfattarane.

Sa nei til Awami League

Bangladesh' unge velgere sørget for regimeskifte

DHAKA (b-a): Mer enn 20 millioner unge velgere vendte regjeringspartiet Awami League og statsminister Sheikh Hasina ryggen under årets valg i Bangladesh. Til alles overraskelse vant opposisjonspartiet BNP en brakseier. – Valget er et klart signal om at folk ikke lenger aksepterer korrupsjon og statlig vold, mener kommentatorer.

• I BANGLADESH:
INAM AHMED

Året er 1998. Kalim Ali tar siste slurk av tekoppen da en ung mann i 20-årene plutselig står i døråpningen i landsbyens tehus. Mannen ser seg rundt før han fester blikket på den mye eldre Ali. Så kaster han seg plutselig forover, griper tak i skjegget til Ali og drar ham ut på gata. Der blir Ali slått og sparket, ingen av de forbigående våger å løfte en finger.

Siden den unge mannen arbeider for regjeringspartiet Awami League, klager Ali til det lokale parti-kontoret. Men i stedet for å ta klagen til følge, tropper en gruppe prominente partimedlemmer opp i huset hans den samme kvelden. De advarer ham: Enten oppfører han seg og holder kjeft – eller forlater landsbyen.

Tre år senere renner tårene fortsatt nedover Alis kinn når han rekapitulterer historien om sitt livs verste ydmykelse. Men bak tårene ligger et smil.

– Jeg har endelig fått hevn. Siden 1970 har jeg alltid stemt på Awami League. Men ikke denne gangen.

Feid av banen. Den 1. oktober, dagen for det tredje parlamentsvalget i Bangladesh siden demokratiet ble innført, er historien den samme over hele landet. Millioner av mennesker møtte opp for å velge, eller snarere vrake det partiet som har styrt landet de siste fem årene.

Til alles overraskelse ble Awami League-partiet til Sheikh Hasina, datter av Bangladesh' landsfader Mujibur Rahman, regelrett feid av den politiske banen. Partiet endte opp med bare 62 av de 300 setene i parlamentet.

Hovedmotstanderen, Bangladesh Nationalist Party (BNP), som er ledet av Sheikh Hasinas erkefiende Khaleda Zia, vant hele to tredeler av setene, og holder sammen med sine tre partnere i den nye regjeringskoalisjonen i alt 214 seter.

Sin egen nemesis. Årets valg er det voldeligste i Bangladesh' historie. I alt ble 140 mennesker drept i valg-opptøyer, mens over 7000 er skadet.

– Awami League ble sin egen nemesis, forklarer Badruddin Umar, en høyt respektert politisk analytiker. – Partiet sørget selv for det dårlige resultatet med sin arrogante holdning og manglende respekt for loven. Det ga folk følelsen av usikkerhet.

– Dette var et klart signal fra folket mot statlig terrorisme, sier Mahfuz Anam, redaktør i avisa The Daily Star. – Velgerne har vist at de er uavhengige, og dette er et viktig skritt for demokratiet i Bangladesh.

– Folk er sinte fordi AL misbrukte sin makt, ikke fordi de tror at BNP har et bedre program eller lederskap, mener professor Sirajul Islam

Tidligere statsminister Sheikh Hasina viser fram to journalister som skal ha blitt jult opp av medlemmer av nasjonalistpartiet. Hun kalte samtidig valgresultatet for «manipulasjon».

FOTO: SCANPIX/AP

Chowdury ved Universitetet i Dhaka.

Ungdom avgjorde. – Hvordan kunne jeg stemme på AL? spør førstegangsvelgeren Abul Kashem. – Jeg har sett hvordan AL støtter vold og terrorisme. Kan du forestille deg en statsminister som åpent støtter voldsmenn?

Unge velgere som Kashem spilte en nøkkelrolle under vrakingen av Awami League, rapporterer bengalske medier.

– Partiet tok ikke i betraktning at det var 20 millioner førstegangsvelgere – som ikke har noen partiloyalitet, skriver en hovedstadsavis.

– Dette er barn av en globalisert verden der man ikke vandrer i flokk. De er blitt eksponert mot verden gjennom media, og vet hva et godt liv er. De var stille vitner til ALs voldelige styre, og avskydde det. Disse førstegangsvelgerne representerer den virkelig uavhengige og demokratiske stemmen til Bangladesh.

Vil boikotte. Sheikh Hasina har

Bangladeshiske kvinner i stemmekø

• INAM AHMED

– Et oppløftende tegn for demokratiet i Bangladesh er den overveldende kvinnedeltakelsen i valget.

Det sier Bo Solhaug, som leder teamet av norske valgobservatører.

– Jeg tror både politiet og hæren gjorde en god jobb med å overbevise kvinner om å gå til valgstasjonene, sier hun.

Stengte mobil. På valgdagen ble det rapportert om uvanlig lange køer av kvinnelige velgere ved valglokalene, til tross for at all volden under valgkampen hadde skapt frykt blant velgerne. Mange trodde det ville bli langt verre på selve valgdagen.

FAKTA OM BANGLADESH

■ Bangladesh er et av verdens fattigste land. Av befolkningen på rundt 130 millioner lever hver tredje i ekstrem fattigdom. Mer enn 60 pst. er analfabeter.

■ Bangladesh er (ett av syv) hovedsamarbeidsland for norsk bistand. I 2000 mottok landet norsk bilateral bistand til en verdi av 103 millioner kroner. I statsbudsjettet for 2002 er det foreslått en bevilgning på 130 millioner kroner.

imidlertid nektet å godta valgresultatet. Hun har også varslet at hun uansett kommer til å gjøre som sin forgjenger – å boikotte parlamentet, og oppfordre til generalstreiker, såkalte hartals.

Men for første gang i historien har 26 næringslivsorganisasjoner gått sammen om å oppfordre myndighetene til ansvarlighet.

– Når mer enn 70 prosent av befolkningen lever under fattigdomsgrensen har vi ikke råd til nye runder med vold og streiker, heter det fra forretningshold.

Også fra giverhold møtes Hasinas utspill med skepsis.

– Begge partier bør delta i det parlamentariske arbeidet og i å utvikle en felles utviklingsstrategi. Stabilitet er helt vitalt for å opprettholde strømmen av bistand. Dette gjelder også om man ønsker å utvide samarbeidet med Norge, sier en talsmann for den norske ambassaden i Dhaka.

Inam Ahmed er journalist i Dhaka-avisen The Daily Star.

”

Kan du forestille deg en statsminister som åpent støtter voldsmenn?

Kashem, førstegangsvelger

”

All trafikk på mobilnettet ble stengt for å hindre «politiske muskelmenn» i å organisere opptøyer.

Men det nedsatte forretningsministeriet (i Bangladesh fratrer den sittende regjering noen måneder før et valg, red.anm.) kommanderte en halv million sikkerhetsfolk, inkludert 55 000 soldater, ut i gatene for å opprettholde lov og orden. Spesieltrente kommandosoldater viste seg fram i hovedstaden, mens all trafikk på mobilnettet ble stengt for å hindre «politiske muskelmenn» i å organisere opptøyer og demonstrasjoner. I tillegg ble minibusser som brukes av såkalte goons (voldsgjenger) forbudt. Resultatet var «magisk»: Folk ristet frykten av seg og strømmet til valglokalene.

Ut mot kvinner. Men den politiske himmel er langt fra skyfri for kvinner etter valget. Et nytt spørsmål er om inkluderingen av to islamske fundamentalistiske partier – Jamaat-e-Islam og Islami Oikko Jote (IOJ) – i regjeringskoalisjonen vil føre til en dreining av politikken i mer ekstremistisk retning.

– BNPs islamske partnere har erklært at de vil introdusere islamsk lov dersom de blir valgt til å styre. Det er de altså allerede blitt, fremholder jusprofessor Asif Nazrul ved Universitetet i Dhaka.

hvem? hvor?
hva i all verden?

FOTO: SCANPIX/AP

- 1 Hvem er dette ?
- 2 Hva heter den dominerende folkegruppen blant stammefolkene i grenseområdet mellom Afghanistan og Pakistan?
- 3 I hvilken latinamerikansk by tilbragte Ernest Hemingway mange år av sitt liv?
- 4 Hvor er African National Congress regjeringsparti?
- 5 Hva heter verdens nest høyeste fjell, og hvor ligger det?
- 6 Hvilke seks land grenser til Afghanistan?
- 7 Hvor er Muscat hovedstad?
- 8 Hva er navnet på de to områdene som er basis for det palestinske selvstyreområdet?
- 9 Hva er myntenheten i Israel?
- 10 Hvordan ser det palestinske flagget ut?
- 11 Hvem er Benazir Bhutto?
- 12 Hva er navnet på Osama bin Ladens nettverk?
- 13 Hva heter presidenten i Israel?
- 14 Hvor stor andel av verdens hivsmittede bor i Afrika, sør for Sahara?
- 15 Hvilke to historiske og voldelige begivenheter i Sør- og Nord-Amerika er knyttet til dato 11. september?
- 16 Hvor i verden lever flodhesten?
- 17 Hva er Malawis offisielle språk?
- 18 Norge har fått sin første faste stortingsrepresentant med minoritetsbakgrunn. Hva heter hun?
- 19 Hva er Transparency International (TI)?
- 20 Hvilken ungdommelig norsk bistandsorganisasjon feirer sitt 40-årsjubileum i år?

Svarene finner du på side 23.

Spørrespalten er laget av
Gro Helene Henriksen

Prøv en
annonse eller legg i

**bistands
aktuelt**

Tlf. 22 24 20 40

Palestinsk hukommelse

AV TONE BRATTELI

LITTERATUR

Izzat al-Ghazzawi er en av Palestinas mest sentrale forfattere. Han har blant annet vært leder i den palestinske forfatterforeningen, og fikk Ytringsfrihetsprisen av Den Norske Forfatterforening i 1994. Midt-Østen konflikten har satt dype spor i al-Ghazzawis egen historie, men han har bidratt aktivt til dialog mellom forfattere på begge sider av den lange og vonde konflikten.

Forfatteren er nå kommet med sin tredje bok på norsk - «Gjenlyd».

I sentrum for fortellingen står byen Al-Jafina på Vestbredden og mannen Arif al-Yusufi. I det som i bokas perspektiv blir kalt Katastrofeåret 1948 tvinges familien til den unge Arif å flykte fra egen jord og slå seg ned i landsbyen. I 1967 kommer nytt oppbrudd for Arif. 6-dagers krigen sender ham ut i det ukjente - til frykten - og senere i eksil. Smerte og tap er nøkkelord i denne beretningen.

Bedraget er et annet nøkkelord i romanen. Arifs mor identifiserer et lik på rettsmedisinsk institutt. Liket er i følge henne sønnen, selv om ansiktet hans er ugjenkjennelig. Arif får status som martyr og blir gravlagt - men i virkeligheten lever han i eksil. Det forteller han ikke sin mor. Helten i denne boka gjør noe så uhyrlig som å bedra sin egen mor - en grøssende tanke i palestinske samfunn. Han blir en bedrager også i forhold til sine egner - en lite liflig erkjennelse. Forfatteren tegner med andre ord det hele mennesket - det som verken er hvitt eller svart, men drives av motstridende følelser og egenskaper.

Ut av morens tragedie skapes en ny myte - og myter er det mange av også i palestinsk fortellertradisjon. Samtidig som sønnen etter sigende skal ha lidd martyrdøden, oppstår historien om en drektig søye skal føde et velsignet og vakkert guttebarn som skal gå med hevet hode. Det er den mytiske historien som

bokanmeldelse

Izzat Al-Ghazzawi:

Gjenlyd
Cappelen, 2001

fletter seg inn i alle de harde realitetene som omgir landsbyen.

Gjennom flere fortellerstemmer trekker forfatteren opp historiske perspektiver der flukt og eksilets smerte blir grunntonen. Spørsmålet stilles ved om det finnes en palestinsk hukommelse. Går den i så fall lenger tilbake enn til 1948? Gjennom historiefortelleren blir det sagt at den palestinske hukommelse bare er en poetisk ide som frambringer blandete følelser knyttet til Katastrofen 1948, eksilet, og en serie nederlag. Den er sterkt forbundet med tap og en uimotståelig lengsel etter fortida.

Kanskje er hjemlandet bare en vakker og uoppnåelig drøm. «Eksilet

er ikke lenger det vi trodde, og hjemlandet er ikke lenger slik vi drømte det ville være. Det er fordi drømmen er plettfri. Vi vil ha et helt hjemland, et vi aldri forlot. Vi vil ha et velkjent hjemland, som ikke er ødelagt av okkupasjon og tidens tann.»

Selve fraværet forsterker lengselen til fortida. Av smerten skapes myten om det forgjettede land. Mytene om de som ofrer sitt blod for dette er en del av bildet.

Med perspektivet rettet mot flere hundre års historie, tradisjoner, myter, historiefortellere og samtidig har forfatteren klar å skrelle vekk alt «ordfyll» og kommet ut med en bok på 112 sider. Så rendyrket og knapp er formen at det bare gir plass for nakne følelser. De fyller også leseren.

Med et litterært grep går forfatteren dypt inn i utviklingen som fører fram til situasjonen i området i dag. Den er både en leseropplevelse, gir bakgrunn for fordyppelse og et aktuelt bilde fra en hardt prøvet arena.

Radikal 40-åring feires med bok

AV LIV RØHNEBÆK BJERGENSE

SAIH

I forbindelse med at SAIHs 40-års jubileum kommer historien om Studentene og Akademikernes Internasjonale hjelpefond ut i bokform. Organisasjonen, som ble stiftet året før NORAD, var en av de første som drev profesjonelt hjelpearbeid i Sør.

- Dette har virkelig vært et spennende arbeid. SAIH har en historie

som fortjener å bli skrevet og som det er viktig at ikke går i glemmeboka, sier forfatter og historiker Nina Drolsum Kroglund.

På i alt 187 rikt illustrerte sider tar hun leseren med på alt fra SAIHs spede begynnelse, hvor et sterkt internasjonalt engasjement mer enn penger preget organisasjonen, gjennom det radikale 70-tallet hvor inntektene økte, 80-tallets satsing

litteratur

Nina Drolsum Kroglund:

Utdanning for frigjøring
SAIH, 2001

Mer informasjon:
www.saih.no

på større prosjekter hvor anti-apartheid-arbeidet sto sentralt og 90-tallet hvor solidaritets- og bistandsar-

beidet ble styrket. SAIH har særlig utmerket seg i sin langvarige kamp mot apartheid i Sør-Afrika. På 90-tallet ble Øst-Timor, sammen med Marokkos okkupasjon av Vest-Sahara, en av de store kampsakene.

Organisasjonen har også markert seg i kampen for rettferdig handel, kampen mot hiv/aids og å få sletting av gjeld til utviklingslandene opp på den politiske dagsordenen. Det internasjonale prosjektarbeidet har vokst fra 140 000 kroner som SAIH ga til et universitet i Lesotho, til dagens budsjett på om lag 25 millioner kroner hvert år.

I dag betaler 100.000 studenter inn penger til SAIH. Organisasjonen har 13 lokallag og i alt 16 studentparlamentar og medlemmer.

- SAIH står i en særstilling blant de frivillige organisasjonene. Solidaritetsvinkelen i arbeidet er spesiell i forhold til større bistandsorganisasjonene, mener leder ved seksjon for utviklingsstudier ved NUPI, Axel Borchgrevink.

Borchgrevink, som også sitter i SAIHs styre, mener SAIH danner en motvekt mot de mer profesjonaliserte frivillige organisasjonene som han mener kan minne om «mini-NORADer».

- SAIH må si nei til en slik rolle, selv om det sikkert ville betydd mer penger. Jeg er ikke urolig for framtida. Det er en ung 40-åring vi feirer, sier Axel Borchgrevink.

Seniorkonsulent/førstekonsulent (midl.) til Avdelingen for kommunikasjon og samfunnskontakt

Avdelingens hovedoppgave er å gjøre NORADs virksomhet kjent - eksternt og internt. Aktuelle kommunikasjonskanaler er internett, media, konferanser, kampanjer, Bistandsaktuelt og andre trykte publikasjoner. Avdelingen søker nå en ny medarbeider som kan bidra til/ha ansvar for å gjennomføre konkrete tiltak og bistå i prosjekter knyttet opp til målene i vår Kommunikasjonsstrategi. Oppgavene vil blant annet knytte seg til NORADs hjemmesider og intranett, visuell profil, arbeid med og ferdigstilling av trykte publikasjoner, praktisk gjennomføring av større konferanser, arrangementer og kampanjer m.v. Det er ønskelig at den som tilsettes kan arbeide med stor grad av selvstendighet innenfor arbeidsfeltet.

For stillingen kreves allsidig erfaring og kunnskap fra media- og/eller informasjonsmiljøet. Gode samarbeidsevner og fleksibilitet i forhold til arbeidsoppgaver er en forutsetning. God kjennskap til og bruk av IT-verktøy vil bli tillagt vekt. Den som tilsettes må ha god muntlig og skriftlig formuleringssevne på norsk og engelsk og være flink til å koordinere prosesser.

Stillingen er plassert i stillingskode 1363 (seniorkonsulent)/1067 (førstekonsulent), lønnstrinn 45-50/35-45 etter kompetanse. Tilsetningen er midlertidig, med varighet 2 år. Det er ønskelig med snarlig tilretning.

For nærmere opplysninger kontakt avdelingsdirektør Astrid Versto (22 24 20 51) eller underdirektør Tone Bratteli (22 24 2942).

NORAD ønsker at staben skal gjenspeile befolkningssammensetningen, både når det gjelder kjønn og kulturelt mangfold. Vi oppfordrer derfor spesielt kvinner og personer med minoritetsbakgrunn til å søke.

Søknader, vedlagt CV og merket «AKS 01/47», sendes NORAD, Direktoratet for utviklingssamarbeid, Avdeling for kommunikasjon og samfunnskontakt, P.B. 8034 Dep., 0030 Oslo innen 1. november 2001.

Førstekonsulent/pressekontakt (vikariat) til Avdelingen for kommunikasjon og samfunnskontakt

Avdelingens hovedoppgave er å gjøre NORADs virksomhet kjent - eksternt og internt. Aktuelle kommunikasjonskanaler er internett, media, konferanser, kampanjer, Bistandsaktuelt og andre trykte publikasjoner. Avdelingen søker nå en vikar til en av våre pressekontakter. Arbeidsoppgavene vil bestå av ekstern informasjonsformidling og utstrakt kontakt med presse og media.

Vi søker en initiativrik person som er interessert i å jobbe utadrettet og kreativt. Det er en forutsetning med arbeids erfaring fra/med presse og media. Bred kontaktflate og erfaring fra bruk av flere informasjonskanaler vil bli vektlagt. Relevant utdanning og innsikt i bistand og utviklingsprosjekt er en fordel. I vurderingen av søkerne vil vi spesielt legge vekt på formidlingskompetanse, både skriftlig og muntlig, samt evne og vilje til samarbeid. Erfaring fra prosjektarbeid og engelskkunnskaper vil også bli vektlagt.

Stillingen er plassert i stillingskode 1067, lønnstrinn 34-44 etter kompetanse. Tiltredelse 1. januar 2002. Vikariatet har en varighet på 8 måneder.

For nærmere opplysninger om stillingen, kontakt underdirektør Tone Bratteli (22 24 20 42) eller førstekonsulent Marianne Rønnevig (22 24 20 43).

NORAD ønsker at staben skal gjenspeile befolkningssammensetningen, både når det gjelder kjønn og kulturelt mangfold. Vi oppfordrer derfor spesielt kvinner og personer med minoritetsbakgrunn til å søke.

Søknader, vedlagt CV og merket «AKS 01/48», sendes NORAD, Direktoratet for utviklingssamarbeid, Avdeling for kommunikasjon og samfunnskontakt, P.B. 8034 Dep., 0030 Oslo innen 1. november 2001.

Neste
bistandsaktuelt
utkommer ca. 20. november

Hvor og hvordan
forfølges kristne i dag?

Magasinet
«Ropet fra Øst»
holder deg oppdatert

Det er gratis, kommer 7 ganger
årlig i moderne design og kan bestilles fra

Norsk Misjon i Øst
Postboks 6663 • Rodeløkka
0502 Oslo
www.normis.no
22 38 05 13 • mail@normis.no

nytt om navn?

Har du skiftet jobb? Kontakt redaksjonens Nytt om navn-medarbeider på e-post: paal@sorvis.no eller på telefon 37 14 98 95.

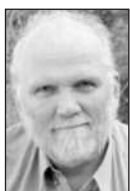
Elin Toft er ansatt som redaktør og informasjonsrådgiver i Redd Barna. Hun har tidligere jobbet som journalist og mellomleder i Bergensavisen og Vårt Land, og har en periode vært informasjonssjef og redaktør i Norges KFUK/KFUM. De siste årene har hun vært frilanser med fast tilknytning til KK. Hun har vært på en rekke reportasjereiser til Afrika/Asia, og har blant annet levert artikler til Bistandsaktuelt. Elin Toft tiltrer stillingen 1.november.

Margrete Kilde Nes har vært vikar i stillingen som redaktør for Redd Barna-avisen siden oktober 2000. Hun fratrer nå stillingen til fordel for et engasjement som informasjonsrådgiver i Atlasalliansen. Hun har tidligere vært redaktør og informasjonsleder i Blekkulfs Miljødetektiver.

Odd-Kjetil Johannesen (37) er tilbake i SAIH som prosjektansvarlig for Latin-Amerika etter endt studiepermisjon og feltarbeid i Bolivia. Johannessens studerer folkehelsevitenskap, og hovedoppgavens tema er ungdomsgjenger i Bolivia.

Ragnhild Nordvik Valverde (25) har vikariert i perioden, og hun fortsetter i SAIH ut året med Nicaragua som ansvarsområde. Roy Krøvel (37) har samtidig gått ut i permisjon, og skal fram til 1. januar arbeide med et bokprosjekt.

Seniorforsker og økonom **Jan Isaksen** er tilbake på Chr. Michelsens Institutt (CMI) i Bergen etter 10 år i utlendighet. De siste seks årene har Isaksen vært i Botswana der han har bygd opp

og vært direktør for the Botswana Institute for Development Policy Analysis (BID-PA). Isaksens faglige interessefelt dekker politisk analyse av utvikling inkludert makro-økonomi, modellering og institusjonelle aspekter ved makro-økonomisk styring.

Kirsti Svenning er engasjert som ny informasjonskonsulent i Forum for utvikling og miljø. Hun kommer fra stillingen som programkoordinator for FN-programmet på Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI). Hun har høyskolekandidatur i informasjon fra Avdeling for mediefag ved Høgskulen i Volda. I tillegg er hun utdannet cand.mag. med engelsk og russisk i fagkretsen. Tidligere arbeidserfaring inkluderer blant annet FN-sambandets presseavdeling.

Live Bjørge er engasjert som nettverks- og informasjonskonsulent i Fredskorpset. Hovedarbeidsoppgavene hennes er å støtte Fredskorpsets partnerne i deres informasjonsarbeid knyttet til fredskorpsprogrammene, samt å drive nettverksbygging. Live Bjørge er utdannet samfunnsgeograf, og har tidligere blant annet arbeidet med planlegging i Hordaland fylkeskommune og som brigadekoordinator for Latin-Amerikagruppen. Live er

tilsatt i engasjement fram til 31.12.01.

15 nye **fredskorpser** drar ut i disse dager. Gruppen har i hele september måned vært på forberedelseskurs i Tønsberg. De 15 kommer fra seks ulike partnere: Røde Kors, Isandi, krisesentersekretariatet, Norsk Misjonsforbunds Ungdom, Sørvis Presse og Informasjon og Høgskolen i Tromsø.

Svein Bæra har tiltrådt som første ambassadesekretær ved ambassaden i Pretoria, Sør Afrika, fra 2. juli i år.

Merete A. Henriksen har tiltrådt som førstekansellist ved ambassaden i Havana, Cuba fra den 15. juni i år.

Birgit Lunden har tiltrådt som seniorrådgiver for hiv/aids i utviklingspolitisk avdeling, utviklingspolitisk seksjon i UD fra den 2. juni i år.

Johan Vibe, spesialrådgiver, har tiltrådt som ambassaderåd/ chargé d'affaires ved ambassaden i Havana, Cuba.

Øystein Lyngroth er utnevnt til 2. ambassadesekretær ved ambassaden i Dhaka, Bangladesh, for to år fra 23. juli i år.

Tor Kubberud er utnevnt til spesialut-sending (ambassaderåd) ved ambassaden i Colombo i Sri Lanka for to år fra juni i år.

Laila Ysand er utnevnt til 1. ambassadesekretær ved ambassaden i Lusaka, Zambia, for en periode på to år fra slutten av juli i år.

Frode Overland Andersen, aspirant, har startet sitt arbeide som attaché ved ambassaden i Sarajevo, Bosnia-Hercegovina, fra 7. august i år.

Jo Inge Bekkevold har tiltrådt som attaché ved ambassaden i Hanoi, Vietnam, fra august.

Helga Fastrup Ervik har tiltrådt som rådgiver i avdeling for menneskerettigheter, humanitær bistand og demokrati, seksjon for MR og demokrati i UD fra midten av august.

Lars Fure, konsulent ved generalkonsulatet i New York, har gjeninntret som rådgiver i avdeling for menneskerettigheter, humanitær bistand og demokrati, HUM-seksjonen, fra midten av august.

Dag P. Halvorsen, førstekonsulent, har tiltrådt som ambassadesekretær ved ambassaden i New Dehli, India, fra 6. august.

Gudbrand Haugen, førstesekretær, har tiltrådt som kansellist ved ambassaden i Teheran fra 1. august.

Nils Johan Jørgensen, ambassadør ved

ambassaden i Dar es Salaam, fratradte utenriksstjenesten med alderspensjon fra 31. august.

Jens-Petter Kjemprud, rådgiver, er utnevnt til underdirektør i bilateral avdeling, Afrika-seksjonen i UD, og tiltrådte 3. september.

Anne Normann, førstekansellist, har tiltrådt ved ambassaden i Guatemala fra 1. august. Hun kom fra ambassaden i København.

Elisabeth Salvesen har tiltrådt som rådgiver i avdeling for presse, kultur og informasjon i seksjon for informasjon og presse i UD. Hun kommer fra en stilling som reportasjeleder på utenriks i Dagsavisen.

Ella Sandnes, første ambassadesekretær ved ambassaden i Managua, Nicaragua, har tiltrådt som regnskapsfører ved ambassaden i New Dehli, India, fra august i år.

Ingunn Vatne, aspirant, har tiltrådt som attaché ved ambassaden i Islamabad, Pakistan fra 7. august.

Lillian Wikstrøm, førstekonsulent, har tiltrådt som rådgiver i avdeling for menneskerettigheter, humanitær bistand og demokrati, HUM-seksjonen i Utenriksdepartementet fra 20. august.

Lena Hasle, er utnevnt til 2. ambassadesekretær for en periode på to år ved ambassaden i Dhaka, Bangladesh, fra 1. august.

Øyvind Ørbeck Sørheim er utnevnt som 2. ambassadesekretær ved ambassaden i Addis Abeba for en periode på to år fra 1. august. Han etterfølger Knut Kayser.

Lars Ekman er utnevnt til 1. ambassadesekretær ved ambassaden i Maputo for en periode på to år fra medio august.

Elin Røhme er utnevnt til attaché ved ambassaden i Maputo, Mosambik, for en periode på to år fra august i år.

Inger K. Tveit er utnevnt til 1. ambassadesekretær ved ambassaden i Dar es Salaam, Tanzania, for en periode på to år fra 1. august.

Ragna Fidjestøl er utnevnt til 2. ambassadesekretær ved ambassaden i Hanoi, Vietnam, for en periode på to år fra 1. august.

Yul Malde Shah begynte som controller i Redd Barna i oktober. Han er utdannet statsautorisert revisor fra England og har erfaring fra PwC i Birmingham og Dar es Salaam. Han har også erfaring fra Ankara, Lagos og Mombasa.

Svar hvem? hvor? hva i all verden?

- 1 Talibans ambassadør til Pakistan Abdul Salam Zaef.
- 2 Pathanere (også kalt pashtunere, pushtunere eller pukhtunere).
- 3 Havana.
- 4 I Sør-Afrika.
- 5 K2 (8.611m), fjell i Pakistan (og Kina).
- 6 Pakistan, Iran, Turkmenistan, Uzbekistan, Kina, og Tadsjikistan.
- 7 Oman.
- 8 Gaza-stripen og Vestbredden.
- 9 Shekel
- 10 Sorte, hvite og grønne horisontale striper, med en rød trekant på venstre side
- 11 Den første kvinnelige regjeringsjefen i noe muslimsk land, statsminister i Pakistan 1988-90.
- 12 al-Qaida.
- 13 Moshe Katsav.
- 14 70%.
- 15 Terroraksjonene i New York og Washington (2001) og militærkuppet i Chile (1973).
- 16 Bare i Afrika.
- 17 Engelsk og Chichewa.
- 18 Afshan Rafiq, Høyre.
- 19 Internasjonal frivillig organisasjon som arbeider mot korrupsjon.
20. SAIH – Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpfond.

Alt riktig: Les spørsmålene før svarene – ikke omvendt!
15-19: Verden trenger deg.
10-14: Du kan se framtiden lyst i møte.
5-9: Ikke så verst.
1-4: Din interesse for globale spørsmål er kanskje av ny dato?
0: Utenriksdepartementets aspirantkurs er kanskje ikke det du burde søke på i år?

Nye fredskorpser, klare til å reise ut på oppdrag

per 1.10.01 **Heidi Solli** og **Tor Alexander Bye** skal til Aserbajdsjan for Røde kors. **Kjersti Boye** og **Kjetil Heggem** skal til Libanon for Røde kors. **Joakim Hauge** og **Rilito Povea** skal til Jamaica for Røde kors. **Cecilie Starheim** og **Camilla Brandsø Megård** skal til Jamaica for Krisesentersekretariatet. **Inger Marie Øfsti** skal til Namibia for Isandi. **Karl Johan Haugland**, **Jorunn Kolbjørnsrud** og **Øyvind Slåtta** skal til Colombia for Norsk Misjonsforbunds Ungdom. **Vibeke Waage** og **Trine Olsen** skal til Zambia for Høgskolen i Tromsø. **Torbjørn Laukvik** skal til Bangladesh for Sørvis.

FOTO: INGER A. HELDAL

FOTO: PER KR. LUNDEN

FOTO: INGER A. HELDAL

Litt mer enn krig og katastrofer...

Er du opptatt av 3. verdensspørsmål? Er du interessert i å lese om den økonomiske og politiske utvikling, om de mange små skritt for å unngå sultkatastrofer og krig, om vanlige mennesker som gjenvinner troen på fremtiden? Vil du gjerne følge med i de bistandspolitiske og bistandsfaglige debattene? Nå har du muligheten.

... **JA**, jeg vil ha et gratis-abonnement på Bistandsaktuelt.

Navn:.....

Adresse:

Postnr./sted:.....

SENDES TIL: **bistandsaktuelt**,

NORAD, boks 8034 Dep., 0030 Oslo.

Du kan også tegne abonnement direkte på www.bistandsaktuelt.com

VISSTE DU AT...

Den samlede bilaterale bistanden fra Norge i 2000 var på 7,7 mrd. kroner, hvorav om lag 3 mrd. ble brukt i Afrika, 1,3 mrd. i Asia, 1,2 mrd. i Europa, 0,5 mrd. i Latin-Amerika og 0,5 mrd. i Midtøsten.

(Kilde: St.prp.nr. 1, Utenriksdepartementet.)

«Hvis naboen snyter deg og du ikke snyter henne, da betyr det at du frykter henne.»

Ordtak fra tshi-folket. (Ghana.)

Robben Island ut til folket

Verdens mest kjente fengsel er blitt et symbol på demokrati

Det er for dyrt for Sør-Afrikas «fattigfolk» å reise til Robben Island for å se og oppleve selve symbolet på kampen mot apartheid. Gjennom radio og en turnébuss ønsker man nå å bringe Robben Island til hver krik og krok i landet.

• I SØR-AFRIKA: CAMILLA SOLHEIM OG GØRIL TRONDSEN (FOTO)

SØR-AFRIKA Hurtigbåten krenger mot de høye bølgene på vei til verdens mest kjente fangeøy – Robben Island utenfor Cape Town. Etter apartheidregimets fall er øya forvandlet fra terror til turisme. I høysesongen drar 1500 mennesker hver dag ut hit for å se på pingvinene og restene etter apartheidregiments tortur. I fjor besøkte en halv million mennesker øya. Slaver, spedalske, kriminelle og politiske opposisjonelle har i tur og orden blitt sendt ut hit siden 1652.

Norsk støtte. I 1999 ble Robben Island utnevnt til et «World Heritage Site». Norge har støttet miljøforvaltningsplanen siden 1997 og bestemte seg i fjor for å gi støtte til Robben Island Museum med til sammen seks millioner kroner. Pengene er blant annet brukt til å samle og arkivere historisk materiale over anti-apartheidkampen. I havna i Cape Town skal det på nyåret åpne en avdeling av museet.

– Vi holder også på å lage intervjuer med de politiske fangene som havnet her. De vil ikke leve evig, og en dag kan vi ikke lenger høre historien direkte fra dem. Hvis vi ønsker at våre barnebarn skal vite hvordan det var, så må vi ta vare på historiene, sier utdanningsdirektør Khwezi Ka Mpumlwana ved Robben Island Museum. I dag er mange av guidene på øya tidligere politiske fanger.

Lokale språk. Til tross for at museet er fornøyd med tilstrømmingen, er de opptatt av at alle som ikke har mulighet til å komme til øya likevel kal kunne få høre øyas budskap om fred og forsoning.

– Vi ønsker å lage programmer slik at vi kan nå dem som ikke er i stand til å komme ut hit, blant annet planlegges det radiosendinger som skal sendes på ulike sørafrikanske språk, for eksempel siXhosa, sier utdanningsdirektøren. Museet har allerede begynt med «road shows» som er en slags «reisende utstilling». I første omgang har de reist rundt i provinsen Western Cape, blant annet til Kimberley, men nå ønsker de å reise videre. På turen besøker de skoler eller bibliotek og forteller historiene til den enkeltes landsby eller bys fange.

– De politiske aktivistene kom fra hele Sør-Afrika, og alle lokalsamfunn vet om noen som var på Rob-

I dag kommer sør-afrikanere og turister til Robben Island for å høre om landets apartheid-historie.

FOTO: GØRIL TRONDSEN

Målet vårt er at alle skoleelever skal ha besøkt Robben Island før de er ti år gamle.

Khwezi Ka Mpumlwana, utdanningsdirektør ved Robben Island Museum.

Celle nummer fem var Nelson Mandelas rom i 14 år av de totalt 18 årene han var på Robben Island.

FOTO: GØRIL TRONDSEN

Utdanningsdirektør Khwezi Ka Mpumlwana ved Robben Island Museum.

FOTO: GØRIL TRONDSEN

Aktuell link: <http://www.robben-island.org.za/>

ben Island. Vi inviterer eksfanger fra det enkelte lokalsamfunn til å komme for å fortelle sin historie, sier han. Det anslås at det var totalt 2500-3000 politiske fanger på Robben Island i perioden 1960-91.

Regnbuenasjon. – Vi ønsker å vise at Robben Island ikke bare er historie, men har betydning også for framtiden. Vi har en visjon om at Robben Island og dens historie fortsatt skal ha en relevans og at stadig nye generasjoner skal få vite om det som skjedd, sier han.

Khwezi Ka Mpumlwana forteller at Robben Island er et symbol på apartheidtiden, men den skal også være et symbol på en forent nasjon og et samlet folk. Robben Island forener kampen mot lidelsene og det brutale regimet til håp om et demokratisk land hvor folk lever sammen i fred.

– Derfor inviterer vi noen skoleelever fra ulike grupper hit hver vår til en ukens samling. De må da fortelle om hva Robben Island betyr i deres lokalsamfunn, sier han.

Resten av året kommer det i

gjennomsnitt fire skoleklasser hver dag til Robben Island, men det varierer hvor forberedt de er. Direktøren har også en visjon om at Robben Island skal bli pensum i skolens lærebøker. – Det er ti år siden fangedørene åpnet, og mange av dagens barn opplevde ikke apartheidregimet. Man glemmer raskt, og det har vi ikke råd til. Målet vårt er at alle skoleelever skal ha besøkt Robben Island før de er ti år gamle. Men samtidig vet vi at det finnes mange barn som går barfott til skolen og som aldri vil ha råd til å komme hit.